శ్రీ

శ్రీరామార్పణమస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

పామర్తి బుచ్చిరాజుచే

రచియింపఁబడి ప్రచురింపఁబడియె.

మొదటి కూర్పు 1000 ప్రతులు.

రాజమహేంద్రవరము.

బ్రౌన్ ఇండస్ట్రియల్ మిషన్ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె.

1912

అంచెకూలి గాక
వెల 12 అణాలు.

అత్యంత పవిత్రుడును, సకల ప్రాణిప్రియుడును,

సర్వశక్తుడును, సర్వవ్యాపకుడును, సర్వసామాన్యుడును, అగు

శ్రీరామదేవునకు,

గంగిరెడ్డి బ్రహ్మయ్యగారి స్వర్గసౌఖ్యమునకై

మిక్కిలి భక్తియుక్తముగా

వాని నూతినూతి

గ్రంథకర్తవలన,

సంకితముసర్పంబడెను.

TO

The most sacred, beloved, omnipotent,

omnipresent and omniparity

GOD SREE RAMA,

FOR

Gangiredla Brahmayya Garu's eternal bliss

THIS WORK

is

most reverently dedicated

by his grandson

THE AUTHOR

Photo by N. RAMAROW.

Gamarty Butchiraju.

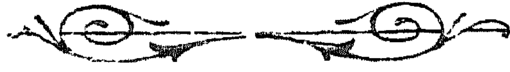
జననము: విరోధినామ సం॥ ఫాల్గుణ శు ౧ గురువారం

Date of Birth: 20th February 1890

శ్రీ.

శ్రీరామార్పణమస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

పీఠిక.

ఆర్యులారా! భాషాభిమానులారా!

చిన్ననాటనుండియు నది యేమిగానో యాంధ్ర మన నాకధికాభిలాషయై యుండె. దానం జేసి నేను శృంగారాది కావ్యనాటకంబులు జదువఁజొచ్చితి. ఇట్లే నైదవఫారము [V. Form] లోఁ జదువుచుండ నొక కొన్ని దినములు మహారాజశ్రీ వరాది సుబ్బారాయాంధ్రోపాధ్యాయుఁడుగారు పాఠకుల కవశ్యమగు ఛందశ్శాస్త్రమును గొంత చెప్పియుండిరి. అయ్యది శ్రద్ధతో నాలించి యప్పటి నుండియు నేను నాయల్పజ్ఞానముతోన దానదీనఁబద్యములల్లుచు నాగురురాయని కగుపఱచుచు వచ్చితి. అనంతరము కొంత కాలమునకు 1909 వ సం॥ అక్టోబరు మాసంబున నొక్కనాఁడు గౌతమీతీరంబున నేను నామిత్రరత్నంబులతో సుఖాసీనుండనైయుండ బ్రసంగవశమున నానెచ్చెలి శ్రీయుత మానాప్రగడ వేంకటనరసింహారావు నాతోఁ జెలికాఁడా? మానవతీచరిత్రంబునంగల దొంగలభాగము హాస్యరస మొలుకునట్లు గ్రామ్యమున వ్రాయుము చూతమన సరియే యని మఱునాఁడే నిందుగల చతుర్థాంకము షష్ఠరంగము తుదివరకు వ్రాసి వానియొద్దం జదివితి. అది విని యాతఁడు సోదరా? ఐన నది యెట్లుండునో చూతము ఇది యొక కల్పితకథానాటకంబునం బొందుపఱచి పూర్తిగ వ్రాయుము పొత్తమంతయు ననబాల్యకౌతూహలంబున నాయసమగ్రతనైనఁ దలఁపక దీని వ్రాయఁదలఁపూనితి. ఇందలి తొలిరంగమును రచించితి. కాని ప్రవేశపరీక్షకేఁ జదువవలసి యుంటచే నాకాతురుణము వ్యర్థపుచ్చ

నిచ్ఛవోడమి దీని నొక పెట్టెఁ బెట్టితిని. అనంతరము కార్యావసరంబున దీని నే నం టనుంటకంటెఁ గాంచి శ్రీయుత చిలకమర్తి చిన్నవేంకటకృష్ణమాచార్యుఁడను నామిత్రుఁడు నీవిట్లు పేక్షించుట యుచితముగాదు. తప్పక యీ సెలవుదినముల నిది ముగింపవలయునని ప్రోత్సహింప నాతని కోరిక ప్రకారంబున నేను దినంబున కొక్కొకటియు రెండవ మూడవను రంగముల వంతున వారము దినములలోఁ ద్వితీయాంకము నక్కడక్కడ కొన్ని చిన్నచిన్ని భాగములను దక్క మిగిలిన దెల్లయు వ్రాసి వినిపించితిని. అంత సావధానచిత్తులై నాస్నేహితులు నాపొత్తమున దోషములు గలవు లేవు అనియైన గణింపక నన్ను బురికొల్పుమనే యుండిరి. ఐనను మాతామహుని మరణముగుంటే విషీయుండమి నొంటరియై యుంటిమిఁ గాన గ్రంథగాయము లలవరాటను నే దీని మిజుల యత్నకై కట్టిపెట్టి పెట్టెఁ బెట్టినయ్యె. నాసంగడీల యాకాలతిక నెంచింపనయ్యె. ఐనను వారలు విసువుఁ జెందక తమయింటి గ్రామంబులనుండి సఖుఁడా? నాటకము పూర్తియైనదని వినిపింపఁదలంపక యుంటివా? కునఁగాని నక్కలవాలోన యున్నా? యనుచు నుత్తరములు వ్రాయుచుండఁగాఁగొలుత వడిన భాగంబు లేను దీర్చి 1911 సం॥ ప్రారంభమున నామిత్రుఁడగు వడ్లాది సుబ్బారాయని హస్తపద్మంబుల నిడితిని.

ఆహా ప్రియసఖుల ప్రోత్సాహబలము ఎట్టి దుర్బలులనైన నెట్టి దుస్సాధ్యమునైనఁ జేయ సమకట్టించును గదా? ఇట్టి యపారకృపాపారావార హృదయులు నాచిరతర స్నేహితులు శ్రీయుతులు మామిడిపూడి ప్రగడ వేంకటనరసింహరావు, చిలకమర్తి చిన్నవేంకటకృష్ణమాచార్యుఁడు, ఆమంచి హనుమంతరావు, వేమూరి శివరామయ్య, బలిజేపల్లి లక్ష్మీనరసింహమూర్తి, బలిజేపల్లి కుటుంబరావు, ఖండవిల్లి రామచంద్రరావు, టంకసాల శేషగిరిరావుగారు మున్నగుగలవారికిని, నాయందుగల పుత్రవాత్సల్యంబున నవ్యయానందంబున నీగ్రంథంబునందందు కప్పవడిన తప్పులొప్పులుగమా - న గురువరునకును బూర్ణాయురారోగ్య ధనధాన్య కనక వస్తువాహనసంపత్తులు ఇచ్చి సంతోషసాగరంబున నోలలాడింపఁ జేతులుకట్టి యాశ్రీవరుని, ద్రౌపదీమానరక్షకుని, గరివరదుని, గుచేలాత్మసఖుని, సదాస్తవ మొనర్చుటదక్క ప్రత్యుపకారమే నేమియొనరుపఁగలను.

కరుణామయులగు చదువరులారా? జ్ఞానమాయల్పము; ప్రాయమా యిరువది వత్సరములు; అనుభవమా నాస్తి; వంగడమా నాలుగవది; విద్యార్థిని; పొత్తమునకు

బహున్నైన విషయములలోన నాశాస్త్రము పూర్ణం. అహా? ఇంక తప్పులుపప్పులుగ బాడి యుండక యెట్లుండును. ఐనను దీని కంఠియుఁగాఁణ మానామోటఁబలికించిన వాణియే గాని యేనుగాను. కాన దీనన్న యెడఁ గుణములనె గణింప సర్వజ్ఞులు ప్రార్థితులు.

కం॥ ఎఱుఁగను ఛందోశ్శాస్త్రం
బెఱుఁగను వ్యాకరణమింత ♦ గొనియుమనే
నెఱపగు పా ములు జదివి
యెఱుఁగనయిన దీని నే ప ♦ హించితి ప్రాయన్

కాఫ్యన

సీ॥ ఆపమతముఁగనంబరుప ♦ కాత్మజువోల మదించలంచి నా
కవసమునం బ్రయోగముసఁ ♦ గానఁగనయ్యెడు తప్పులేర్చి నా
కవిరళభంగిఁ దెల్పుఁడవి ♦ యన్నియు రెండవకూర్పునందునే
సవరణజేసికొందు బుధ ♦ సత్తములార! యనుగ్రహింపరే

ఈనాటకమున వచ్చు పాత్రముల పేర్లు.

పురుషులు.

జయంతుడు:—పాంచాలనాథుడు; కథానాయకుడు

సుబుద్ధి:—పాంచాలనాథుని మంత్రి

విక్రమసింహుడు:—సింధుప్రభుడు

ధనపాలుడు:—శ్రీనగరపుర వైశ్యుడు

ఇద్దరు రాకొమరులు:—కాశ్మీర రాట్పుత్రులు

సుధర్ముడు:—నేపాళ భూపాలుని ప్రగ్గడ

సుబ్బావధాన్లు   పాంచాలపుర
వెంకావధాన్లు   బాడబులు

యోగి:—జయంత జగన్మోహినీపాణిగ్రహణ సంధానకర్త

బల్లిగాడు:—జగన్మోహినిని చిక్కులు పెట్టిన చోరుడు

స్వామిగాడు:—ధనపాలుని సేవకుడు

స్త్రీలు.

జగన్మోహిని:—సింధురాజు కొమరిత; కథానాయకి

చిత్రరేఖ   పంచాలపురియువతులు
మంజువాణి   జగన్మోహిని చెలికత్తియలు

గుణవతి:—నేపాళపాలకుని పట్టి

ఇంకను సందర్భానుసారముగ నిద్దరు ముగ్గురు పురుషులు సేవకులు వత్తురు. అయిన నీనాటకమాడ పన్నిదరు చాలుదురు.

చాలు చాలు నుడువకు నీ ♦ నిందలు నొందగ నలుగఁ దలఁతువు

నటి:—ఛీ! ఛీ!

మేలమాడుటకు నిన్నులఁ బి ♦ మున్న పొందు నా నవి నల

సూత్ర:—మేలమాడుటకును గాను ♦ నీలత నిన్ను టకుఁ బిలచుట

నటి:—ఏలసన్నుటనుఁ బిలచితివ ప్రస

సూత్ర:—తాళితాళు తెల్పెదనో నా

నటి:—చాలచాల తెల్పుము వేగ వా

సూత్ర:—బాలనేల తెల్పెద నిదిగో [అని యందస్మితముగ నాడెను]

నటి:—[భర్తృమొగముఁ బరికించి] నా గుణా గమునకుఁ దగిన నా కెఱుఁగింపక
మెలమేలు తెల నందొలుత నినాథ ♦ మేలమాడుటకుఁ బిలచితివి

[అని ముఖము త్రిప్పుకొని పోవును]

సూత్ర:—చెలీ! త్వరపడకుము [అని చెంగు పట్టి పట్టును]

నటి:—ఊఁ చాలును మీ సరసము నన్ను విడువుఁడు [అని చెంగును విడల్చుకొనఁ బోవును]

సూత్ర:—ప్రియసఖీ! ఇంత తొందరపాటేల?

మేలి నాటకము నాడఁ బిలచి ♦ మేలుత నిన్ను టకుఁ బిలచితి

నటి:—[చిరునగవున] ఈ వాక్యము తొలుతనే వచింపరాదా?

సూత్ర:—ప్రమదామణీ! మీ యాడువారి యోర్పెంతయో చూతమని యిట్లొనరించితి.

నటి:—అవునవును ప్రత్యక్షప్రమాణమై కనఁబడు మీ పురుష జాతి యెదుట మా స్త్రీ జాతి క్షమ యెఱుంగనెంచితిరి కాఁబోలు?

సూత్ర:—నటీ! నీవింతకు నెఱజాణవు గదా? నీవచించిన తెఱంగున నీ సభ్యులోర్పు వహింపమియే నీ సహాయమపేక్షించితి.

నటి:—ఓర్పుగల్గిన మగవారికి మా మగనాలి తోడేల?

సూత్ర:—మాటలకేమి లే కర్తవ్యమాలోచింపుము

నటి:—కర్తవ్యమేమి?

సూత్ర:— అప్పుడే మరచితివా? కాదు కాదు నా చేమాటల చెప్పింపఁ దలఁచితివి కాఁబోలు, అయినఁ దప్పేమి మఱల తెల్పెద వీనులొగ్గి వినుము, నేఁటి

చాలుచాలు నుడువకు మనసే ♦ సంతసము నొందగ పలుకుదము

నటి:—బళీ! బళీ!

మేలమాడుటకు సిగ్గులేదా ♦ మూర్ఖ [illegible]

సూత్ర:—మేలమాడుటకును గాదు ♦ నాలతో నిన్ను బతుకం బిలచుటకు

నటి:—ఏలనన్ను బతుకం బిలచితివి [illegible]

సూత్ర:—తాళితాళి నే తెల్పెదనో దానా

నటి:—జాలమేల తెల్పుము వేగ రా

సూత్ర:—బాలనేల తెల్పెద సరిగా [అని హస్తస్పర్శము నకు బోవును]

నటి:—[క్రొత్త మొగముం జరికించి] దూరదూరముగ నుండుమీ నా కళేబరము

ముట్టవలదు తెలిసె నీ వాలతనము ♦ మేలమాడుటకుం బిలచితివి

[అని ముఖము త్రిప్పుకొని పోవును]

సూత్ర:—చెలీ! త్వరపడకుము [అని చేయి పట్టును]

నటి:—ఊఁ చాలును విడువుము నన్ను వినుచుందు [అని చేయి విదల్చుకొని పో

బోవును]

సూత్ర:—ప్రియసఖీ! ఇంత తొందరపాటేల?

మేలి నాటకము నాడం బిలంచి ♦ మేలతోనిన్ను బతుకం బిలచితి

నటి:—[చిరునగవున] ఈవాక్యము తొలుతనే వచింపరాదా?

సూత్ర:—ప్రమదామణీ! మీయాడువారి యోర్పెంతయో చూతమనియట్లొనరించితి.

నటి:—అవునవును ప్రత్యక్షప్రమాణమై కనంబడు మీపురుష జాతిని యెదుటపెట్టి స్త్రీ జాతికిమ యెఱుంగనెంచితిరి కాఁబోలు?

సూత్ర:—నటీ! నీవింతకు నెఱజాణవు గదా? నీవచించిన తెఱంగున నీసహిష్ణుతోర్పు వహింపమియే నీసహాయమపేక్షించితి.

నటి:—ఓర్పుగల్గిన మగవారికి మా మగనాలి తోడేల?

సూత్ర:—మాటలకేమిలే కర్తవ్యమాలోచింపుము

నటి:—కర్తవ్యమేమి?

సూత్ర:—అప్పుడే మరచితివా? కాదుకాదు నాచేమఱల చెప్పింపఁదలఁచితివి కాఁబోలు, అయినఁ దప్పేమి మఱల తెల్పెద వీనులొగ్గి వినుము, నేఁడీ

మనంబు లానందాంబుధి నోలలాడ లలిత మృదు మధుర వచోదాయకంబగు నాటకమే దేనిఁ బ్రదర్శింపవలయు. అట్టి సంతోషజనకంబగు నవీన నాటకము స్ఫురణకుఁ దెచ్చుటయే కర్తవ్యము.

నటి:—నాథా? నీపలుకు లాశ్చర్యజనకములగు చుండె

జంఝూటిరాగము: రూపకతాళము:

వేరెనాటకములకై యహహా ♦ వెదకు చుంటివా
ఆరయుము నీకెగోచర ♦ మౌను ప్రియసఖా 1
పచ్చపట్టునణఁగఁ ద్రొక్కు ♦ పచ్చికయనెడు
పచ్చచీర గట్టికనుల ♦ పండువుగాఁగన్ 2
భ్రమరాళియనెడు నీలకురుల ♦ భారముతోడన్
కమలంబులనెడు కన్నులతోఁ ♦ గనకనాసతోన్ 3
శుకపికశారిక రవముల ♦ సొంపుపల్కులతో
వికసితసుమతావి మేను ♦ బ్రిదులు తావితో 4
పలువన్నెలతోఁ జిన్నెలతో ♦ బాలప్రాయముతోఁ
బాలుపొందు జడయంతరామఁ ♦ బోలుసొంపుతో 5
జగానమున్న జాగచోరులఁ ♦ జాలవేచుమన్
జగన్మోహిని నాఁ భువి పిలసిల్ల ♦ సమ్మదమ్మునన్ 6

సూత్ర:—వహ్వా! తరుణీ! బహుబాగుగ జ్ఞప్తి తెచ్చితివి నీ కుశాగ్రబుద్ధి కెంతయు మెచ్చవచ్చుఁ గదా?

నటి:—ఆర్యా? నేనేమి తలఁపునకుఁ దెచ్చితి

సూత్ర:— జగానమున్న జాగచోరులఁ ♦ జాలవేచుమన్
జగన్మోహిని నాఁ భువి పిలసిల్ల ♦ సమ్మదమ్మునన్

అని నుడివితివే దానినే మనమీరేయి ప్రదర్శింతము.

నటి:—ఏమీ జగన్మోహినీ నాటకము నాఁబడు నొకటి రచియింపఁబడెనా? నాథా? ఆకవి నామధేయ మేమి?

సూ॥ :—కాంతామణీ! ఈకవి యొక్క యాతితేటిన పండితుఁడు కాఁడిదియే ప్రథమ ప్రయత్నము. అయినఁ దెల్పెద నాలింపుము.

॥ గంగాధరుని కటా♦క్షములుపైఁ బ్రసరింప
గిరిపుత్రి ప్రేముడి♦ఁబరఁగు కతన
రెచ్చుఖలుఁ బాలి♦రిపుఁడు హరికృపనొం
ద్లకుసిరియొసఁగెడి♦లక్ష్మికరుణ
బ్రహ్మ ప్రసాదము♦ప్రాప్తిచేకురుటబ్ర
హ్మసతి యనుబర♦మ సుచరిత్రి
యాదిమాంబమను శౌ♦ర్యయుతుఁడౌనాగనా
ఖ్యునకునును వ♦మొందినట్టి

ఆ॥వె॥ కూర్మిబిడ్డ జనకు♦గోత్రోద్భవుఁడు సుజన
తుచ్ఛలయెడనుదన♦యిచ్చవింత
కొదువలేకయుంచి♦గుణులనోనర్చువాఁ
డు గురులఁగని మ్రొక్కు♦డి గుణగణుఁడు
కుతుకమానసమున♦సతతమాశ్రితులఁగా
పాడు గంగిరెడ్డి♦వంశవిధుఁడు

నటి:—మనోహరా? గంగిరెడ్ల బ్రహ్మయా ఁడా?

సూత్ర:—అవునాతఁడే యాతని నెఱుంగనివా వ్వరు

మహిఁదనువుతో నరిగిన♦మానఘనుంసుకీ
ర్తివరుఁడనఘుఁడు

నటి:—కట్టా! అది యెప్పుడు?

సూత్ర:—హూణశకము 1909 వ సంవత రము మేయినెల ఒకటవతేదీకి సమమైన సౌమ్యసంవత్సర వైశాఖశు ఏకాద స్థిరవారమున

మ ♦ల వసుధ జల

బుద్బుదజననములు♦పొందకుంటకునుల
చ్చిమగనికి ఘనునకుఁ♦జిన్మయునకు
రామునకుఁ గృతినిడి♦పామర్తి బుచ్చిరా
జు రచియించె రమణి ♦సురుచిరముగ

నటి:—ఏమి? ఆతని దౌహిత్రుఁడా యీకృతికర్త?
సూత్ర:—ఔను

ఉ॥ తాతను నెమ్మనంబున న ♦ తంబును దాస్మరియించుచుంటకున్
నీతిఁదొలంగి సజ్జనుల ♦ నిందకుఁ జోటునొసంగకుంటకున్
వ్రాతల నేర్పినట్టి*వ॥సు॥ ♦ రాయని శిష్యుఁడు బుచ్చిరాజె యీ
నీతులుఁ గల్గు పొత్తమవి ♦ నీతులు నీతులు నేర్వ వ్రాసెనూ

నటి:—పాపము పుట్టిననాటనుండి పోషించి పెద్దఁజేసి విద్యాసుబుద్ధులు కలిపిన మాతామహున కిట్టులైనఁ గృతజ్ఞత నెరవేర్ప నెంచెఁగాఁబోలు నీబుడుతఁడు

సూత్ర:—అట్లనే చూఁడు మంత్రిశేఖరుఁడగు సుబు యెడఁ దనను సౌరక్షించి గద్దెపై నిడినందునను జయంతమహారాజెట్టి గౌరవ గనంబొనచుచు నున్నవాఁడో వినను

తే॥గీ॥ ఎన్ని యున్నను మోదము ♦ సున్న నరున
కందుమారుఁ బోలునవవ ♦ యన్యు నకిఁక
నెన్నఁదరమె యేరికినైన ♦

అది యెటు చేకురునందువేమో యేదియాడుటకు నెఱుంగక చింతిలిన నాకు నాటకము నొకటిఁ దెలిపి నీవామోద మొడగూర్పవా? అట్లనే

నిన్నుఁబోలి
వలచి వలపించు చెలి యుండ ♦ వలయుఁగాక

నటి:—అట్టి చెలి లేదుకావున నీరాజున కెల్లప్పుడుఁ జింతయే కాఁబోలు?

సూత్ర:—అయో మరచితి విచారమేల? నేఁడు పేరోలగంబున రత్నసువర్ణ ఖచిత సింహాసనంబున జనానందంబుగఁ గొలువుతీరియుండును. ప్రసంగవశమున నటకుఁ బోవనున్న కాలము మఱచితి. నీవిఁక లోనికరుఁగుము నేనేగెద.

నటి:—చిత్తము. [ఇరువురు చెరియొకవైపున కరుఁగుదురు]

ఇది ప్రస్తావన.

---

*వ॥సు॥ [రాజమహేంద్రవరపుర రాజకీయ కళాశాలాంధ్రోపాధ్యాయుఁడును వేణీసంహారాది గ్రంథకర్తయునగు వడ్డాది సుబ్బారాయఁడుగారు]

శ్రీ

శ్రీరామార్పణమస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

ప్రథమాంకము — ప్రథమ రంగము.

పాంచాలమున జయంతుని యాస్థానము.

[ప్రవేశము:— జయంతుఁడు; సుబుద్ధి;]

జయం:— మంత్రివరా!

సీ॥ తల్లిదండ్రులు పసితనమునందునఁ బోవఁ
బితమాతకొఱలేక పెంచినావు
ప్రభులోటు లేకుండఁ బ్రజలనెల్లర నీవు
సిలుగులు బాపి రక్షించినావు
రాజ్యంబునకుఁ గీడు రాకుండుటకుఁ గాను
శత్రువర్గమునెల్ల జఱచినావు
ప్రజలెల్ల సౌఖ్యంబుఁ బడయుఁగా బాటలు
వనములు పెక్కు తీర్పరచినావు

తే॥గీ॥ కరుణావిద్యాసుబుద్ధులు కలిపినావు
పట్టణములెల్ల బహుబాగు పఱచినావు
నలువ చిలువలకైనను దలఁప నీ వ
రగుణములు పొగడను లేద రసిన లావు

సుబు:— రాజకుమారా? నీవింతగాఁ బల్కుటకు నాయందెక్కుడేమియు లేదు. మీవల్ల జీవించుటచే నేఁజేయవలసిన కృత్యంబు చేసితి.

జయం:— సచివాగ్రణీ? అట్లనకుము

ఆ॥వె॥ న్యాయవంతులైన నన్యాయమున శత్రు
ధనము దక్కనంచుఁ దలఁతు రేని

ఇంతియే గాక

ఘనము గలిగినను ♦ దక్కఁడు పేర్కొన్న-

సంతత సుఖస్థితి ♦ నేను చెప్ప

ఇయ్యది యబద్ధమా? మనము మన కన్న నెం... సంగతి ... యగుచునుండుట లేదు.

సుబు:—సత్యమే. అయినను న్యాయాన్యాయంబుల విచారింపవలదా? పరులకుఁ గీడొనరించిన దైవము తమ్ముఁ గండలను ననుభవింప వలదా? కతిపయదినములకై ధనాపేక్షచే నితరులఁ బాధపెట్టుటకంటెను కాక యనురాగములు ... వెనుకటను ముంచినట్లు కాదా?

జయం:—పొందఁబడిన కలిమి సత్యవంతులకుఁ గాని దురాచారులకు దక్కునా? పట్టి వివేకయుండునా! ఇట్టి యన్యాయముల నెన్నటికి నష్టమే గదా? మఱియు "రాజ్యాంతే నరక ధ్రువమ్ము" అని పెద్దలు శాసించిరి.

తే॥గీ॥ రాజ్యసుఖముల మునుగాని ♦ రంజిలి తుదు

నరకవహ్నిని బడుటకే ♦ నన్ను నిముమంత్రి

మన సుఖమె మేలని తలంతు ♦ మనమునందు

కాసఁబోలుతఁ గష్టంబు లే ♦ కలుగనిమ్ము

సుబు:—[చెవులు మూసికొని హరిహరీ? నారాయణా? ఏల యిట్టి యమంగళ వాక్యము లాడుచుంటివి? నీవె పండితుఁ గానవంబున నుండఁగోరినఁ బ్రజలఁ బాలించు ప్రభువు లెవ్వరు. దైవ మెవ్వరి కెట్లు విధించిన నట్లొనర్పక యితర మొనర్ప నరులతరమా? అదియునుం గాక

తే॥గీ॥ బాలుఁడవుగాన నెఱుఁగక ♦ పల్కుచుంటి

వెందరెందరు రాజ్యంబు ♦ లేల లేదు

వారలేరైన నిట్టివి ♦ చారమునకుఁ

బాత్రులైరేమొ తెల్పు భూ ♦ పాలతనయ

జయం:—సుబు ? నేనేమంటిని? అన్యాయ మొనర్చుచు రాజ్యమున సుఖపడుట కన్న నడవుల జడదారినై యిడుమలు పడుటయే కడుశ్రేయస్కరమని నుడివితి దాని కింత వగపేల నీకు?

సేవ:—[ప్రవేశించి] మహాప్రభూ? తమ కడకు రా నొక భిక్షుకుఁడు ద్వారమున వేచి యున్నాఁడు. దేవర సెలవైనఁ బ్రవేశపెట్టెద.

జయం:—[మంత్రితో] అమాత్యవరా? అతఁడే నిమిత్తమై యిటు వచ్చియుం డెనో? కానిము తెలసికొందము. తినఁబోవుచు రుచులడుగ నేల. [సేవకునితో] సేవకా వానిని నిరాటంకముగ లోనఁ బ్రవేశపెట్టుము.

సేవ:—చిత్తము. [నిష్క్రమించుచున్నాఁడు]

జయం:—మంత్రిపుంగవా? వాని కెట్టి యిక్కట్టులు ప్రాప్తించెనో లేనిచో నాతఁ డియ్యెడకు రాఁబనియేమి? కావున నే

తే॥గీ॥ ప్రజల ప్రజలనువోలె కాఁ ♦ వంగవలయు
వారివారి యిక్కటులెల్ల ♦ బాపవలయు
నట్లుగాక స్వలాభమే ♦ యరయుచుండు
రాజునకు బిరుదేలను ♦ రాజ్యమేల

[ప్రవేశము:—భిక్షుకుఁడు పాడుచు]

హిందూస్థానీసురట రాగము: రూపకతాళము:

అహా! నేఁడరసితిని-జోహార్-జోహార్-జోహార్
మహా-రాజా-జోహార్ 1
కన్నులకు నానందము ♦ ఘటియిల్లెనుగా
మన్ను-ఱేఁడ-మన్నిం-పుమా 2
కాంచితి మిమునా-కఅవృదీఁగనుఁ-గన కాసనమునను
కాంచ-నాంగా-పంచ-శరరూప 3

మేదినీవరా? నాదియొక్క చిన్నిమనవి గలదు శ్రద్ధతో నాలింపవేడెద. మీజననమాదిగఁ గొన్ని నాళ్ళవరకు మీదాస దాసీజనములు మిమ్ము నే పీడయుఁ బొందకుంటకుఁగాను గొన్ని నాణెములు ముడివైచి దిగఁదుడిచి సౌధమున కావలఁ బారవైచుచు వచ్చిరి. అది కని నే నాకాసుల గ్రహించుచు వచ్చుచు నుంటి. దాన నాదారిద్ర్యమొక్కింత నన్నుఁ బాసె. అందునకుఁగానో ధరాధిపా? నాశక్తి చాలినంత పర్యంత మొక సంగతి మీకెఱిఁగించి ప్రయత్నించి ఋణవిముక్తుఁడఁగా నుంటి.

ఉ॥ ఒక్కటి తెల్పవచ్చితిని ♦ నో నరనాథ! ధరిత్రి నింక మీ
కొక్కటి లోటు గల్గె నది ♦ యున్నను లోపము తీఱదేదనన్
జక్కని చుక్క నొక్కతెను ♦ జాయగఁ జేకొనుటే సుఁడీ

అట్లు చేయ నాకేమి లాభము నా విచారము మెండగుటకా యనెదరేమో కాదుకాదు. ఆ నారీరత్నము

సదా

చక్కెరమాటలం దెలిపి ♦ శ్రాంతినిదోలెడు సౌఖ్యమిచ్చెడున్

సుబు:—[తనలో] బళిరా? ఈతనికి నాయూహయే స్ఫురించెను.

జోగి:—ఆపె యెక్కడ లభించునందురా? తెల్పెద వినుఁడు

కం॥ కంటెని బలుమాఱును నే
నెంటరిగా నొక్కయువిద ♦ నుర్వీనాథా!
తుంటవిలుకాని నైనన్
బంటునుగాఁ జేయును బలు ♦ పలుకులికేలా

సుబు:—వహ్వా! అట్టి కలికియే లభించిన నిఁకఁ గొఱంత యేమి?

జోగి:—మఱియు

మ॥ మొగమా చంద్రునిగన్నులా తొగలనా ♦ మోవిక్షుమాధుర్యము
న్నగవా వెన్నెల శంఖమున్గళము స్వ ♦ ర్ణంబున్ శరీరాభయున్
గగనంబున్నడుమూరులా కదళి చు ♦ క్కల్ గోరులుం గేరెడున్
దగుదీ వాపెకు నాపెనీకునుదగున్ ♦ దథ్యంబు రాజోత్తమా
వేయేల?

ఉ॥ చూడఁగ లేదు నేనెచట ♦ సుందరిఁ బోలెడు ముద్దుగుమ్మలన్
జూడఁగలేఁడనంచు మది ♦ నుంతయు నెంచను రాజశేఖరా!

జయం:—ఆలలితాంగి యెవ్వతెయొ ♦ యాపెను గన్న జనంబులేరొ యె
వ్వాడలనుండెనో యెఱుఁగఁ ♦ బల్కుము నామమదేది యోత్వరన్

కన్నడ రాగము: రూపక తాళము:

జోగి:— దేవా! తెల్పెద వినుఁడ ♦ ద్దేవి చరిత మెల్ల మీకు
జగతి క్షత్రియవంశమున ♦ జననమయ్యె నా ♦ మగువను
జగన్మోహిని యందురు ♦ జగమునందలి ♦ జనులెల్లరు 1

జయం:— బళిరే! పేరికిఁ దగి యుండును గాఁబోలు?

జోగి:— జనన మయిన వెనుక జనని ♦ చనిపోయెను నాటనుండి
జనకుఁడా పెను ♦ సాకుచుండె ♦ మనయూర నె ♦ మనుచుండిరి 2

జయం:— కట్టా! మాత కఱవయ్యెనా? ఐనను నాకొక్కటి తోఁచుచునుండె వినుము

చం॥ వనితను జూడకే ధర వి ♦ వాహము చేసికొనంగ రాదు చే
కొని యటుపిమ్మటం జెలిని ♦ గుందఁగఁ జేయఁగ రాదు మోహమ
న్య నళిననేత్రలందున నె ♦ నాటఁగఁ జేయుచు భార్యవీడి; గా
వునఁ జెలిఁజూచుమార్గమును ♦ బూనియొనర్చెదఁ జెప్పుమెట్టులో

సుబు:— రాజపుత్రా? కడుఁ జక్కఁగఁ బల్కితివి!

జోగి:— ఏలికా? నాకొక్క యుపాయము మాత్రము తోఁచుచున్నది. కాని దానిఁ జెప్పుటకు నాకే సిగ్గు వొడముచున్నది. ఐనను దేవరకార్యమే కావున చెప్పెదను. అది యుక్తమైనచో నొనర్పుఁడు. లేనిచో నన్ను క్షమింపుఁడు.

జయం:— అట్లే. దానఁ దప్పేమి వినిపింపుము.

జోగి:— ధరావల్లభా? ఈరేయి నావెంటను మీరుకూడ నావలెనే భిక్షుకుని వేషము ధరించి వత్తురేని నా పె మీకొంటరిపాటునఁ గంటఁబడును.

జయం:— సరే నీవీ సాయంకాల మిచ్చోటికి రమ్ము. నేఁ బ్రచ్ఛన్న వేషమున నీ వెంట వత్తును.

జోగి:— చిత్తము. [నిష్క్రమించు చున్నాఁడు]

జయం:— మంత్రిసత్తమా? ఇఁక మనము కొలువు చాలింతము

[నిష్క్రమింతురు. తెరవ్రాలును]

ప్రథమాంకము:—ద్వితీయరంగము.

స్థలము:—ఉద్యానవనము.

[చిత్రరేఖ పాడుచు జగన్మోహినితోఁ బ్రవేశించును]

రాగము జంఝాటి: తాళము రూపకము.

చిత్ర:—ఎంతో ♦ వింత ♦ కాంత ♦ యీవ ♦ సంత ♦ కాలము
అంతమగును ♦ జింతలీ వన ♦ మంతయుఁ గనినన్ 1
చాలఁ ♦ గా వ ♦ సంతు ♦ పెండ్లి ♦ లీలఁ ♦ బోలి వృ
క్షాల ♦ వ్రేలు ♦ నీ ల ♦ తల్ తోర ♦ ణాలు ♦ వ్రోలె హా! 2
బాల ♦ మేలి ♦ పూలు ♦ చాల ♦ రాలి ♦ యుండఁగా
తలఁ ♦ బ్రాలు ప్రోయు ♦ వేళరాల్ ము ♦ త్యాలు ♦ వ్రోలె హా! 3

జగ:—చెలీ! నీచెప్పిన చొప్పున నే యీవనము కడు మనోహరముగ నుండె [అని నడచుచు] ఆహా? ఇటు చూచితివా? ఈలతామతల్లిక

ఉ॥ బాగుగఁ బెంచి పాలకుఁడు ♦ ప్రాయము రాఁగనె యందమైన పు
న్నాగముతోడఁ జేర్పఁ దను ♦ నాతిరో! కాలక్రమంబునన్వనిన్
బాగులునోగులుం గలుగఁ ♦ బాల్పడునెంచదు వీడ

చిత్ర:— మాలతీ

బాగుగఁ గొమ్మలెల్ల నినుఁ ♦ బట్టి చరించిన వారివర్తనల్

జగ:—[ఒక సరోవరముపైఁ జూపు నిగిడించి] నెచ్చెలీ! ఇటురమ్మిటు ఇటు [అని యామె భుజముపై దన వామహస్తంబిడి కుడిచేతివ్రేలితోఁ జూపుచు] ఆకొలఁకున నొక మలినజంతువు

చం॥ పలు తెగవన్ని యల్లలుగు ♦ పద్మములోఁగల తేనెఁ గ్రోలఁగాఁ
దలఁచుచు నప్పులన్మునిఁగి ♦ తల్లడమందెడిఁ జూడుమో చెలీ!

చిత్ర:— తెలియ కసాధ్య సాధ్యములు ♦ తీపగుదానిని గోరు దుష్ట జీ
వులు పడు పాట్లివే సుమి ప్ర ♦ ఫుల్లనవాబ్జముఖీ! సఖీ! ధరన్

జగః—[మెల్లఁగ వేఱొక యెడకుఁబోయి] ంగారవచోమణీ? ధీమణీ? భామామణీ? జుంజుమ్మని మారుటంకార ఝుంకా మున

ఉ॥ కాంచితె యెల్ల తావులను ♦ గల్గు పదార్థము తస్కరించుచున్
గాంచనగౌరవంబు సరి ♦ గాంచఁగ ఁజాలని యీ మలిమ్లుచున్

చిత్రః—మించును మించు మేనుగల ♦ మెల్తుక మెప్పులఁ బొందునట్టి యీ
కాంచనగౌరవంబతఁడు ♦ గాంచఁగ నెంచిన చేటు మూడెడున్

జగః—(మఱియొక చోటునకుఁ దీసికొని యేగి పైనఁ జూచుచు) ఆహాహా? ఆపలుగాకు లెట్లు కత్తువహించి పోరెడినో యందరసితివా?

హిందూస్థానీ బేహాగ్ రాగముః ఆది తాళము.

ఓ మీనసేత్ర యొక ♦ మీనునకై తమ ♦ మేనులు తొఱగను
బూని యుండె ర ♦ క్తాననములఁ గను ♦ మానని పోరలుకన్

చిత్రః—బళి! బళి! కనుఁగొంటిని.

జగః—తుదకేమైనదో యెఱుంగుదువా యీ విసారము?

తెలిపెదఁ జెలి కొలఁకునఁగనవే ♦ యలలను జలములు చలింపవే

చిత్రః—అవునవునరసితి నతివా ♦ యదిగో నదిగో నచ్చో మగువా

జగః—ఆ వనముఁ జొచ్చె నూ ♦ వాలుగంటి యీ ♦ పలుగాకుల పెను
బారి తొలఁగి వే ♦ బాములు పడిపడి ♦ ప్రాణములు వడంకన్

చిత్రః—ఔను విసారమగుపడమి నిప్పుడు చూడు మాపలుగాకులు దీనాననములఁ బోరాటము మాని యీదారిని బోయెడిని.

జగః—తీవఁబోణీ! ఈవింతనరయుము ఈలత తన చెంత నున్న యీ లతామతల్లికను తనవంటి తీగ యని తెలియక యెట్లు దానిఁ బెనఁగొనుచున్నదో!

చిత్రః—లతాంగీ! ఐన దానికేమి వెల్తి యబ్బె. దానితోనఁ దాను నా పున్నాగము నలముకొని శోభిల్లుచుండెను.

జగః—ఆఁగుమాఁగుము; యీకడనేదియో కంఠస్వరము విన నయ్యెడిని.

చిత్రః—[చెవి యొగ్గి విని] జగన్మోహినీ? అది మన మంజువాణి కంఠము గాదా?

[మంజువాణి పాడుచుఁ బ్రవేశించుచున్నది.]

నవరోజు రాగము: ఏక తాళము:

ఆహా! వనంబు మేల్ ♦ లతలతో మెండుగా ♦ సొగసుగ నుండెఁగా

పోలతుల రండు గా ♦ ధా-నంద-మొంద-నిందు-నని పిలచెడు

ధ్వనిఁ-బనుపుచు

కీరశారికలతోడన్ ♦ బూవుతావులతోడన్ ♦ తేనెసోనల తోడన్

వాతగీతములతోడన్-సొంపు-పెంపు-నింపు చుండె

చిత్ర:—[మంజువాణి కెదురేగి] చెలీ? ఏమింత యాలస్యము?

మంజు:—ఇప్పటికి తీరుబడి యైనదే

చిత్ర:—అటులా? దాని కేమి గాని మంజువాణీ? నేఁడేమియో కాని మన సఖి జగన్మోహినిమునుపటివలెఁగాక చింతచేయున్నట్టులామె ముఖము సూచించుచున్నది.

మంజు:—ఏమికారణమైయుండునో రమ్మి మనము త్వరలో దానిఁగనుగొందము

[అని నడచి వచ్చుచు నుందురు]

జగ:—[తనలో] ఆహా? ఆమారసుందరవిగ్రహుఁడు నాకు లభించునా? నాయట్టియభాగ్యురాలిని గోరునా? ఇట్టి కలలోఁగన్న పురుషునకై యేను బరితపించుట యుచితమా? అట్టివాఁడీ భువి నిక్కంబుగా నుండునా? ఒకవేళ యుండినను ఆతండే కులజుండై యుండునో? మనోహరమగు మేడికాయంగనియుఁ దావిలేని పూవుంగనియు భ్రమించుట వెఱ్ఱితనము గాదా? రూపంబునుంబోలి గుణంబులుండునా? ఇది తెలియకయ నేనెట్లు వరింతును?

చిత్ర:—మంజు:—(జగన్మోహినిని సమీపింతురు)

జగ:—నెచ్చెలులారా? మన మీ ఛాయాద్రుమము కడ నింత విశ్రమింతమా?

చిత్ర:—మంజు:—ఆ అట్లే యొనర్తము. [అని ముగ్గురు కూర్చుందురు]

చిత్ర:—[కొంత యాఁగి] ప్రియసఖీ? నామనంబు నొక సంశయము బాధింపుచున్నది. అయ్యది నిన్నడిగి తీర్చుకొన వచ్చునా?

జగ:—ఏమది?

చిత్ర:—నేఁడేమియో కాని నీముఖంబున వెల్లందనంబు తోఁచుచున్నది. వనవిహారంబొకింత యొనర్చినను నీమనంబున నలజడి యుపశమిల్లినట్లు తోఁచదు. కారణమేమై యుండును?

మంజు:—ఔనౌను చిత్రరేఖా? బాగుగా గ్రహించితివి. నాకును నేఁడీపె వదనంబారయ నట్లే కాన్పించెను.

జగ:—అంగనలారా! నన్ను హాస్యమాడు తలంపున నిట్లు పల్కుచుంటిరే గాని నాకేమి చింత?

చిత్ర:—చింతయే లేకున్న నీకిట్లుండఁ కుటకుఁ గారణమేమి? మఱియును బ్రతిదినము దేదీప్యమానమై వెలుంగు నీ ముఖచంద్రుఁడు నేఁడు నఃఖజలముక్తాలంబుల మాటువడి యున్నట్లేరికి తెల్లము గాదు?

జగ:—[ఊరకుండును]

మంజు:—కాంతామణీ! ఏకోదరల వలె మెలఁగు నీ యనుఁగు చెలుల యొద్దనా నీ దాఁపరికము? ఇష్టసఖులకొకానొకపట్టున నేదియైన విపత్తు సంభవించిన నయ్యది తోడిచెలులచేఁ దీఱునని యెఱుంగవా? వేరెవ్వరికైన నీగుట్టు బయల్పుత్తుమనియా నీ యుద్దేశము?

జగ:—అట్లెన్నటికినిఁ గాదు.

చిత్ర:—కానిచో నిఁక నీ దాఁచుట యెందుకు?

జగ:—ఇందు దాఁచుట కేమున్నది? మీకును నాకోరిక దీర్చుట దుర్ఘటమే.

చిత్ర:—మమ్ముల నడిగి తెలసికొనకయ మా కసాధ్యమని నీవెట్లెఱుఁగుదువు! మాంచేతనైనంత వట్టు నీకోరిక నీడేర్పఁ బ్రయత్నింతుము. వేగిరము వాక్రువ్వుము.

జగ:—నన్నింతగా బలవంత పెట్టుచుంటివి కావునఁ దెల్పెద వినుము

ఉ॥ నిక్కము దాఁపనేల నిఁక ♦ నీరజనేత్రరో! నిన్నరాత్రి నేఁ
జక్కెరవింటినాయకు వ ♦ సంతజయంతులఁ జందమామనున్
జక్కదనంబునందుఁ దన ♦ సాటికిఁ దేరఁగనీనివాని నా
చెక్కిలి నొక్కి మారసుఖ ♦ చేష్టలు సల్పినవానిఁ గంటినే

చిత్ర:—కాంతామణీ! ఇంత మాత్రమునకై నీకింత వగపేల? నీవు చూచిన మోహనాకారుని రూపంబు లిఖియింపఁగలవా?

జగ:—అయ్యో యియ్యఁబోణీ! నేనెట్లు వ్రాయఁగలను. ఎన్నడుఁ బరపురుషులఁ గన్నైన నెత్తి చూడని నన్నా నవమోహనుఁడు తమకంబునఁ దరిఁజేర్చు తఱి ము రువునఁ బరవశనై యొడలెఱుఁగక లజ్జాభయంబు లాక్రమింపఁ బూర్తిగఁ గన్నైన విప్పి చూడనైతి.

మంజు:—అట్లైనఁ గష్టమే కదా? చెలీ? నిక్కముగ నిన్నా మదనసుందరవిగ్రహుండు మారుపోరున ముంచెననియే యెంచి యుబ్బితివి కాఁబోలు [అని చిఱునగవునఁ గ్రేఁగంటఁ నామెను జూచును]

జగ:—కలికీ! నేఁ దొలుతనే మీరిట్లు హేళన చేయుదురని లజ్జించి చెప్పనైతి. అట్టి యెడ నన్ను నిర్బంధించి యిట్లాడుచుంటిరి [నిట్టూర్పు విడచి] అయ్యో! మిమ్మననేల? నన్నే యనుకొనవలె లేకున్న

ఉ॥ అందని మ్రానిపండ్లకొఱ ♦ కఱ్ఱును జాచెడు వెఱ్ఱి ఫ్రాలె నేఁ
బొందఁగ నెంతుఁగా యతనిఁ ♦ బొల్పుగ నింతటి ముగ్ధలుందు రే
సుందరుఁడంగ నాజనప్ర ♦ సూనశరుండయి నన్ను గోరునే
ముందటిబాముసందతని ♦ మోవికి పూజలొనర్పకుండినన్

ఓయువతులారా! వేయి యేల? ఆ నవయువతీభావజుఁడే క్షత్రియుఁడై నన్ను వరింపనిచో ఖడ్గరజ్జువిషానలోదకంబులఁ బ్రాణంబులనైన వోనాడు దానఁ గాని యన్యునిఁ గోర [అని విచారించును]

చిత్ర:—ఉ॥ చింతిలకమ్మ నీవిటులు ♦ చిత్తవికారము పొందకమ్మ సీ

మంజు:—

వంతను వీడుమమ్మ బల ♦ వంతము ప్రాణము వీడకమ్మ ఆ

చిత్ర:—

యింతటి మాత్రనే సమసె ♦ దే యిఁకఁజాలును జాలు దైవమా
కాంతునకై సృజింప నినుఁ ♦ గాక మరొక్కరిఁ బెండ్లియాడునే!

దీనికేమి కాని నే నొక్క యుపాయము దెల్పెద దానిని జేయుదమా?

జగ:—అది యేది?

చిత్ర:—నావలయు రీతి నీ భూలోక రాజశేఖరుల చిత్రపటంబులు వ్రాసి చూపెద. నీ యందగాఁడందున నుండునేమో చూడుము.

మంజు:—సుదతీ! ఇది మంచి యుక్తియే.

జగ:—మేలు మేలట్లే యొనర్పుము [ఒక్కింత సంతోషమును జూపును]

చిత్ర:—సరే యిటు చూడుము [చిత్రపలకంబుల నొక్కొక్కటిఁ జూపుచు]

సీ॥ ఇతఁడు ఘూర్జర ప్రభు♦ వింటిరో యితనినా♦ యీవు గన్గొంటివి

జగ:—[మూచి పెదవి విరచి] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్ర:—ఇతఁడు మాళవనాథుఁ♦ డింతిరో యితనినా♦ యీవుగన్గొంటివి

జగ:—[అనిష్టమును సూచించుచు] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్ర:—ఇతఁడు విదర్భరా♦ జింతిరో యితనినా♦ యీవు గన్గొంటివి

జగ:—[అసూయతో] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్ర:—ఇతఁడు వంగ ప్రభు♦ వింటిరో యితనినా♦ యీవు గన్గొంటివి

జగ:—[పెడ మొగమున] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్ర:—ఇతఁడయోధ్యకునాథుఁ♦ డింతిరోయితనినా♦ యీవుగన్గొంటివి

జగ:—[ఆకసముం గనుంగొనుచు] ఇతఁడు కాఁడె

చిత్ర:—ఇతఁడు నేపాళరా♦ జింతిరో యితనినా♦ యీవు గన్గొంటివి

జగ:—[నేల జూచుచు] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్ర:—ఇతఁడు కాశ్మీరరా♦ జింతిరో యితనినా♦ యీవు గన్గొంటివి

జగ:—(చేయి నూపుచు) ♦ ఇతఁడు కాఁడె

చిత్ర:—[తనలో] ఆహా! వీరెవ్వరు కారని వచియించుచున్నదే యతఁడు మానవ రాజో దేవరాజో కదా? ఐన నామెటెంగిన వీరలఁగూడ చూపెద

చిత్ర:—ఆ॥ వె॥ ఇతఁడు సింధునాథుఁ♦ డింతిరో యితనినా

యీవు గనుఁగొనినది

జగ:—[నిట్టూర్పు విడచి చెక్కిటఁ జేయిజేర్చి] ♦ ఇతఁడు కాఁడె

మంజు:—బాగు బాగు వీర లెవ్వరుఁ గాకున్నచో వేఱుగ నీకొఱ కాతని సృజింప వలెనని తోఁచెడిని

చిత్ర:—వారిరుహాక్షీ? వే రెవ్వరు నామెఱిఁగినంతవఱకు లేరు. ఈ కడ వానిం జూడుము

ఇతఁడు మన యధిపతి♦ యింతిరో యితనినా

యీవు గనుఁగొనినది

జగ:—[సంతోషాతిశయమున దేహము గగుర్పొడువ] ♦ ఇతఁడే యితఁడే (వక్షమునఁ బటము జేర్చుకొని యదేపనిగఁ జూచుచు నానందబాష్పములనించును

మంజు:—అమ్మయ్య యిప్పటికైన మా యలజడి యుపశమించె నంతే చాలును. ఏ యొక్క సారి నీ చిత్తచోరుని ననుఁ జూడనిమ్ము. ఇతనెవఁ కాతని నేను చెప్ప వినుటయే కాని చూచి యెఱుఁగను

జగ:—[పటము నిచ్చును]

మంజు:—(చూచి) మేల్ మేలంగనా? ని పుణ్యవశమున నీతఁడు నీ కంటఁబడెను. ఇతనితో నీకుఁ గాలంబు గడపుచు నుమ్మ నీ శ్రేఁగంటనైనఁ జూడవు కాఁబోలు! ఒడిని బుడుత నిడుకొని పుడమినంతయు వెదకినట్లీతని కొఱకెన్ని యవస్థలు పడితివే? ఎంత కాంతివంతుని వరించితివే!

చిత్ర:—లేక సామాన్యపురుషుఁ గోరెననుకొంటివా యేమి? చూసుమీ సొగసీ చూపే యొయ్యారము

మ॥ తెలిజొత్స్నల్దొలుకాడు మోముశశిస ♦ త్కీర్తిం బ్రశంసించుఁగా
చలునల్గ మ్ముసుధాప్రహ్లాదంబులఁ గట్రా ♦ క్షుంబుల్ ప్రశంసించుఁగా
చెలువున్ధైర్యముశౌర్యమున్ హృది ప్రశం ♦ శించున్ హాయల్ విహారరా
జిలు వీనిం గెలువం గలారెవరు రా ♦ జీవాక్షియే నూ సఖీ

చెలియా! నీవు జన్మసాఫల్యమును బొందితి విఁక నీకేమి కావలయు!

జగ:—అమ్మో నెచ్చెలులారా? మీరు నన్నిట్లూపి చూచుచుంటిరేకాని యీవదనవిజితసోమునిం గలియు నంతటి భాగ్యవంతురాలనా? ఈ పురుషసింహుఁడు నన్ను వరించునా?

చిత్ర:—ఇవి యేటి మాటలు

తే॥గీ॥ అతివ నినుఁ జూడ మానుల ♦ కైన వలపు
జనసమగుటలు సిక్కమీ ♦ యినుఁడ వెట్లు
వలపఁ డీరేడు జగములఁ ♦ బోలతి నీదు
కాలిగోటికి సరివారు ♦ గానరారు

జగ:—ప్రియసఖీ! ఇది నిశ్చయముగ నతిశయోక్తి సుమీ?

చిత్ర:—నీవట్లనుకొనెదవుగాని యిందెంతమాత్ర మతిశయోక్తిలేదు. నీవెట్లా సుం
దరగుణరత్నాకరుని జూచి వలపునఁ బొక్కుచుంటివో యట్లే యాతఁడును
నిన్నొక్కసారి క్రేఁగంట సరసె నేని మారాగ్నిదందహ్యమానమానసుండై గా
కుండునా?

మంజు:—నెచ్చెలీ! అదియుఁ గాక నీ గుణరత్నాకరుఁడు కొలది కాలంబు క్రింద
టనే రాజ్యభ్రష్టుఁడయ్యె. వలపన్న నిదివఱ కెట్టిదియో యెఱుఁగని నవ
వయస్కుఁడు

జగ:—మీమాటల మూలమున నీతఁడు సుగుణుఁడనియుఁ దేటతెల్లమాయె. కాని
నేనీ మానినీనవమన్మథను వరించినట్లు మాతండ్రి కెట్లు తెలియును. నే నెట్లు విను
పింతును.

చం॥ తనువున భూమిపై వరలు ♦ దర్పకుప న్మహాసహోమునిన్
ధనమున యక్షరాట్టునిఁ బ్ర ♦ తాపమునందున విష్ణుమూర్తిభూ
జనములనెల్లఁ బ్రేమఁగను ♦ చారుమనోహరు మేరుధీరునిన్
జనకున కేను గోరుట య ♦ సమ్మతమో మఱి సమ్మతంబొ హా

ఇంత వరకేమి కతంబుననో నాకుద్వాహంబు గావింప కున్నవాఁడు నా
మూలంబుననే నాయనగారి రాజ్యంబు వోయెననియుఁ గ్రమనిడుములుబడి యడలు
ననియుఁ బుడమిజనులు పల్కువిందు. అది యెంత నిశ్చయమో కారణమేమియో
యే నెఱుంగ. కాంతామణులారా! నాయందనుగ్రహమున మీ రెఱింగిన నాకాయు
దంతం బెఱింగింపఁ గోరెద

మంజు:—అది యేమో నిక్కము మేము నెఱుంగము. కాని నీజననకాలలగ్నములు
నీకనుగుణములుగ లేవట. అందుననే నీజననమయిన యనతికాలమున నీజనని
పరలోకప్రాప్తిఁ జెందెనఁట. ఇంక నేమేమో వినియుంటిమి కాని చెప్ప నోరా
డకున్నది. రాఁబోవు దానికై వగవనేల? రాఁగలది రాక మానదు కదా?

చిత్ర:—చెలీ! ఈపె వచించినట్లు గతాగతంబులకై చింతిల్లుట వెఱ్ఱితనము. దాని
కై వగవక ధైర్యమానసురాలవై యనాథలను సాకెడి రమామనోహరు సుందర
పాదారవిందములు డెందంబునం బాదుకొల్పి యేయనుదినంబులు నిమం బొంద
కుండక నిరతంబు స్మరియింపుచుండుము.

జగ:—ఎన్నెన్ని జన్మంబులఁ జేసిన కర్మంబో యీ పుట్టువున ఫలింపనున్నప్పు డెవ్వ
రు మాత్ర మేమి యొనరుపఁ గలరు. అయినను

ఉ॥ మానము గాచుకొంచు నలు ♦ సూయ చిరంబుగఁగాదె ప్రౌఢమౌ
జానకియున్ సదాలసయుఁ ♦ జంద్రమతీసతి యాజ్ఞసేనియున్
దానవవైరిసత్కృప న ♦ తంబును బ్రోవఁగఁ బడ్డ వారిహా
యేను నదే విధిన్ హరిని ♦ నేనుం రెప్పుడుఁ గొల్చెదన్ మదిన్

ఈ సతీమణులెల్లరు నాకీకష్టకాననము గడువఁ బక్షివాహనుని పాదపద్మ సేవయను దారిన్ గాంక్షించుచుండ నీవెలుపేల? సుందరీమణులారా? సాయంసమయ మయిన దిఁక మనము మన మందిరముల కరుగుదము రండు

చిత్ర:—మంజు:—అట్లనే [ముగ్గురు నిష్క్రమింతురు]

తెర వ్రాలును

ప్రథమాంకము: తృతీయ రంగము.

[ప్రవేశము: జోగియుఁ, బ్రచ్ఛన్న వేషమున జయంతుఁడును]

హిందూస్థానీ బేహాగ్ రాగము: రూపక తాళము:

జోగి:—బళీ-యీనా-మనం-బానంద ♦ వార్ధిలో-మునింగెఁగా ॥బళీ॥
యిలా-పతిన్-నాతో నీ యింటి ♦ కేను గొని యే తేరఁగా ॥బళీ॥
ఔ, ♦ విలాసవిమలప్రతీతనుతగాత్రన్ ♦ మిళింద వేణినుత్పల
మనోహర విశాలనేత్రన్, ♦ గలంచి చూడఁ బదునాలుగులో-క ♦
ములందు నెందు
నెన లేని మా ♦ నినీరత్న ♦ మును వే తిల-కిం-పను బళీ ॥బళీ॥

దేవా? అల్లదె యా గజగామిని నివాసస్థానము [చూపుచున్నాఁడు]

జయం:—[తనలో] ఈవచనంబున నే లోని సంతోషము వెల్లివిరిసి పైకి పొంగనా రంభించినది. అన్నా? ఇఁక నాకన్నెలమిన్నఁ గనుఁగొన్న నెటులుండునో?

జయం:—— కల్యాణి రాగము: రూపక తాళము.

తొందరను ♦ జెందఁబోకు ♦ డెందమున-యిందు

ఇందుముఖి నా ♦ కందెనుగా ♦ పొందననుచు 1

కాంచనాంగిని ♦ గాంచఁగా నె ♦ కొంచమైనను

జంచలించి వల పల్లైన ♦ వంచనను బొందెదవు 2

అంచయానా ♦ సంచరించఁ ♦ బొంచి చూడుమీ

ఇంచు విలుకాఁడు ♦ వంచెను ♦ పంచశరముల పోలుగాక 3

[ఇర్వురు నడచుచు జగన్మోహినీనివాసస్థానమును సమీపింతురు]

హిందుస్థానీతో రాగము: ఆది తాళము:

జోగి:—ఓరె మొసంగుము మాతా-మాతా-ఓరె

ఆకును బ్రాణము ♦ లారగింపను నేఁ- ॥ఓరె॥

కూరిమి మీరఁగఁ ♦ గూరల తోడ నా

హారమొసంగ జో ♦ హారులొసంగెద- ॥ఓరె॥

త :—[అని కేకవైవ జగన్మోహిని చేత నన్నముతోఁ బ్రవేశించి సందిని బట్టిన జోగికిడి పోవుచున్నది.]

జయం:—[విస్మయమునఁ దనలో]

హిందుస్థానీ భైరవిరాగము: త్రిశ్రజాతి ఏకతాళము:

ఏరీ కేడు లోకముల ♦ నారిఁ గేరు ♦ చారుసుకుమారాంగనల్ ॥ఏ॥

సన్నుతాంగి మోము ♦ పున్నమచంద్రుని ♦ వన్నెలు తగ్గించుఁగా-
హోయ్-హోయ్ 1

చేడెకన్నులు ♦ చేరలకు మించి తొగ ♦ లీడు రావని పించుఁగా-
బళిరా 2

కీరవాణి ♦ కెమ్మోవి ♦ కెంపుచక్కెరల ♦ నీరసములఁ జేయుఁగా-
వహ్వా- 3

తొల్కారు మెరుఁగును ♦ గల్కి దేహము చాల ♦ చుల్కన చేయు
చుండె-మేల్-మేల్ 4

జయం:—(ప్రకాశముగా) ఓయీ! నేనీ నారీరత్నంబును బొత్తిగఁ జూడనైతి మగలఁ గప్పించుటకేదైన నుపాయ మున్నదా?

జోగి:—చిత్తము మహారాజా! లేకేమి. ఇదిగో గప్పించెదఁ జూడుఁడు [ప్రకాశముగా] అమ్మా-నేఁడు నాతోఁగూడ నొక మహనీయుఁడు వచ్చియుండె. తల్లీ

జయం:—[లోలోన] మంచిమా! తొందరఁ జెందకుము. హా స్తంబులారా! ఆతరుణీయనుగ్రహమునకుఁ జాగినంతనె మీకు హీనత కాదు సుఁడీ! దేహమా! జల దరిల్లక దృఢముగ నుండుము.

జగ:—(తిరుగఁ బ్రవేశించి జయంతుని సంచినన్న మిడి చనును)

జయం:—(తనలో) వహ్వా! ధన్యుఁడనైతి. నన్నుఁబోలు పుణ్యులెవరు

చ॥ బళి! బళి! పూర్వజన్మమున ♦ భాగ్యము లేమియొనర్చియుంటినో
తళుకు తళుక్కున న్నెరయు ♦ తన్విని గాంచఁగ నాదునేత్రముల్
ఇంతవర కదృష్టవంతుఁడనే యిఁక సందేహ మేలన
చెలి యిఁక నీదు సొమ్మనుచుఁ ♦ జెప్ప వినంగ మదీయ శ్రోత్రముల్
కలికిని బ్రక్కఁ జేర్చుటకు ♦ గాత్రముచేసెను లేదొ పుణ్యముల్
(ప్రకాశముగా) యోగివర్యా నీకుఁ బ్రత్యుపకార మే నేమి యొనర్తును.

జోగి:—దేవా! మీపరిపూర్ణ కటాక్షముండిన నంతే చాలును. నాకొఁటతవాసనే వీడ్కొని మెద.

జయం:—మంచిదీ యన్నమును వస్త్రములను దీసికొని పొమ్ము [ఇచ్చును]

శంకరాభరణ రాగము: ఆది తాళము.

జోగి:—ధన్యుఁడ-ధన్యుఁడ-ధన్యుఁడనో ♦ మాన్యచరిత ♦ మన్నింపు మిఁకన్
గన్నుల కామోదము గూర్పన్ ♦ వన్నెమిటారిని జూపుటచేన్
కన్నెల-మిన్నను-గైకొననో ♦ మన్నుతుఁడ! మీకార్యమెగా
ఎన్నఁగ నాకొద వాసెఁగదా ♦ మన్నిలయంబున కే గెదఁగా
ధీవరా! శెలవు (అని జోగి నిష్క్రమించును)

జయం:—[కొంత దూరము నడచి]

చ॥ పడతుక హస్తపద్మముల ♦ బంగరుపళ్ళెము దాల్చి సూక్ష్మమౌ
నడుమసియాడ మత్తకరి ♦ నాఁగను గజ్జెలు పైడిహంసక
మ్ములు గలు గల్లు గల్లు మని ♦ మ్రోయఁ గనుల్గన లేని దేహచం
చల చలియింప నన్న మిడఁ ♦ జక్కగ వచ్చిన రమ్య మెన్నదన్

ఔరౌరా! ఆరుచిరాకారము నా యెడంద నెడఁబాయదు కదా!

బళిరా! ఆ తోలుకారు మెఱుఁగును బోలి మెఱయు నా సురుచిరాంగి తన యంగసౌష్ఠవలావణ్యాతిశయంబు లొరులకంటఁ బడకుండుటకునై మేలివస్త్రంబుల మాటు పెట్టి మాఱు మూలల సంచరించుచుండె గదా

కం॥ ఆ రమణీమణి మారుని
యారవ సాయక మటంచు ♦ నాత్మఁ దలఁతుఁగా
యారయ యటు గాక యుండిన
నా రమణీయత విలాస ♦ మమరునె యెందున్

ఉ॥ ఆ యబలామణి న్గదిసి ♦ యంగజసంగరరంగమందునన్
హా యని మోదముం గనని ♦ యాతని పూరుషజన్మమేలొకో
ప్రాయమదేలొకో యధిక ♦ రాజ్యము లేలొకొ భాగ్యమేలొకో
తోయజగంధు లేలొకొ కు ♦ తూహలమేలొకొ కీర్తియేలొకో

వేయేల! రేపకడ నాపె జనకు దగ్గరి నా రాజ్యసర్వస్వంబు లొసంగియైన నే నా దివ్యసౌదామినీగాత్రిం బరిణయ మాడువాఁడ

[పోవుచున్నాఁడు. యవనిక దిగజారును]

ఇది ప్రథమాంకము

శ్రీ.

శ్రీరామార్పణమస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

ద్వితీయాంకము:—ప్రథమరంగము.

స్థలము:— పాంచాలమున నొక వీథి.

[ఒక ప్రక్కనుండి సుబ్బావధాని పాడుచుఁ బ్రవేశించును]

ఆనందభైరవి రాగము. ఏకతాళము.

ఔరా!అవురా! పొగడ-నేరికి తరమగు నీధరపై హాయ్ హాయ్
ఆ గారెల-బూరెల-సొరు-హా!-హాయ్!-హాయ్!- - - -గారెల 1
బళిర!-యప్పాల రుచి-ఆహా!-యప్పాల శుచి-తలఁపునకే వ
చ్చుఁగా-హాయ్!-హాయ్!-తలఁపునకే వచ్చుఁగా
మఱియు-వడల-నామ-వడల-పెద్ద-యట్ల-నొ-బ్బట్ల-ప్రశం - సింప
నింతయైన-వాణీకాంతునకె యలవిగాదు 2

ఔరా! విన్నవారికే నోరూట లూరించు నాయన్నాదులు తిన్నవాని నన్నారకుండ నిచ్చునా?

ఉ॥ ఎక్కడి కూరగాయలో మఱెక్కడి పప్పులు నూరుగాయలో
ఎక్కడి వంటలక్కలో బళీ! బళి! వారల చేయి చల్లగాఁ
జక్కఁగ శుద్ధిజేసి భువిసంతస మందఁగ విస్తరిన్నెలిన్
జక్కని పాయసాన్నమిరుచేతుల జుఱ్ఱఁగ నుంచి నారహా!

వెంకావధాని:—[మఱియొకప్రక్కనుండి ప్రవేశించి] ఏమిరో! మధ్యాహ్నము భోజనంబు లింకను మరపునకు రాకుండెనా యేమి?

సుబ్బా:—కాదటరా? మఱి, ఆపప్పు, ఆనెయ్యి, ఆసూరలు [త్రేవ్ అని త్రేణిచి] ఆహా! ఏమి వంట! ఏమి రుచి! ఏమి దాతృత్వము!

వెం:—మఱి యీసాయంకాల మైదుగంటలకే బంతియే యెట్లు తినెదవు మఱల?

సుబ్బా:—అయిదుగంటలకైన నేమిరా? ఆమామిడి, పనస, యరటి, నారింజ ఫలాదులతో నిండియుండు విస్తరికడఁ జేరుసరికి కడుపువెలితి యివ్వక యుండునా?

వెం:—ఆ—అదియుఁ గాక మరల మనము ఠమ్మక్క వచ్చునవి యా యేమిటె? అజ యంతజగన్మోహినీలు కారడవుల నిడుమలు పడ నడచు వారలు కారే

సుబ్బా:—ఔన్రా! అప్పుడే యిదేమి విపరీతమురా? ఇదెక్కడి న్యాయమురా? మనము పుట్టి పెరిగి యీ యిలాతలమున నిట్టి యన్యాయము కని విని యెఱుఁగుదుమురా?

వెం:—ఏమి?

సుబ్బా:—

చం॥ పరుఁ డెవఁడైనఁ జేయుటకుఁ ♦ బాల్పడుఁ గాక దిగాసి తండ్రి యీ
సరణిని గూతుఁ బొమ్మనిన ♦ సంగతి వింటిమె కంటిమే కటా!

వెం:—ఎఱుఁగక పల్కెదేల యిటు ♦ లేమియుఁ గారణ ముండకుండునే
సరసిజజన్ముఁడీ విధము ♦ చాసకు వ్రాసినఁ దప్పునే సఖా

సుబ్బా:—[కోపముతో] ఛీ-నీ వెన్ని యన్న నను దుష్టాత్ముల కిది ఓ వీరు బంధువు లిది సత్య మిది యసత్య మిది న్యాయ మిది యన్యాయ మను లంపుండదు గదా? కీర్తి నపకీర్తి నైనఁ దలంపక విత్తమునకై యొకరిఁ దత్తర పెట్టిన నాయుసురూరక పోవునని కాఁబోలు వీరి యూహ. చూఁడుము మెన్నెన్ని జనము లెత్తినను సరే యా యబల యేడ్పిత నిమాత్రము కట్టి కుడుపక పోదు సుమీ పాపము!

తే॥గీ॥ తల్లి కటవయ్యో సోదరి ♦ తలఁప నున్న
యన్నదమ్ములా యంతకు ♦ మున్నె లేరు
వెనుక దక్షుఁడు లేఁడు సూ ♦ జనకుఁ డొకఁడె
యట్టియొకఁడె బాపమునకుఁ ♦ గట్టె నొడిని

వెం:—ఇంతకు నీ యుద్దేశ మేమని?

సుబ్బా:—ఏమనియా? ఇంతవరకుఁ గారాబమునఁ జూచుచుండెను గాని యిట్టి కృత్యమెఱుంగఁడు. పోనీ సవతితల్లి చేసెనేమో యనుకొన నైనఁ గాదు. ఇఁక నేమని యనుకొననగు. నిశ్చయముగ నీతనిఁ గొన్ని గ్రహములు ధనమును నెరనిడి యిట్లు చేయించుచుండెనే కాని వేరు కాదు. ఇతఁ డిదివర కెంత సుగుణుఁడని పించుకొనియెనో. యిప్పుడంత దుర్గుణాలవాఁడనిపించుకొనుచుండె. తన పూర్వార్జితకీర్తి క్షణింప నిట్టి యవినీతము లొనర్చుచుండెను కాని వేఱు కాదు

వెం:—ఓసి నీవు నమ్మించెదవా నిజమే? మనము దీనమందు గృహస్థులమై వెలిగింపు వాలింపుము. ఇవి యన్నియు నీమె పూర్వాకృతకర్మములే గాని వేఱు గావు సుమీ? పిచ్చి దాన! నాడు చేసిన మేము చెసితిమని యను వెఱ్ఱిభ్రమ గొందుటయే గాని సంగతి చెప్పిన నియమానుసులు చేయ నేర్తురటరా?

సుబ్బా:—ఏమి? ఇది నిక్కముగ దైవప్రేరణమే యందు వేమి?

వెం:—ముమ్మాటికి యింక దానికి సందేహమా?

సుబ్బా:—అది నీ వెట్లెఱుంగుదువు?

వెం:—నా కిట్లు తెలియును నా తల్లి నిది వినుము. నిన్న రేయి నే నాత్రనితో నొక సంగతి ప్రసంగింప నడుగ అది నాతఁ డొంటరిగ నింట నొక చోటఁ గూర్చుండి తనలోఁ దాను దలపోయుచుండె. నే నాయనుఁగానుండి వింటిని

సుబ్బా:—ఏమని?

వెం:—పాప మాతఁడా సుందరి పుట్టిన వెనుకఁ గాలజ్ఞులఁ బిలిపించి యాపె యాయురారోగ్యముల నడుగ వారలు

చం॥ జనవర యేమి చెప్పుదుము ♦ చందనగంధి మనోహరాంగి న
న్ను నెడమకన్ను నద్దముల ♦ నూతనపుష్పగుళుచ్ఛసంతతిన్
ఘనమును శారికీరములఁ ♦ గాంచనము న్నిరసించునట్టి యీ
గుణమణి దుష్టలగ్నమునఁ ♦ గుంభినిఁ దా జనియించియుండెఁగా

ఉ॥ దానను జేసి యీపె వసు ♦ ధావరచంద్రమ కొన్ని యేఁడులే
స్థానమునందు నున్ననట ♦ సౌఖ్యము గల్గదు మాతపోవు న
య్యో నిను శాత్రవుల్గెలిచి ♦ యూరెడఁబాపుదురంత నాపె సు
జ్ఞానుని బెండ్లియాడి ధవుఁ ♦ జయ్యన పీడి వియోగబాధచేఁ
గానలయందుఁ గష్టములు ♦ గాంచును గాంచును గాంతుఁబిమ్మటన్

ఎట్టులైనను దండ్రి కావునఁ బరితాపంబున నయ్యో! ముద్దుబిడ్డా! నేనుండఁగ నే నీకిట్టి యాపదలు తటస్థించె మీద నెట్లగునో యని తలపోసి తలపోసి చింతిల్లుచుండె. వేరువాన లేఁయిన దుర్మార్గమలంబింతువు గాక కన్నతండ్రి కట్లుండునా?

సుబ్బా:—కటకటా?

ఉ॥ తోడఁ జేసి పిమ్మటను ♦ శోకముతో ముదమందు తల్లిసిం
గూడ గొలంత జేసి యది ♦ కూడను జాలదటంచు నాపెకు
న్వేడుక లెల్ల బాపి యతి ♦ వేదనలందున ముగ్గ వ్రాయఁగాఁ
బాడియె మానసంబునను ♦ బాపమటంచుఁ దలంపవే విధీ

మిత్రమా? ఒక వేళ విరించి యట్లే వ్రాసెననుకొనుము. వీనికైన రవ్వంత కరుణ యుండఁ గూడదా? ఆపె ధనాదులను సైతము పుచ్చుకొన వీని మన మెట్లొప్పె. విన్నంతనే యెట్టి రాతిగుండెవానికైన నీరు చేయు నీతలంపాతని కేల జనించె! ఇంతకును మూలము ధనము

మ॥ ఇదియన్యాయమొ యిద్ది న్యాయమిదియే ♦ మీకనుకూలమా? కూడదా?
యిదివిన్న న్నగరేమి? బంధువులుగా ♦ రేవీరలం చుక్కెవుం
డెదలోన న్దలపోయఁ జాలఁడు గదా ♦ యెంతేని హా! యింతకే
మిదిగో! కారణ మా ధనంబు సుమి నీ ♦ వేలా పల్కె దీనీతిగన్

ఆహా! దురాశ యెట్టివివేకినైన క్షణములో నవివేకి నొనర్చుఁ గదా!

వెం:—చెలికాఁడా? అది గాదు వినుము. ఈతరుణీమణి కెట్టులైన నిక్కట్టులు దప్పవు గదా? అట్టి యెడ నీరాజ్యంబును వీరియొద్ద నుండెనేని యేరైన నపహరింతురేమో యను భీతిచే నిట్లడిగి వెడల నడిపించుచుండెనని నామదిఁ దలంతు.

సుబ్బా:—అంత దయగలవాఁడైన వారి నావల కంపుటేల? అంత యాశగలవాఁడైన నారాజ్యము తానే గ్రహించి వారి నింట నుంచఁ గూడదా?

వెం:—నేఁ జెప్పియుండ లేదా యాపె కొన్నినాళ్ళచ్చట నుండిన నచ్చటనే చిక్కులని?

సుబ్బా:—సఖా! ఇడుమలు గుడుచుట నిశ్చయమని యెట్లు తెలియుట?

వెం:—అయ్యో! ఆతని సతీమణి దివికేగుటయు రాజ్యసంపదల కాతఁడెడఁబై యిడుమలు పడుటయుఁ దార్కాణము కాదా?

సుబ్బా:—ఔరా! ఇఁక నాతని నన్న నేమి ఫలము? ఓదయామయా! పరాత్పరా! రమామనోహరా!

మ॥ ఇది న్యాయంబౌకో? యూరకుండెదవనీ ♦ వేవేళ నిన్నెల్ల నో
సదయాత్మా! మదిజాలి బాంధవమొయా ♦ సాధ్వీమణి న వఁగా

వెం:—ఓయీ! నీకుఁ జెప్పిన దంతయుఁ జెవిటిముందు సంకూదినట్లాయెను

పద యీపాటికిఁ గట్టిపెట్టి తగవా ♦ పల్కంగ నీరీతిగ
న్నుదుటన్ వ్రాసినవ్రాతదీయుదుమె నే ♦ నున్నీవు చింతించి రా

[అని తీసికొని పోవును. యవనిక పడును]

ద్వితీయాంకము: ద్వితీయరంగము.

[స్థలము: విక్రమసింహుని యంతఃపురము]

చిత్రరేఖ, మంజువాణి, జగన్మోహిని, తలపట్టి
విచారించు విక్రమసింహుఁడు గానవత్తురు

చిత్ర:—[తోడి చెలితో మెల్లన] చెలియా? మన మెంత యనుకొంటిమో యంత యు నయ్యె.

మంజు:—అయ్యో! దయ్యమా! ఇంతవర కభిలషించిన రాజాగ్రేసరుఁ బాణిగ్రహణ మొనర్చి మాచెలి యిడుమలు కడముట్టెనా యని వేయి విధంబులఁ దలపోసి సంతోష సాగరంబున నోలలాడు మమ్ము నిప్పట్టున నీ విచారపారావారమునఁ గూలఁ ద్రోసితివా?

చిత్ర:—ఇంతకు దైవజ్ఞుల పల్కు లబద్ధమగునా? [నిట్టూర్పు విడిచి] ఆహా! వేయి జన్మము లెత్తినను మన కిట్టి సుగుణసౌందర సతీమణి లభించుట సున్న. ఇది మన పాపపరిపాకంబే [ఇరువురి సంభాషణ మంత్యమగును]

జగ:—తండ్రీ? ఏల యిట్లు విచారమగ్నుండవయ్యెదవు? చింత దగ్గియుండుము

విక్ర:—శా॥ హా! నాముద్దులబిడ్డ స్త్రీ జనమణీ ♦ హా! నా జగన్మోహినీ
యేనాఁడున్ని నువీడి యుండుటలయో ♦ యెంతేనియున్నేరఁగా
యీనాఁడా విధి నిన్ను బాపఁగను నే ♦ నీక్షించుచుండన్గటా!
యీ నా ఫాలమునందు వ్రాసె నిఁక నే ♦ నెట్లుందు నాజీవమా!

జగ:—అయ్యో! జనకా? ఏమిట్లజ్ఞానివలె నాడుచుంటివి? ఒకరిసుఖదుఃఖములకు వేరొకరు కర్తలు కారు గదా! అదియుఁ గాక

ఉ॥ వంతల మున్గఁ జేయు విధి ♦ వ్రాతల వెంతటివారినైనఁ గా
సంతయువ్రాలు దాటఁ దర ♦ మా నెకొ

విక్ర:— అయ్యయొ రాజరాజశ్రీ

మంతుని జేతువాక్కుతుణ ♦ మాత్రన భిక్షుగ భిక్షునస్త్రై శ్రీ
మంతుని జేతువారా! నిను ♦ మాంగిక మెచ్చంగ వచ్చుంగా విక్షి

తల్లీ! నీవెన్నియన్న నిన్నెడంబాసి యుండుటెట్లు కొంత కాల ముద్యానవన మున నీవున్నం దొట్రుపు నేను నీవు కానలం గష్టజాలాస్పదమై కొన్ని యేండులు గడపెదవని తెలిసియు నెట్లు పరితపింప కుందును.

ఉ॥ అందముగానొనర్చి సర ♦ సాన్నములన్ భుజియింపం బెట్టుచున్
సుందరమైన మాటలను ♦ శోకము మానంగం జేయుచున్నదా
ముందాననిల్వ నీవు కడు ♦ ముచ్చటలొందెదు నిన్ను బాసి యె
ట్లుందునికేదిమార్గమయ ♦ యోమెయిం బ్రాణములెట్లునిల్పుదున్

జగ:—తండ్రీ? నీవిట్లు ప్రాణంబులు వోనాడెదనన్న నే నేమి యందు. నా కష్టసముదాయమునెల్ల భరించి నీశక్తి యున్నంత పర్యంతము నన్ను జేపట్టి రక్షించితివి. నేడో నీతరము దప్పియున్నది. ఈవ్రాత నానుదుట వ్రాసి యున్నది. పోనిమ్ము పూర్వము

ఉ॥ తమ్మెడంబాయ సౌఖ్య ములు ♦ దారుణకానల భూములందు క
ష్టమ్ముల నొందు ద్రౌపదిని ♦ జానకిని న్దమయంతిని న్సితా?
యుమ్మలికంబులం దేలంప ♦ నోపిరె తండ్రులు కాన వీటికిన్
గ్రమ్మఱ వచ్చుదాంక నెద ♦ నాయినిం జేసి స్మరింప మానుమా?

విక్ర:—కట్టా! ఎన్నియిడుమలు దరియింపవలసె?

చ॥ ఘనమగు రాజ్యసౌఖ్యములు ♦ గాంచనరత్నలసత్కిరీటమున్
జనములు వాయనోర్చితిని ♦ జారుమనోహర న్యాయశీల నీ
జననియుం బాయనోర్చితిని ♦ శత్రులు పాఱంగందోల నోర్చితిన్
నిను నెడం బాసిమాత్ర మింక ♦ నేనుసహింపంగం జాలనే సుతా

జగ:—నాయనా? సర్వజనాహ్లాదమగు పురుషస్థైర్యంబు నెడం జేసి బేలవైననే నే మనంగల? దైవము త్రిప్పుడుల కోర్వక త్రోసివేయుటకు మన వశమా?

విక్ర:—నాయనుంగు కుతురా? రాజ్యము తియకానను భీతిచేం జేయి సేత మీరా ష్టపింబూడం బెఱుకుకొని మిము వెల నడువనయ్యె. ఇంతకన్న నెక్కుడు దుష్కార్య మీ కువలయంబునం గని విని యుందుమా!

జగ:—తండ్రీ! అల్లదె! కనుంగొనుము? చండకర ప్రభాకరుండు తీక్ష్ణ వీక్షణంబులు ప్రసరింప మాని ప్రతీచీవనితలలాటంబున సిందూరతిలకంబు చందంబున నున్నవాఁడు కాలాతీతంబగుచుండుటచే వేగిరింపవలసి వచ్చె. మున్నెన్నఁడు నిన్ను వీడి యెఱుంగనైన నిప్పట్టున [అను నర్ధోక్తిని]

విక్ర:—[దుఃఖమాపఁ జాలక]

చ॥ కినుకను బొందకమ్మ ననుఁ • గ్రించునుగా మదినెంచకమ్మ నీ
జనకుఁ దలంపకమ్మ యయొ • చచ్చెడినో యని దీర్ఘచింతలో
మునుఁగక యుండుమమ్మకను • మూసుక కాలము పుచ్చుమమ్మనీ
కొనరుతు లేని కష్టముల • నుక్కివులాయెడ విష్ణుపాదముల్
మనమున నుంచుమమ్మ ధృతి • మానముజ్జప్తిని బెట్టుమమ్మనా
యనకయి యేడ్వకమ్మనిల • యంబు రయంబునఁ జేరుమమ్మమీ
దను త్వర నీకుమారుఁడగు • దక్షునితోఁడఁ దిలోదకంబుల
న్గొనకొని యిమ్మ

జగ:—హా! పితా! అసమాన్యరూపతేజోధీవిలాసపరాక్రమోపేతా! పురుషసింహమా! [స్మృతి దప్పును]

విక్ర:— నాపయిని • గోరికలెల్ల విడనాడుమమ్మరో!

జగ:—[లేచి] అనఘ యిదేమి నన్ను • భువినార్తను జేతువె వీడిపోదువే
[చరణంబులపై వ్రాలుచున్నది.]

విక్ర:— లెమ్మ లెమ్మ నాయమ్మా! నీకు మఱింత దుఃఖభాజనములగు పల్కులను బేలవును, నిదివర కిట్టి యాపదల నెఱుఁగని దానవును గావునఁ జెప్పుచుంటి.

జగ:—కనుమిది కష్టసౌఖ్యములు • కావడికుండలు గావె కాన నో
జనక యివెన్నినాళ్ళవల • సౌఖ్యము గాంతువు

విక్ర:— ఇఁకేటి సౌఖ్యముల్

జగ:—అయ్యో? నీవే యిట్లన్న
వెనుక నిఁకేరు మాకు

విక్ర:— అరయ • బేలవు దైవమె సాయ మింకనున్

గానములు ప్రోగు సౌఖ్యములు ♦ గూర్చెడి సుకుమారుడుండగా
వనవాసమునుంగ నేల

జగ:— పసి ♦ వారల నెంటిని విడి పోదువే

విక్ర:—[తనలో] కట కటా! నాపుత్రికారత్న మింకను నాపై జాలి వీడకున్నది. నన్ను నిలువెల్ల దహించు ఈ నా లోని కష్టమెఱుంగదు. నేనేమో ప్రాణపరిత్యాగము నిశ్చయించుకొంటినని యనుకొనుచున్నది. హా! హతవిధీ! నా నోటనే యీ మెతు నూరడింపు పల్కులు జెప్పింప నుంటివి గదా! [ప్రకాశముగా] బిడ్డా? భూమిపై బుణము చెల్లకయ యేరును జావ నేరరు గదా? దైవ మొసంగిన యాయువెన్నాళ్లో యన్నాళ్లుండవలసినదే. మూఢు లెఱుంగియుం బలుతెఱంగుల నోటికి వచ్చినట్లెల్ల బలుదురు. కొందరెఱుంగమి నాతఁడిట్లు చేసెనుపో యందురు. కాని కల్లనిజములు లాభాలాభములు దెలియ నేరరు గదా?

జగ:— నాయనా! ఎవ్వరేమనుటను నీయందక్రమమేమి

విక్ర:— ఉ॥ ఆకరమేమి లేదనుచు ♦ నాడుచునుందురుగా దెభూజనుల్

జగ:— నిలుకడమీద నిజమంతయుఁ దేటపడును. మఱియు

లోకులలో కాకులో యనిరి ♦ లోపము లేదటులన్న మాత్రనే
నీవు కలఁతవడక ధీరమానసుండవై యుండుము.

విక్ర:— బిడ్డా?

వ్యాకుల మొందువాఁడనొకో ♦ యజ్ఞులెఱుంగమి నాడినంతనే
యాకటి వేల్పుఁ బుణ్యమయు ♦ నార్తశరణ్యుని బుణ్యునెంచెదన్

జగ:—(తనలో) ఎన్నఁడు లేని నామానసంబున నేఁడేమియో యాందోళనముద్భవించుచున్నది. ఇఁక నాతండ్రిని జూచు భాగ్యము నాకున్నదో లేదో

చం॥ ఘనకులజుండు, మేదకుఁడు, ♦ కల్లలనాడెడివాఁడుకాఁడు, పావనచరితుండు, పెద్దలను ♦ భక్తిని గొల్చెడివాఁడు, బీదల
న్గనికడు ప్రీతి నాదరణఁ ♦ గాంచెడి వాఁడు, జితేంద్రియుండు, వీనిని బెనుబామునుండి త్వర ♦ నిర్జరులార? విముక్తుఁజేయరే!

[ప్రకాశముగా] తండ్రీ? మంత్రి భటవర్గంబుతోఁ దమ ప్రయాణంబు దెల్పనేగిన మన్మనోహరుండఱుదేరు సమయమయ్యె. వేయేండ్లు చింతించినను వారి

శాసనుని వ్రాత తప్పింప వారి వీరి వశేము గాదు. ఎట్టులో శోక మాపుకొనుదు

విక్ర:—ఇట్టి క్రూరకర్మనకికఁ జింతయా?

ఉ॥ పున్నమచందమామ సరి ♦ పోలెడు నీ ముఖమందుఁ జూపి యా
వెన్నెలనవ్వు వే పరిఢ ♦ విల్ల జలావృతమైనకన్నులన్
జెన్నగు కల్వపూల్వగవు ♦ చీకటి పోఁ గృపఁ గేలుదోయి ద్రో
హిన్నను గాఁగిలింపు మిది ♦ యే తుదికౌఁగిలి ముద్దుకూతురా॥

[ప్రవేశము: జయంతుఁడు, సుబుద్ధి.]

జయం:—అమాత్య శేఖరా?

ఉ॥ చిన్నటనాటనుండి కడు ♦ ప్రేమను బెంచినువిద్యనిచ్చి నే
మొన్నను రాజ మివ్వఁగను ♦ మోహినికన్నను జూపనయ్యయో!
క్రొన్ననవిల్తుం ల్తలకుఁ ♦ గోల్పడి మామకు సర్వమిచ్చి తా
నెన్నక నాదు వాక్యముల ♦ నేగెనటంచెద నెంచఁ బోకువా?

సుబు:—ఉ॥ ఏలతలంతునట్లు వసు ♦ ధేశ్వర! ఏఁదెలియంగఁ జాలనే
కేలను నిన్ను నెత్తి తిల ♦ కించుచు సాకిన దాదిగాఁగ నీ
మేలిగుణంబులన్ రవిని ♦ మించెను తేజము శక్తి యుక్తి నీ
లీలను గస్టపెట్టెడు ని ♦ లింపుల చెయ్దము లెంచుచుంటిఁగా!

జయం:—ఇఁక నావచనంబులుగా బ్రాహ్మణోత్తముల కెల్లరకు

ఉ॥ ఇంతలు పుట్టె నేటికయొ! ♦ యీతని తండ్రి జనాళి నెంతయున్
సొంతపువారిఁ బోలెఁగని ♦ స్వర్గము జేరఁగఁ గుట్టిచేతిలో
నంతయు నుంచ సీతఁడవి ♦ యన్నియుఁ బోవిడెనందలంపు విూ
స్వాంతములందు పీడనయి ♦ సాగిలి మ్రొక్కితినంచుఁ దెల్పుమా

అనంతరము

తే॥గీ॥ నన్ను సర్వకాలంబెద ♦ నమ్మి కొల్చు
భృత కోటికి ముదమందు ♦ వీటిజనుల
కెల్లరకు రాజు తన కృత్య ♦ మింతయు నెస
ఘింపఁడని తెల్పి నన్ను క్ష ♦ మింపుఁ డనుము

మఱియు నీకిదేసారి పల్కు లాలింపుము సచివాగ్రణీ! అత్యంతానురాగమున నా జనకు సేవించి యాతఁడు చనిన వెనుక సత ప్రతమునకుఁ గట్టువడి నను వృద్ధి బొందించి రాజ్యాభిషిక్తుఁ జేసిన యనురాగము యిఁక నీ నా మామగారి యెడఁ జూప నాయనవి

సుబు:— హా! విధీ నిన్నే మనవచ్చు [అను స్వగతోక్తిని]

విక్ర:— నాయనా! మార సుకుమార శరీరా!

ఉ॥ నీమము నీడి భ్రాంతతను ♦ నీ ఘనరాజ్యములన్ గ్రహించి ని
న్నాపములు బెట్టనెంచిన కృ ♦ పారహితుండను, శౌర్యశూన్యుఁడ
న్నామరుఁడన్, విపత్సుఁడను ♦ బాపుఁడ, హీనుఁడఁ, బల్కరింపఁగా
మోమెటు చెల్లు

జయం:— [విస్మయమున] అయ్యయ్యో యిపియేటి మాటలు!

మామ మము ♦ ముంతువె దుఃఖమునస్మరింతగిన్

విక్ర:— కట కటా! ఈశ్వరా!

ఉ॥ అల్లుని గూతుఁగీమునకు ♦ సర్మిలిఁ దోడ్కొనివచ్చి సొమ్ములన్
గొల్లలుగా సదా యొసఁగు ♦ కోవిదులుత్తములున్న వారలి
ట్లల్లుని రాజ్యసంపదల ♦ నన్నియుఁ గైకొని కానలోనికిన్
బిల్లను గొంచుపొమ్మనిన ♦ వెంగలి మామను గంటిమే భువిన్

జగ:— జనకా? అయ్యది మాయందలి కరుణాతిరేకంబునం గాని ద్వేషంబునం గాదు కదా?

జయం:— [తనలో] నెచ్చెలీ! నిజము పల్కితివి (మామగారితో) మామా! మీకింత విచారమునకుఁ గారణము మేమరయకుంటిమి.

ముఖారి రాగము: రూపక తాళము.

విక్ర:— హా! ననుఁబోలు క్రూరులే ♦ రైనను నిఁగలుగువారె ॥హా!॥
మనెదనెట్లు భూతలమున ♦ వనితా ♦ మణితాఁ ♦ జని-ఘన-
వనమ్ముల ♦ వనటంబమ్మునుఁగ ♦ ఘనమ్ము నొసఁగి ♦ పనిచితిమ్మి ॥హా!॥

జగ:—హా! ననుఁ గొంత కాలము-నీ- ♦ మానసమున మరువఁదలఁతు॥హా॥

ఏ-మనుకొన్న నేమిఫలము ♦ జనకా-జన కా ♦ నన-మున-

పనటను ♦ మునుఁగు-మనుచు ♦ వనజ-భవుఁడు ♦ వ్రాయఁగ ॥హా!॥

మిత్ర:—ఔరా! కన్న తండ్రి కడుపుమంట!

జగ:—[చెలుల కడ కేగి] ప్రియసఖులారా? ప్రాణంబు లొక్కటిగ మెలఁగు మిమ్మెడఁ బాయనయ్యె. విధికృత మలంఘ్యమే గదా! అయినను

ఆ॥ వె॥ కాన లోన నున్నఁ ♦ గష్టంబులో నున్న
బట్టణముల నున్నఁ ♦ బల్లె నున్న
మీనానేత్రలార! ♦ మిమ్ము నే మరువను
గాన నాయెడఁ గృప ♦ బూనరమ్మ

హిందూస్థానీ భైరవి రాగము: రూపక తాళము.

చెలులు:—ఓ సఖీ! సఖీ! సఖీ! మము ♦ బాసి పోదువే-యెంత-వంత-

మిత్ర:—నోసమేమి ♦ చేసియుంటి ♦ గాసిపెట్టఁగా ♦ శ్రీశా-ర-మేశా-
యీనునన్ జెలిన్- 1.

మంజు:—పూతచరిత ♦ సతతసం ♦ ప్రీతిఁ జూడవా ♦ ధాత-పిత-నయుఁడ
నైతివా- 2.

జగ:— కోరిమున్నె సన్నసయీ ♦ నేరములకు ♦ నారి-సిరి-దూఱ-మేర
నారసాక్షిరో- 3.

మిత్ర:—పరమాధవా ♦ పరమాధవా ♦ అరియ వెఱయు ♦ య్యారి-నారసిన్

జగ:—ఆహాహా! సఖులారా! ఇది యేమి?

తే॥ గీ॥ సిరుగాలిలోనను దీప ♦ ముంచి నాఁడు
నీ మహాత్మ్యము చూపు మ ♦ నిన విధంబు
నాలమున బ్రహ్మ వ్రాసిన ♦ వ్రాత లెక్కఁగి
మూఁడు లీరీతి నడలుట ♦ నారులార!

మరియు మంజువాణీ?

చం॥ అమవసపున్నమల్ భువి ర♦యంబున వచ్చుచు పోవుచుండ నే
కమలదళాక్షి! కష్టములు♦ కాపురముండును లేక భూజనుల్
క్రమమును దప్పకుండ కల♦కాలము సౌఖ్యము కాంచుచుందు రే
భ్రమయుచునుంటి వ్రాసకీయ♦ పైంగల క్షేమను బల్కుచుంటివో

మంజు:—చెలీ! నీవింత గాదంక నింత చెప్పుము

జంజూటీ రాగము: ఏక తాళము.

ఏవిధమున నే♦ వేగినవిమ్మాట♦ కినము నిల్పుదునో రా
పావని!-దైవం♦బీ వసుధను మ♦మ్మనిధి నుంచునే హా!

చిత్ర:—నిను నెడఁబాసిన♦ నిముసము యుగమవ♦ ననుట యొప్పగా
వనజముఖీ! ని♦న్ను నయమునఁ♦ గనుఁగొను♦ కను లెందాఁ లుందును హా

జగ:—సుధీమణులారా? సర్వ మెఱింగియు నింత యేనా!

చిత్ర:—సీ॥ శ్రీలెడఁ బాపెనన్♦ నంత నే దింతి నీ
న్నెడఁ బాయుటకు నింత♦ యోర్వనయ్యొ

మంజు:—సింహావలగ్నమధ్య! నీ♦ స్నేహంబు నెడఁ జేసెఁ
గరుణ దైవము నీడ♦ కఠినుఁడగుచు

జగ:—కల్యాణులార! యే♦ కార్యంబు మీరెట్లు
కనులకేర్పాటదలు♦ గాని నేడ్వ

చిత్ర:—భూపాలపుత్రి! నీ♦ భూస్థిర కిచ్చి నీ
మ్మోగునుమచు నటించు♦ నెఱుఁగ మకట!

మంజు:—తే॥గీ॥ శ్యామ! నిను విడకుండుటకు♦ నోము నోమ్మొ!

జగ:—తోడి సకియల మిము నేఁడు♦ వీడ నయ్యె

చిత్ర:—మోహనాకార మరియక♦ మోదమున్నె

జగ:—అయ్యో! తడవగుచుండె నాకు నైన కాఁబోలు నా నాథుఁ డెదురు చూచుచుండె

ఏణాక్షి! క్షమింపు నా♦ నేరములను [అని పోఁబోవ మంజువాణి]

మంజు:—జగన్మోహినీ! ఈ నా తుదివాక్యములు నా జ్ఞాపకార్థమై నీమనమున పట్టియుంచుము. సావధానవు గమ్ము

ఉ॥ దానములన్ జపంబుల వ్రతంబుల నెన్ని యొనర్చి యున్న నా
ప్రాణ ఫలంబు లేమి గను, నంబతియాంఘ్రులు నెమ్మనంబునన్
మానక కొల్చుచుండి తన మానము బోవిడకున్న స్వర్గమా
మానినిచేతనుండు నిను మానకనుమా జనుమా సుమాంగినీ

చిత్ర:—(అనంతరము చేబట్టి జగన్మోహినిని నిలిపి) మఱియు

ఉ॥ మానినియే కల్పభూరుహము మానినియే నాకిక పెన్నిధానమున్
మానినియే శ్రీపుష్పీదయును మానినియే రత్నసువర్ణభూషలున్
మానినియే నిత్యగానగోష్ఠియు మానినియే యానందనోద్భవదీప్తియున్
మానినియే మోక్షదాయకము మానినియే సర్వము మానినీమణీ!

జగ:—ప్రియసఖులారా? మీ దివ్యోపదేశంబులు నామానసకందంబున నెల్లప్పుడును ప్రకాశించును. పోయి వత్తు

మం:—మాయమ్మా! ఆజ్ఞ యిమ్ము. మంత్రీ! పోవుదమ రండి

జగ:—తండ్రీ! చెల్లెలులారా! ఇదె మేమరుగుచుంటిమి [మంజు:—జగ:—పోదురు]

[అందరు వారివైపునకు దృష్టి నిగిడించి]

ముఖారి రాగము: రూపక తాళము.

పోవుచుంటిరే ప్రాణాత్ములారా! కావ రేరు ॥పో॥
మా-జీవముల నెల్ల-గొం-॥పో॥
జీవచ్ఛవంబులుగ నను జేసి మమ్ము విడిచిపోకుడీ ॥పో॥

చిత్ర:—హా! సతీపతులారా! మా యాసలెల్ల నీటు జేసి
గాసిపడి పెకాసముగ హా! హా! హా! హా! [మూర్ఛ వోవును]

ఇది ద్వితీయాంకము.

శ్రీ

శ్రీరామార్పణమస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

తృతీయాంకము: ప్రథమ రంగము.

[స్థలము: శ్రీనగరపుర ప్రాంతమున నున్న సరస్సు. ప్రవేశము: జయుం: జగ:]

సింధుకమాచి రాగము: రూపక తాళము.

జయం:—కానఁగానక ♦ గాసిపడక ♦ గా ననుఁ జేకొంటివి ♦ కాంతా! ॥కా॥

జగ:—ధన-మును ♦ జన-ముఁ సుఖముఁ ♦ వేరు జేసి హా! ॥కా॥

అయ్యో! నన్వరించితివా ♦ దయ్యాన వెతఁ జిక్కితివా

జయం:—మానినీమణీ! యిదేట్లు

జగ:—మానవతిలకా! ఆనలువ నానుదటను వ్రాసె నిట్లు

జయం:—నన్నేటు త్రిప్పు నీదు వ్రాత

జగ:—నన్నుఁ గూడి యుంట చేత

జయం:—చక్కఁరబొమ్మరో! నమ్మను

జగ:—నిక్కము పల్కితి నింకను ♦ పెక్కు లేటికి ॥కా॥

ఎన్ని బన్నముల నున్న నేమి? నిన్ను నాయందె నుండ నిచ్చి నా యందజ వాహనుండు నాకంతియే చాలు.

జయం:—కలికీ! ఒక్కచోఁ గూర్చుండనీక కొండ బండలం ద్రిప్పుచు నాహారమి డ నశక్తుండనగు నావలని ప్రయోజనమేమి నీకు? చెలియా? అలసినటులుంటివి పీ చెట్టుకడ నింత విశ్రమింతువు గాని రమ్ము (పోయి కాసారముదరినున్న చెట్టు కిందఁ గూర్చుందురు)

జగ:—మానవాధీశా! సమస్తమామూలాగ్ర మెఱింగియు నీవిట్లన్న నే నేమి నుడివెద. అయో! అడవినడయాడ నీవు నన్నెనర్పలేదు కాని నేను నిన్నెనర్చితి. దాని కేమి? హారమలవడఁ జేత నేమియు లేదని విచారింపకుఁడు. నాతండ్రి కడ నుండి నేఁ గొనివచ్చిన వరహాలలో నింకను గొన్ని వరహాలు నాచే మిగిలియుండె. ఈ నా హేములచే నెన్నాళ్ళు పొట్టవోసికొందుమందురా యందునకే నొక్క యు

క్తి దెల్పిన నాలింపుఁడు. తీని గాని రేపకడ మీకీ పట్టణముఁ జొచ్చి మేలైన పట్టుగుడ్డను, సరిగను, ముత్యములను, జిత్రవర్ణంబులు నిర్మించు వలనుపడెడినుపకరణములను, దెచ్చితిగా నేనొక శృంగార కంచుళికను నిర్మింతును. దానఁ బొచ్చు వెలకు దాని నమ్మి మనము కాలము గడపుదము.

జయం: మానినీతిలకమా వచనాతీతములగు గుణములకున్న నాయొద్ద నుండ నా కొక కొఱంతయుఁ గలుగదు. ఉపాయముఁ జెట్టి యొనర్పవచ్చు. నీవొక్కింత నిదురపొమ్ము.

జగ:—[భూమి మీఁదఁ బవ్వళించి] జీవితేశా! ఆయుపాయము మేలువంటిదే గాని నాకు నిదుర రాకున్నదే

జయం:—(తనలో) ఏమి? దశ చెడినయున్న యీ పడతి కొడలేడలు గాని నిదుర వలయునే యొందునను గాదన్నో? [ఆలోచించి] చేసు చిత్రము మిగుల తత్తరిల్ల మనోవ్యథాయత్తమైన యుత్తమాంగి కిట్లనే కదా! కాని మిక్కిలికి సరోవర సౌందర్యాదులనైన వర్ణించి చిత్తశాంతి నొనర్చెద [ప్రకాశముగా] సుందరీ! చగనొక్క గానీ!

ఉ॥ ఆగయనుసందు నాడు కల♦హంసల సొంపును మించుచున్న క
ల్హారచయంబు సొంపును మ♦దాళులు పోవుచునున్న చందము
న్నీరమునిండి తమ్ములను♦నిగ్గులు దేరెడు పద్మ పత్రముల్
నీరజనేత్రి! యేరికి జ♦నింపదు మోదము దీనిఁ జూచినన్

ఆహా! ఏమి యీ సుధాకరచ్చంద్రుని తేజము!

శంకరాభరణ రాగము: ఏక తాళము.

తుంగ♦భంగ-చయ-ముంగలిగించిని♦సింగను పట్టెడి♦నంగనయా
యంగ-జుని-మామ-పొంగు♦లం గణింపఁగ నాతరమే!
నింగి♦నిండ గల వాని కాంతులు♦ముంగ♦లం గనుపించునుగా॥నా॥

జగ:—[నిదురించును]

జయం:—కాంతా! ఇంత సొబగున్న నేమి?

ఉ॥ చక్కవవైరి లోనలుపు♦చాయ నశింపఁ గరంబు లాశమై
మిక్కిలి జూపి నీ కళల♦గ్రమింగియు నంతటఁ దృప్తి జెంద కీ
ముక్కఁర రూపున న్గదిసి♦మోవిసుధం గడు గ్రోలుచుండెఁగా

ఇన్నిపాట్లు బడితిని

చిక్కెనె నీముఖంబుకళ ♦ చిక్కెనె యాతని లోఁగళంకమున్

ప్రేయసీ! [అని పిలువఁ బలుకమి] ఈ మాధవతికి నిద్రపట్టినది. ఇఁక నేఁ ప్రయత్నింపక నైన కాపుండెద (అని జగన్మోహినిని బాగుగఁ దిలకించి) మదిరాక్షీ! నీ కెంత దుర్దశ వాటిల్లెనే!

సీ॥ కమలాలత నీవగు ♦ కుంతలంబుల సర
వితతి శైవాలజంఘు ♦ లంబులయ్యెఁ
గడుసొంపు నీమో మ ♦ ఖంబుల యందును
గాసిలు నీమో ♦ కచములయ్యెఁ
బాంచాల్యమును నీదు ♦ చక్షుద్వయమునందుఁ
బూర్ణాంద్రమగు నీదు ♦ మనమునందుఁ
తోరాస్త్రాల పదములు ♦ స్థూలత నీ యురో
జములను గటిప్రదే ♦ శములయందుఁ

తే॥గీ॥ బాలికా పరుచుచున్నది నలు ♦ మోహము పాపు
నన్నునాడు బ్రాసెఁ గాఁబోలు ♦ నన్నుఁజిన్న
పెక్కులిక్కట్ల నిక్కానఁ ♦ జిక్కి సొక్కి
పోక్కుముని శోక కల్గునే ♦ యక్కటకట!

మఱియు నెదుట వారి నుంచుకొని నిను స్పృశింప నెంచబడిన మనోనస్త్రీత్వ నను యుక్తాయుక్తవివేచనజ్ఞాన మెందుండునో నా! తన వికారము నడపించిన క్రొత్త నదిపె. తొలిచెడుగు లన్నియు నీపొడ మేలిపై నీసౌందర్యమునను మఱింత గన్నెఁ దెచ్చె. ఈకట్టుకడపటిది మాత్రము నిను పట్టి పల్లార్చుచుండె.

హా! నిర్భాగ్యజయంత! నిన్ను పరిణయమాడి యీ పదపుల్ల దాంపత్యసౌఖ్య మలపకొంగి యనుభవించు సౌఖ్యము లిన్నియేనా! ఏమి! మనమా? హరిశ్చంద్ర రామనలాదు లనుభవింపరా?

ఉ॥ నీ తల నేఁడు క్రొత్తగఁ జ ♦ నింపఁగ లేదు జయంత చూడుమీ
నీ తలఁ దన్ను భూవరుల ♦ నేకులు చెందిరి పెక్కుపాట్లు మున్

న్నాతని చేతలన్

అని నన్నాగడించు చుంటివా? కానిదియు నిక్కమే! [అని దైవము నుద్దేశించి]

విధీ! యహహా! బహుచిత్రవిచిత్ర మన్నా.

తీతము లయ్యె నీదు పెను త్రిప్పుడు లెవ్వరి కెప్పు డెయ్యెడో!

ఈ మేదిని నేది నిలుకడయో నాకు గోచరము కాకయుండె. హా దైవా! నిన్నటి యష్టాధీశతుల్యుని నేడు భిక్షాధీశతుల్యు నొనర్చితివి. నా యభాగ్యమున నేమి నా యత్యంత సుగుణశీల, నాయంతఃపురోద్యానమున పూలంచుల్లాడు శయ్యాలంపల రేకు బాల, యీ లీల, నేల వ్రాల, గాలి మాలి, యెట్లు వీక్షింతు. హా! నా తనూజా! రసాలకిసలయకోమలాంగి? చేయివిడినంతనే గండవసఁ నిర్ణయించినట్లు గానలుపు నెన్నాళ్ళని త్రిప్పుచు నూరట జెందుదు. అకటా! మత్తపాము! మత్సరము! [అని మూర్ఛవోవును]

తెర పడును.

తృతీయాంకము: ద్వితీయ రంగము.

స్థలము: శ్రీనగరపుర రాజవీధి.

[ప్రవేశము. జయంతుఁడు చేత రవికతోఁ బాడును]

జేహాగ్ రాగము: రూపక తాళము.

శ్రీనగరపుర శ్రేష్ఠులార!–నే నీ రవికను బూనితి నమ్మను ॥శ్రీ॥
వెల హెచ్చని మదిఁ దలఁపఁగఁ బోకుఁడీ–విల లేదిట్టి వన్నెలు
గల రవిక ॥శ్రీ॥
ఆణిముత్యములతో సలరెడినిదియిదీ–రాణివాసముల రాణింపఁగ నే
యును ॥శ్రీ॥

ఆహా నా! ఇచ్చట దీనిఁ గొన నిచ్ఛగించువారు కానరారు. పంచ మార్గము పట్టెద [అని పోవుచున్నాఁడు]

[విపణివీధి: వైశ్యమందిరము. ధనపాలుని ప్రవేశము.]

ధన:—బళిరా! ధనసత్వంబు లుడుఁగక మున్నె ముప్పు గడియ ధనమ్ము కుప్పలుగ గడన

సేయుమని గదా పెద్దల పల్కు "ని సపురుషా శేష్వసమాన" మ్మని యున్నారు కావున నేదో యొక విధమ్మున [అని తలంచుచు నుండ జయంతుని ప్రవేశము]

జయం:—శ్రీనగరపుర ♦ శ్రీసాధులార!- నేసీరవికను ♦ బూనితినమ్మను॥శ్రీ॥
కలుములుగలిగిన ♦ కులకాంతలమది-పలువిధములరం ♦ జిలఁజేసెడినిది
దీనివైచిత్ర్యము ♦ బూనిపొగడచతు-రాననశేషుల ♦ కలవిగాదనుఁడీ

ధన:—[జయంతుని స్వరము విని] అయ్యా ! ఏమిటది?

జయం:—ఆర్యోత్తమా! సరిగతీవపూవుల నలరెడి నీమేలిరవికనే నమ్మఁదలంచితి.

ధన:—అట్లనా ఏది యిటులిండు. (రవిక నివ్వఁబరీక్షించి కన్నులు నులుముకొను చుఁ దనలో) అరరే! ఇది నిక్కువముగ ముమ్మాటికి మానవమాత్రనిర్మితంబు కాదు కాదు కాదు. సురయక్షగరుడకిన్నరకింపురుషులకైన నిట్టి యసమానతేజోవిలాసరత్నశుక్తిమణిభాసోపమానవర్ణయుతానందదాయకంబగు కంచుకంబును నిర్మించుట కలవిగాదని నొక్కి వక్కాణింప వచ్చు. ఆహాహా! ఏమిది? చూడం జూడఁ గన్నులుమిరుమిట్లుకొల్పు తేజఃపుంజము నలుగడలఁ బుంచుచు నాశ్చర్యాంబుధి నోలలాడించుచున్నదే! ఇది యెవ్వరిచే నిర్మితము? నీని కెట్లిదివచ్చె? [అని జయంతుని జూచి ఈతని ముఖవర్చస్సును సామాన్య పురుషుఁడు కాఁడని తెల్పుచున్నది. అని చూచెదను [పైకి] అయ్యా! ఇటు విశ్రమింపుఁడు. [రత్నకంబళము జూపును జయంతుఁడాసీనుఁడగును] మిమ్ము జూడ గొప్పకుటుంబములోనివారుగను రాదవారుగను నున్నారు. మీరిట్లు కాలినడక నేల గ్రుమ్మరుచుంటిరో నే నెఱుఁగవచ్చునా?

జయం:—ఊరుజా! ఔను

తే॥గీ॥ తాపు దలఁచిన క్ష్మాధర ♦ నేరమునకు
మాయుఁడను క్షత్రియుఁడను నూ

ధన:—అట్లనా? మానవోత్తమా? మీకేలు బడకె రాజ్యములు లేక పోయెనా లేక శత్రుముఖంబునఁ బరాజితులై యేతెంచితిరా?

జయం:—ఆర్యా! రాజ్యము లేక గాని యుదిరికోడి గాని కాదు
♦ మాయభ్రాత
యెరికెటు లిఖియించెనో ♦ వారి నుదుటి
గీరలటు త్రిప్పకుండునే ♦ యూరకున్న?

ధన:—ధీవరా! అయ్యది సత్యమే. అయ్యా! మీరేకాకినై యరుదెంచితిరా? కట్టా! విధివ్రాత లెట్టి వారికైన నుల్లంఘ్యమే కదా! సుగుణసౌందర్యాద్య తనచ్ఛోనిధులరగు మిమ్మిన్ని విచారముల పాలుచేసె — మురారికుమారుఁడు!

జయం:—వణిగ్వరా! ఎంత భ్రాంతి నొందుచుంటివి! పూర్వజన్మ కృతపుణ్యపాప ఫలంబులగు మేలుకీళ్ళకును సౌందర్యాదులకును సంబంధ మేమి

ధన:—లేదు. మానవశిరోభూషణా! మీరేల యడవి నిడుములు గుడుచుచు నడ యాడవలె. మా గృహమున నుండుఁడు మీరు—

జయం:—ఉ॥ ఒక్కటి తెల్పనే మఱచి ♦ యుంటిని నొంటరినై వణిగ్వరా
యిక్కడి కేను రాను విను ♦ మీపుటభేదనప్రాంతమందునన్
జక్కని వారిజాకరకు ♦ జంబుల నీడలయందు నొంటి నా
చక్కెరబొమ్మ మానవతి ♦ సారసనేత్రను డించి వచ్చితిన్

కావున మీరు దీనిఁగాన మనస్సై యుంటిరో లేదో వేగ వినుపింపుఁడు.

ధన:—పురుషోత్తమా! దీనినినే నిశ్చయముగఁ గొందు. అణుమాత్రమును సంశయింప వుఁడు. నరశార్దూలమా! నాకింకొక్కటి విశదలంపై యుండె. ఇది యా నాక శిరోమణీబుద్ధికళాకౌశలమే నా? ఆ సుశీలదివ్యనామాక్షరముల నొక్కింత నా చెవినిడి నాకు బాపపరిహార మొనర్తురా?

జయం:—ఆర్యా! తమ పేరేమి?

ధన:—ధనపాలుఁడు.

జయం:—ఓ ధనపాలా?

తే॥గీ॥ ఆమెనిర్మాణమే విను ♦ మామెనంద
రును జగన్మోహిని యనెద ♦ రు

ధన:—[తనలో] బళి! యామె

నెట్టులో సిని కిన్నులఁ ♦ గొట్టమన్న
మేషకుం బెట్టి నుసుకేళఁ ♦ గూ ఎలయు

అస్పష్టంగా మదీప్సితము నెరవేరు. ఔరా! అచేతనంబగు నీ కంచుకంగా యామె కల్పనాచాతుర్యము వెలిపుచ్చుచు నింత మనోహరరూపంబున రాజిల్లు చుండెనే యిఁక నామె యెట్లుండెనో. ఏమీ! ఇట్టి ధీమణీభామామణి కొక

నా అంతఃపురముఁ గల్గునా? మరియు జనము లెల్ల నావనితను జగన్మోహిని యనెదరఁట. ఆ రమణి యెంత సురూపమున విరాజిల్లుచుఁ బరులహృదయములు మరులు పెట్టుచుం డిన నాపై కట్టి పేరిడుదురు?

జయం:—ఆర్యా! మీరేదియో యాలోచించుచున్నట్లుంటిరే?

ధన:—ఆలోచన యేమియు లేదు. దీని వెల యెంత?

జయం:—మూడు వేల రూప్యములు

ధన:—అబ్బ! అంత ధరయా?

జయం:—వణిగ్వరా! అంతకు నొక్క చిల్లిగవ్వయైనఁ దగ్గదు. మీకిష్టమో కష్ట మో తెల్పుఁడు

ధన:—[తనలో] మూడుగాదు మున్నూరువేలైనను నాకు లెక్కయా! ఈ టుకు - లాడి నాచేఁ జిక్కుటే నాకోరిక. (ప్రకాశముగా) పుణ్యపురుషా! అట్లే మీరు నుడివిన విలువకే నంగీకరించితి. కాని—

జయం:—ఏమట్లూరకుంటిరి?

ధన:—మరేమియు లేదు క్షత్రియకులపావనా! మీకొక్కింత శ్రమను గల్పింపనుం టిని

జయం:—అది యేదియో వినఁ గోరెద

ధన:—వినవే మున్నది. ఇతర మేదియుఁ గాదు. నేనిప్పుడు మీయొడిని రెండువేల రూప్యము లిడెద. పిమ్మట మీరొక్క గడియ తాళి వత్తురేని మిగిలిన రూక లొసఁగెద.

జయం:—ఓ రాజా! మీరు న్యాయశీలురుగనే పొడకట్టుచుండిరి. అట్లనే యుండు

ధన:—ప్రతికాల మిచ్చటనే యుండుఁడు. [అని లోని కరుగును]

జయం:—[తనలో] ఈ ద్రవ్యమును గొంపోయి యే జని యొక్క దివ్యభవనమున నివాసముండి యే రాజానుగ్రహమున్నైన నెక్కొల్వునఁ బ్రవేశింతుమా మన కష్టములు గట్టెక్కినట్లే

ధన:—[రూకల సంచులతో దాసు స్వామి గాని తోను బ్రవేశించి] పార్థివోత్తమా! నా సాలశ్యము మన్నింపుఁడు. ఇవిగో! మీ రూప్యములు లెక్కగొనుఁడు.

జయం:—[వానిఁ గైకొని] వీని లెక్కింపనేల. నేఁ బోయెద.

ధన:—చిత్తము. మీరొక్క జాముండి వత్తురా మీరావలసిన రూక లొసఁగెద

జయం:—అట్లనే [అని నిష్క్రమించును]

ధన:—[కొంత యోగి జయంతుని పరీక్షించి] ఈతఁడ వస్యుఁడవ్వోఁ గదా? ఓరి స్వామిగా? నీవు నేఁడు నాకొక్క కార్యము నెరవేర్ప వలసి యున్నది

స్వామి:—సిత్తం సిత్తం సెప్పండి బాబూ అదేదో

ధన:—మరేమియు లేదురా? ఇప్పుడు వచ్చిన వానిఁ జూచితివా?

స్వామి:—ఆయ్యా! సూశానండి. యిప్పుడు రూపాయల్సంచులు తీసుకెళ్లి వాయ్నే కాదండీ బాబూ?

ధన:—ఔనతఁడే. ఓరీ! అతని సంగతి నీకుఁ గొంత తెల్పెద వినుము. అతఁడేదో దేశపు రాజఁట

స్వామి:—[వింతతో] ఆయ్యాండి మరి రాజైతే ఆలాగున్నాఁడేఁవండి బాబూ?

ధన:—ఇప్పుడు రాజ్యము పోయినది. ధనహీనుఁడైనాఁడు

స్వామి:—[ఆలకించుచు] అయ్యా

ధన:—రాజ్యనాశనమున దేశాటనము ప్రారంభించినాఁడు కాని

తే॥గీ॥ అతని కొక భార్య సుందరి యౌవనవతి
కలదఁట మనయూరి కొలను కడనె యాపె
యున్నది యఁట యొక్కరితయే యోరి

స్వామి:—[తనలో] సరి సరి యీయన్న కాయమ్మమీద మనసు పోయింది కాఁబోలు అదో యేంయి కాలంగా భగవంతుఁడా! యింకెంతమందైన పెళ్లాలుంటే యిలా టొల్లు బతకనిత్తారా? నన్న సెమ్మంటాఁడు కాబోలు నాయన్న నాకిదేంయి సొద ఆయమ్మేంయి పతివ్రతో యేంయిటో? తీరా తీస్కొస్తే నన్నేంయి శపిత్తదో యేంయిటో యిప్పుడు చెయ్యనంటే యీయన్న పొమ్మంటాఁడు పొమ్మంటె నాకింక బ్రతుకేది? ఛీ ఒకని దగ్గ నౌక్రీకుంటే యిట్టా పాట్లు. పానాన్కి తెగించాలి ఆళ్ళు సెప్పిన యెధ్వాపనల్లా సెయ్యాలి. పోస్తే యేదెలాగొస్తే మనకెందుకు? యీయన్నదగ్గ డబ్బు బాగా లాగడానికిదే సమయం [ఊరకుండును]

ధన:—ఆలోచించెదవేమి? యాపె
ను మన మేడకుఁ దేవలెను నుమి నేఁడు
నీకు వలసినంత ధన మొసంగెద నెట్టులో శ్రమపడుము

స్వామి:—ఆయ్యా! మరాయన్నంటాఁడు గాఁబోలు నే నెలాగ తెత్తం?

ధన:—దానికి నేనీ యాలోచన చేసి యుంటిని. మనము రాజునకుఁ గొంత సొమ్ము వ్వ వలసి యున్నది. ఆ ధనమున కొఱకు వచ్చినప్పుడు నేనేనో యొక వస్తు వాయనకు దైకొని నీకిచ్చెద. అద్దాని నీవు పెరటిదారిం గొంపోయి యా చంద్రానన కానవాలుగఁ జూపి యామెను దీసికొని రమ్ము

స్వామి:—[చంక లెగరవైచుచు] అమ్మ! యిది మాయలే యుపాయముండి

ధన:—కావున నీవు వేవేగ లోని కరిగి మన పల్లకిని బోయలను సిద్ధ మొనర్పుము

స్వామి:— సిద్ధం (అని లోని కరుగును)

ధన:—కం॥ య్యాది నెరపేరిన నా
య్యాది యిటఁ గోరఁ దగిన ♦ దిష్టద మేల్ మే
లయ్యాతివఁ గూడి నే నగు
కయ్యంబున నింద్రపదవిఁ ♦ గాంతు నిచట నే

[ప్రవేశము: జయంతుఁడు.]

భూవల్లభా! వచ్చితిరా? ఇట విశ్రమింపుఁడు [జయం:—విశ్రమించును]

ధన:—ఇదే మీరావలసిన రూక లొసంగువాఁడ. [అని లోనికరగ తెచ్చి యిచ్చి] ఇఁక మీకంత నము ముట్టినట్లే గదా?

జయం:—అయ్యా! ముట్టినది

ధన:— జయంతుని బరీక్షించి] స్వామీ! ఆ మీ ప్రేమనున్న రసంగనే యు వే నా?

జయం:—అవును

ధన:—ఏదీ యొకసారిటు చూడనిత్తురా? (జయం:—ఇచ్చును)

[ప్రవేశము: స్వామిగాఁడు.

బేగ్ రాగము: రూపక తాళము.

ధన:—ఆహా! ఈ జగానఁ గాన దీని ♦ కెనయగు దానిన్-సొగసున
నా-యగసాలిని మెచ్చనగు ♦ నగు మొగంబులన్ ॥ఆహా॥

దేవా! నే దీనిఁ గంసాలికడ కిప్పుడే పంపించి తెప్పించెద

దీనిఁ బోలుదాని నేను ♦ పూనఁ గోరితిన్-ప్రేలునఁ
గాన నో నరాధిపా! ప ♦ పూని దీనిఁ బంపనిమ్ము ॥ఆహా॥

జయం:—వేగము తేవలయు నా ప్రేయసి యొక్కటియే యుచ్చోటనుండ

ధన:—చిత్తమొక్క నడియ. ఓరి స్వామిగా! యింటికా? మీర చక్కనిబొమ్మ యొక్కతియ యక్కడ నుండెనట. ఈ బంగారపు క్రొన్నిసాయి నాపై యొక్క త్రుంపములో నెటకు దీసికొనిరా

స్వామి:—సిత్తం [అని యుంగరము దీసికొని పోవును]

ధన:—అయ్యా! దీని నిర్మించుటకు యెంత కాలము పట్టును. దీనికై మీ కెంత ధనము వెచ్చించితిరో

జయం:—నాకా విషయ మంత గాఁ దెలియదు. ఇది మాపూర్వులు చేయించినది కాని నేఁ జేయించినది కాదు

ధన:—అట్లనా! ఆగ్గా! ఆ పనివాఁడు బహు నేర్పరిగాఁ బొడకట్టుచుండె

ఉ॥ ఉన్నవి రత్నములు పసిఁడి ♦ యున్నది భూపవతంసమా! ధనం
బున్నది కాని దీనివలె ♦ నుజ్జ్వలమౌ పనికల్గి యింపుమై
నున్న కరాంగుళీయకమె ♦ యుండదు కావున దీనిఁ జేయు నే
ర్పున్న రిసజ్ఞుఁడై తనరి ♦ యుండినఁ జాల్క-నుసాలి యంతయో

జయం:—ఔను కాని నాకు తడవగుచుండె

ధన:—ఇదిగో! మాటలోన నేతెంచెను [స్వామిగాని ప్రవేశము] ఏరా స్వామిగా?

స్వామి:—అయ్యా సూపించానండి సూచాలోసిత్తుంటే యెల్లాగైనా తమ కోర్కె తీర్చాలని నేననేకంసెప్పొప్పించి తీస్కొచ్చానండి

ధన:—ఐన నాకోరిక తీరినదనుకొనవలసినదే. భూపా! ఇదె మీయుంగరము

(జయంతుఁడుంగరము తీసికొని నిష్క్రమించును)

ధన:—[సంతోషమున] ఓరీ స్వామిగా! నీవు వెళ్ళి యేమొనర్చితివి? ఆమె యేమనియెను. నీవు రమ్మనఁగానె వచ్చెనా?

స్వామి:—అయ్యా! లేదండి. అమ్మో! అలాగొత్తే యింకేఁవండి. నేను బోయాల్సి పల్లకీని తీస్కెల్లి నిలపడగానె ఓయమ్మ బాబో అదేంయిటీ లేడిపిల్ల బెదురద్ది సూశారండి అలాగే బెదిరి నిల్సుందండి నోటమాట లేక అప్పుడ్నేనమ్మా! బయ్యం లేదండి మీ పెన్మిటి గారు మాసావుకారుగారింట్లో కాఁపముంటారంటండి అందుకోసం మిమ్మల్నక్కడికి తీస్కురమ న్నారండి తచ్చనం అని అన్నానండి. అంటే యేసావ్కా-రేంయిటుందండి ఆఫంగానే నాయ్న సాలాగోప్పోప అని మీసంగతంతా సెప్పానండి. యుందండి. యిని నామొగుడొత్తేనే గాని

నేన్ రానంటండి. అప్పుడా వుంగ్రం సూపించి ఆయ్నే యిది సూపిత్తే వత్తాద న్నారండి అంటే కొంత నేపాలోచించి మరీ యెక్కిందండి పల్లకీ నేతీస్కొ చ్చానండి తల్పులేసేసి

ధన:—బలిరా! సామిగా! నిన్ను మెచ్చవచ్చునురా కాని ఓరీ! ఈసంగతి నెవ్వరి కిం బయలుపుకుండ నా బోయీలను కట్టుపర్చితివా?

స్వామి:—అమ్మ! [అని గుండెమీఁదఁ జేయిడుకొని] అంతేనండీ నేపనే స్త్రీ మరి గుండా చెప్పాండి. ఆళ్లు బాబు సాము లాగే తీస్కొన్నారేఁయిండి నా గ్గు రెట్టు కూలి. అక్కడే ఒరేయ్ యీ సంగెక్కడైనా తెల్సిందంటే మిమ్మ ల్ని మా శెట్టిగారు లంజకొడుకుల్లాలా బుఱ్ఱలె గేయిత్తారన్నానండి. మాకేంయి బాబు సెప్పేదాకొకరితో నన్నారండి.

ధన:—సరియే [తనలో] అయ్యో నెమ్మదిని బతిపై నంత కూర్మిగల యామె డి కము విల్లు సమరమ్మున నన్ను గూడ సమ్మతించునా? [ఆలోచించి] కా మిమ్మ ప నిచో నా ధనాదులు—

స్వా :—అయ్యో! యింకా ఆలోసిత్తారేఁవండి అన్నీ పోతయ్ సడండీ

ధన:—[కోపదృష్టితో] ఆ-ఏమిరా?

స్వామి:—అయ్యో! మీకు చింతేగా నింకేవన్నా వుంటే నన్నడగండి బాబూ. హాహా! యేమందమండే మందమండి! యాయమ ని సూడని కల్లెండుకండీ

ధన:—అహో! ఇదియా త్యాగగా నే నేగి నా కా గ్రము—

సా మి:—మరిగత్తే వత్తైదే నండి (అను నర్థోక్తిని)

ధ :—ఛీ-మూ రా!

స్వామి:—[గు డెలు బాదుకొనుచుఁ దొంపరతో] అయ్యో అయ్యో బాబో నాకి త్తానన్నారు గాదండి. తీస్కొచ్చింతగోతిత్తా ని అమ అమ్మ గాపకయిందని నాచో ము —

ధన:— ఓరీ? నమా? దానికేమి కాదువా? లోనికి రమ్మిచ్చెదను.

[ఇరువురరుగుదురు: యవనిక దిగజారును]

తృతీయాంకము—తృతీయ రంగము.

స్థలము—ధనపాలుని శయనాగారము.

(జగన్మోహిని ప్రవేశించి భీతిల్లి తల్లడిల్లుచుఁ బాడును)

హిందూస్థానీభైరవి రాగము: ఏక తాళము.

కష్టా! ఏమీ నే ని-చ్చోటికిం దే బడితిని-నా కిం-కేదిమార్గంబో-
హా నా కిం-కేదిమార్గంబో ॥ప॥

ఈ సుగంధం ♦ బీ సువర్ణం ♦ బీ సిరాజీ-ప్రతిమలీ
భాసమానం ♦ బౌసమస్తం ♦ బీ సెజ్జ హాం-బట్టులున్-నావహాన
సం-బేచవా ॥౩॥

మోసమో, నా ♦ చేసినట్టి ♦ దోసమో, హా ♦ నాసఖం
డీ సమీపా, నన్ ♦ వసింపం ♦ డీ స్వాంతమె-న్లోర్ప్నో
అయ్యయో, చయ్యనన్, వ్రయ దా, వ్రయ దా ॥౪॥

అయ్యో! ఇది పరుని శయ్యామందిరమని స్పష్టముగఁ లుపుచున్నదే నాథుఁడే నన్నిచ్చోటికి రానంపిన నీసుందరమందిరంబు లెట్లు నివాసంబయ్యెడిని. ఇదిగో! ఈతండొక్కరుండే లోకో మందహాసమున నిటువచ్చుచున్నాఁడు.

ధన:—[ప్రవేశించి] ఔరా! నేనూహించినంతకన్నఁ బదింత లెక్కుడుగ నున్నదే

సీ॥ సారంగములఁ గేరు ♦ సారంగముల మీరు
నతివకన్నులు కుటి ♦ లాలకములు
కనకమును హసించుఁ ♦ గనకము న్నిరసించు
నళినాక్షి దేహంబు ♦ నాసికంబు
పవడంబులను మించు ♦ పవడంబులను నొంచుఁ
బూబోఁడికరపదం ♦ బులధరంబు
పున్నాగము భ్రమించుఁ ♦ బున్నాగము సడంచుఁ
గాంతపెన్నఱివేణి ♦ గమనరీతి

తే॥గీ॥ రంభ నకసక్కెమాడుఁ గు ♦ రంగనేత్ర
యూరుయుగ్మము రూపవ ♦ యోవిలాస
మీ మదాళివేణీమణిన్ ♦ గాముకేళిఁ
గూడనట్టి జన్మంబేల ♦ కువలయమున
అయ్యారే!

చం॥ దినదినవృద్ధి గాంచుచును ♦ దెంపున వెల్వడుచున్ గ్రమంబునన్
గనకపృశైలరాజముల ♦ గండడగించెను దీన ముందు హా!

కనఁగలవో కాకో లేనో యను♦కొనున కేమి విపత్తు వచ్చునో
యని తనసైకలోన నస♦యంబు గుదించెడు చన్నుదోయి ఆ
మ్మనఁ గదిలింపకేను మరు♦పోరుల కోటవ నేర్తునే యిఁకన్

జగ:— [భయోత్కంపితమానసయయ్యు రెండడుగులు ముందిడి] ఇతఁడేలొకో కులుకుచు నిలచియుండె. పరమేశ్వరా? దురుద్దేశమునఁ గాదు కదా? దురుద్దేశముననే యైన యెడల నీతంబు దురితంబుల నరికట్టు పరమాత్ముని స్మరణ తప్ప నరయ నింకొక తెరవు దొరకదు. ఇసీ! పరులహృదయం బెఱుఁగకే యేనిట్లు పరితపించుట తగునే? కావున వెరపుఁ దొఱఁగి యీతని దరిఁ జేరి సరగున నాకలతెఱఁగెల్ల నరసెద [పైకి]

శా॥ అయ్యా? యెవ్వరు మీరు?

ధన:— వర్తకుఁడను

జగ:— అ♦న్నా? నీదు పేరేమి?

ధన:— [తనలో] ఇసీ! తేని పోని పేరులతోఁ జేయుచున్నదే [పైకి] ఓ
యొయ్యారీ! ధనపాలుఁడందురు సుమీ!

జగ:— నట్టడవులఁ జెట్టుగుట్టలం బట్టి యిక్కట్టుల కెల్ల నునికి పట్టయి యున్న మాయామూర్తిఁ బోకార్చిన కరుణామూర్తివేనా?

♦ఓ సోదరా! తెల్పుమీ
శయ్యామందిర మేమి? రమ్మనిన నా♦సంగాతి తేఁడేమి?

అని యేమియో యిది యంతయుఁ జూడఁ దమ్మిపత్రమ్ములలోని నీరమ్ములట్లు నామనమ్ము నెమ్మది లేక యొక విధము నున్నదే అ
య్యయ్యో! నాకెఱిఁగింపు నాకలవిధం♦బాద్యంతము న్వేగమే

ధన:— మత్తమరాళగమనా! ఏల తత్తరపడెదవు? నీవృత్తాంతమెల్ల నీపతిచే నెఱింగి కట్టా! యెట్టిచెట్టులఁ జెట్టుచుండె నిన్నా రాయంచపిట్ట మెట్టిపట్టుగట్టిగళ ములఁబాని ముగంచని తలపోసి యెుక్కెలసు గట్టిపట్టుపట్టి నీముంగనిఁ గిరురువెట్టి యాయంగుళీయముం జేపట్టి పల్లబోయలం బెట్టి నాసేవకునిచే నాయొద్దకు నిన్ను దేనంపితి. ఇంత వరకు నాకోరిక నెరవేరె. మీఁద నీయనుగ్రహము నా ప్రాప్తము.

జగ:—హా! జగదీశా! [యని మూర్ఛ మునిఁగి నేలను వ్రాలును]

ధన:—ఔరా! ఈకుందరదన యామందానందమున నాహృదయ మొందకొంకను దొంద ర వహించుచున్నది. కానిమ్మికెందుఁ బోవును. నాచక్కదనంటిజోమకోటి ప్రహారంబునం జిక్కియున్న యిక్కోమలాక్షి కే నొక్కఁడఁ గాక యిక్కడ ని క్కెవ్వరు? ఎట్లయిన బుజ్జగించి యీమెని నిజపట్ల నాపక్షఁ జేర్పుకున్న మజ్జీవ ములు నిలుచునే? [చేరంజని] కమ్మకిలుత్తెసాయకమ్మా! యింక లెమ్ము లెమ్ము [లేవనెత్తఁ బోవును]

జగ:—[ఆత్రమున లేచి నిరాశాక్రాంతయై వెనుకకుఁ దగ్గి] అన్నా?

కం॥ అంజలి ఘటియించెద నీ
 కంజలి నన్ బంపనేల, నీకిది తగునే?

ధన:—పలువన్నెలచిలుక కొత్తు
 సంజలమున నీదరిఁ ద్రో
 యంజెలి నను బ్రోవ వివ, హా! యిది తగునే

పంచ చామరము
ఆనంగుమోహనాస్త్ర మా య, యారె యంచనంగ నిన్
గనంగిఁ బల్కనెక్కజోదు, కానికస్తి నన్ను ముం
చె నంగనామణీ! ముదానఁ, జెంతఁ జేరి కౌఁగిలిం
చి సం గణింప కున్న నాదు, జీవముల్ చనున్ త్వరన్

జగ:—అన్నా! అన్నా? నన్ను నీ యనుఁగు చెల్లెలిగఁ దలంతువా యా వెన్నుక న్నపట్టి నిన్నే మియు నెనర్పఁజాలఁడు. నన్ను దయఁ జూడుము. సజ్జనుల తెన్నునం జనుము.

ధన:—అకటా! వినాకృతి? వినాభ్యుదుని సూనబాణములకే నీవరకె సూనివత నొం దుచుండ ములుకులఁబోలు పలుపలుకుల మరింత యలయింతువేల?

హిందూస్థానీ తోడిరాగము: ఏక తాళము.

సుందరీ! నీ, యందనురాగము, చెందియున్నన, న్నుం దయఁజూడవు
మందమారుతముల, కుందరమై నిలునగ, మందయాన, తొందరను,
జెందక-నా-నుంగనమా-న్నవా, సందమా-యిది, విందుమా-ననుఁ,
జెందుమా

జగ:— హిందుస్థానీ జంఝూటీ రాగము: ఏక తాళము

ఉన్నా? తగునా ♦ చెల్లెలిఁ గోరఁదగునా ♦ మది-నాలోచింపవే-సు
గుణా? అయ్యో! నిషేధంబులన్ గొల్లుగనన్నా?-నాదుప్రార్థ-నం
బుల వినుచున్నా? నను దయఁ బ్రోచు మన్నా? ♦ నానాఁటిఁ
గోష్పమన్నా ♦ పగదిగనా ♦ తగఁదగదే ♦ వగనింక మా ♦ నగఁదగదే

ధ:— ఇందుముఖీ? నన్నెందు కట్లు మాటిమాటికిం దెలుచుందువు?

కమాసు రాగము: రూపక తాళము.

మందగమన? నీ ♦ యందము ♦ చందము ♦ డెందము ♦ సందడి జేసెనుగా
కందర్పుని ♦ బాణదరలకె ♦ స్థానము ♦ నింపు ♦ సుందరీ? ||మం||

జగ:— నాకు నన్నవను ♦ నీకుఁగలసూక్ష్మి ♦ నీకు వేడ్క ♦ వేకమిదో
శ్రీకరమాయె ♦ నాక కోర్కె ♦ లేక ♦ రాకు ♦ నాకున్నై ||నా||

ధన:— కోమలగాత్రి? నీ ♦ స్నేహము వేడిన ♦ నీమది కరుఁగ ద ♦ దేమి
గాదొకో
రామ? నీ యధ ♦ రామృత మిడి ♦ కామ ♦ బాధ ♦ దీర్పవే ||మం||

ఇఁక నేనోర్వఁజాల. సందుకల్కాక నీ యధరసుధారసమిమ్ము [అని మీదికి వగును]

జగ:— [తప్పించుకొని] అన్నా! నా మనసు లాలింపవా?

హిందుస్థానీ ఖ్యాల్ రాగము: ఏక తాళము.

నా-మనమును ♦ గనుఁగొను-మా ♦ యో ♦ సుగుణ ♦ మానీ? నను ♦ నన
ను మునుపను ♦ తగునె ♦ తగవో ♦ బింగుల ♦ పగను ♦ దిగవిడి ||మా||
నరి పెద ♦ గరితను ♦ గరకర-బెట్టె-హా! యహో-యహో-యహో ||మ||

ధ:— ఊరమర లేలను ♦ మరుఁడుగురములు ♦ చురుకు-చురుకు మన
బిఱ-బిఱ-బిఱపెను ||మ||

మీననేత్రి! ఈ దీనుని ప్రాణములు గాపాడవా?

జగ:— ఓ నా భ్రాతా! ఈ ముదినిని మానము గాపాడవా? మానము ప్రాణము యధి కము? దీని నీ ఎఱుఁగలేనావా సమానమైన మగవారికన్న మగవారికిఁక నుదాస
సేల?

రా:—కఠిన హృదీ! నీ మాటలు కడు కఠినమేలా?

హిందూస్తాని కాపీ రాగము: ఏక తాళము.

జాలిం జాలదే యింకేం జాలు చాలు చాలు

చాలునిక కాలుచు పుష్పశరంబులం

జాలమునుంచెను బాల జాలము సేయకే తాళ జాల

సీ:—అయ్యో! దౌర్భాగ్యంబు చేసిన నా దుష్కృత్యములె యిట్టి వెనుక ఇవ్వి. పతిసంయోగమే సుఖము మంత్రమేమి సుఖము? యున్న వాదం బలుకు జేకొని చారింపుము.

రా:—కోపమునకు కారణమేమందీ! నీ నా యమ్ముల నింక నాశనమొందె ప్రాణము

వసంత రాగము: రూపక తాళము

వినుము వినుము వినుము విను-బలిమిని-నైనను-బట్టి-గవనానినగ

చనుపున రెంత చెప్పినను సుంతేని విరాగ వినకుంటివి ||౧||

కన్న మిన్న యెన్న-వేసు-కొన్న మన్న గన్నులార

గనకుంటివి వినకుంటివి చనకుంటివి మనకుంటివి ||౨||

సీ:—[విశ్వాసముం బలుకి] ఈతండు నన్ను చంపనున్నాఁడే హా! దైవమా! ఏమన్న?

నీలాంబరి రాగము: రూపక తాళము.

నాపైనం గరుణ రాదుగా-హా!-నా పాప మేమియో

ఆ పరమేశ్వరుండైన వేగ తోడం జేయండో 1.

[దైవము నుద్దేశించి] నే-నోపం జాలం బాపు నాపత పాపనాశకా!

యీ-పాపి-చూపు కోపులను నన్ బ్రాపు చేయకే 2.

కాపాడరమ్ము కోపమార్చి యో పరాత్పరా!

నాపాలి-దైవ-మీవె-కావ గోప బాలకా! 3.

ఇఁక నీతనితో సామవాక్యములు పలికినఁ గార్యము లేదు. నాసుందరమును జెడఁదీయ గట్టిపట్టుపట్టి యున్నాఁడు. మానము నెడఁబాయుటకన్నఁ బ్రాణము నెడఁబాయుటయే యుచితము. ప్రాణమును వదలితినేని నాకన్నై నిల్చు నాప్రాణనాథుని ప్రాణములు పోఁగొట్టిన దానన గుదును. వాని ప్రాణములు నేనేల తీయవలయు. మున్ను రజనీచరగురుఁడగు శుక్రాచార్యులే

ఆ॥ వె॥ వారిజాక్షులందు • వైవాహికములందుఁ
ప్రాణ విత్త మాన • భంగములను
జకిత గోకులాగ్ర • జన్మరక్షణమందు
బొంక వచ్చు నఘము • వొందద" నియె

కావున నొక యన్యము నాడి మాన ప్రాణంబులు రక్షించుకొనెదను. [ప్రకాశముగా] వైశ్యవర్యా ఏల యిట్లా గ్రహపడియెదవు! నాయందు నీకుంగల మక్కువం దెలియ నిన్ని పలికితినే కాని వేరుకాదు. నీగృహాభ్యంతరమునఁ జిక్కియున్న నే నీక నెందు బోఁగలను. నీకోరిక నీవరకె నెరవేర్చి యుందుంగాని నాకొక్క యార్నెలల వ్రతముండెను. దాని నెరవేర్చిన పిమ్మట నినుంగలసి సుఖింతును. క్షమింపుము. కనుమూసి యీ గడవుదినములు గడపుము. చనుము.

ధన:—ఒప్పులకుప్పా! ఇప్పటికైన నీవు నాపై కృపవొడమె నంతియే చాలు. నీ చెప్పిన చొప్పుననే వర్తింతు. (తనలో) అబ్బా! ఈయార్నెల లెట్లు పుత్తును. కానిమ్ము [అని తల యూపి చనును]

తృతీయాంకము: చతు రంగము.

[స్థలము: కల్లుపాకల సమీపము.]

[స్వామిగాఁడు త్రాగి యాడుచుఁ బాడుచు ప్రవేశించుచున్నాఁడు.]

హిందూస్థానీ బేహాగ్ రాగము: చాపు తాళము.

అరె-నాకింక్లోటేంయిటీ-మాటి • నాకు లేందేంయిటీ
నాకాడ నిన్ని సంచు లుండ • నాకీ న్రాకేంయిటీ 1.
వహ్వా! యెంత డబ్బిచ్చాడ్రా నాయ్నా కోమటి
బలె.ఆడబ్బుప్పిస్తా-యింకా • అన్నిగడిత్తా
ఆ-నాఁడబ్బొడ్డాత్తొన్లేని • యైచ్చర్యంలో నుంటా 2.

ఐచ్చర్యం వెకటే ఆర్నాళ్ళా సాంయి రంగా యింక నూస్కోనాసోకు నా

కొన్నాళ్లూరుక్కుంటా ♦ గొప్పమేడ గట్టిత్తా

మ-రెన్నో మంచి రంగుల్తెప్పిం ♦ చేయించి సూస్కుంటా 3.

ఇంక-దాన్నిద్దూకొన్నా-ఇంటి ♦ దాన్ని పిలిపిత్తా

ఇహీహీ-దాన్నిదెన్నపడి నామీదదప్పడి ♦ తందనాలాడుక్కుంటా 4.

మరి నామెద్నూనసి తల్లీ సిగ్గొయ్య గొప్పోల్లూరొక్కక

దాన్నిదెక్కనై నా-మాట్లా ♦ డ్డాము నొత్తైనా

మంచి-పన్నీదున్న పబువుగార్నాలె ♦ పల్కురిం పకూరొక్కంటా 5.

మరిం కీలాగే వుంటానా! యింకీడెంకమ్మ కల్లు తాగ్తానా! అగ్గాకుండా ఛీ యూడాలి సిగ్గొయ అనాధి జేట్టీ తాగితే యేంయి గవ్రం యేంయిలిసా అగ్గో యింక నేనూ గొప్పోన్ని గాదూ, కాబట్టి ఆగొప్పోల్ల మల్లే

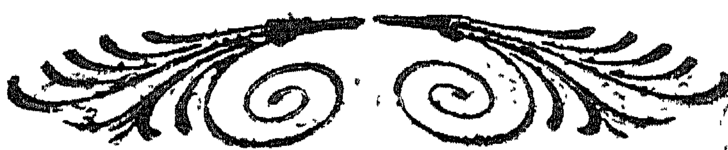
మంచి బరంది తెప్పిత్తా-బలే ♦ మాంసం వండిత్తా

ఆరె-కొంచెంకొంచెంయాగి రొట్టిల్ ♦ ముంచ్కు తింటుంటా 6.

బల్లా యీతొప్పు వుద్దోగంలో మాతరం శాబా-శాబా-ఇనిశాబాస్ మా మంచి గవ్రం మామంచి డబ్బు [తూలుచు కక్కుచు నడచును]

గద్యము. ఇది శ్రీమత్ సహస్ర సహస్రపత్రమిత్రప్రభాభాసమాన
శ్రీరామకరుణాకటాక్షవీక్షణాసాహాయ్యల కవితాధారేయ
సుకవివిధేయ పైడిపాలగోత్రోద్భవ పమర్తాన్వయా
ప్రదీపాబ్ధినవనీత వీరస్వామాఖ్యతనూభవ
ంగమాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫల బుచ్చిరా
జప్రణీతంబైన శ్రీసంగీత జగన్మో
హినీనామ నాటకంబునం దృతీ
యాంకము సంపూర్ణము

శ్రీ

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

సం. శ్రీ జగన్మోహినీ నాటకము.

చతుర్థాంకము: ప్రథమరంగము.

[జగన్మోహిని కన్నుల నీరు గార ధనపాలుని మేడ్కైఁ జూచుచుఁ గూర్చుండును]

జంఝూటి రాగము: రూపక తాళము.

హా హా! నా ◆ బహిఃప్రాణమా ◆ మనోనాథా — నను — గనకుంటివదేమో ||హా||

సాహసంబా ◆ జపాలినాక్కై ◆ మహార్తిన్ ◆ వహించితినా ||హా||

ఉ|| మానుని సేయుచాడుసుకు ◆ మారశరీర! గుణాకరా! స్ఫురత్
సారవిచారనేర! ఘన ◆ సారసకేసరసువర్ణగాత్ర! స
త్సార విచారవారినిధి ◆ నింతగ మంతువు నా మనోహరా!
రార కృపారసంబునను ◆ రాజిలు జారలఁ జేరఁదీయరా!

సీ|| నిను మాని యొనలేని ◆ ఘనశోకవనిలోన
ననిశంబు మునిఁగేను ◆ మనుచునుంటి
ననుఁ గావఁ గనులేవె ◆ వినిరావె మనసీవె
చనియుంటి ననియాత్మఁ ◆ గినిసి యుంటి
నిను తెల్పెదను హార్మ్య ◆ మున కేను జనహేతు
వును మూర్మికను జేత ◆ నునుప నీది
యని పిమ్మటను భ్రాంతిఁ ◆ గొని వచ్చితిని గాని
కన లేదికను వేరు ◆ మనము నందు

తే||గీ|| మనసిజాకార! యనఘ! నా ◆ యనుఁగు ఱేఁడ!
వనిత? నీవగ్నినుఱుకుమ ◆ న్ననను నురికెద

మునుఁగు మన్నను నీటను మునుఁగుదు నీఁక
ను నితర మెదియొనరుపుమ న్నను నొనర్తు

అయ్యో! మూర్ఛిత నొందుచుంటివి. దైవమే తప్పఁ జూచుచున్నప్పుడు నా నెచ్చెలి యేమొనరుపఁ గలఁడు. హా! వైకుంఠనాథ!

సీ॥ లలిఁ బ్రోవ నీయమా లయను వే డాయుమా
న్యాయమా శ్రేయమా మాన్యయంశ!
తలఁపవు కూర్మి మా తొలినాటి కర్మమా
మర్మమా ధర్మమహా కూర్మవర్మ!
పగబట్టి నింతమా పయి నీకు పంతమా
యెంత మా యంతమా వంత పోత్రి!
నను బ్రోవ భారమా నావల్ల నేరమా
వైరమా యో రమా పతి నృసింహా!
తే॥గీ॥ వామఁ బ్రోవుము వామన! ప్రమదఁ బ్రోవ
రా పరశురామ! రామకై రమ్ము రామ!
కృష్ణవేణిని బ్రోవరా కృష్ణ! బ్రోవు
బుద్ధిమతిని బుద్ధ! కలికిఁ బ్రోవు కలికి!

ఉ॥ నేటికి నాదుహాసములు నిండఁగ నుండెను గాని నాథుఁడీ
వ్వాటికి వచ్చుజాడ కనుపింపదు కాయలు కాచె నేత్రముల్
వాటిలు మానహాని తెల వారిన వైశ్యునిచేత శ్రీహరీ
యేటికి రిత్తకోరికలిఁ కేటివి సౌఖ్యము లేటి జీవముల్

వేర్ద్ర యొక టక సహాయముతోఁ జేకుండె. ఏమి చేయుదును? నాకింతయే ప్రాప్తముని నా వంబులు పోనాడుదాన. అయ్యో! విధి యీ చెరసాల నంతె యుండునట్లు నానుదుట వ్రాసెఁ గాఁబోలు

కం॥ కట్టా! తెచ్చినధనమును
గుట్టుగ వెచ్చించ కేల గుట్టితి రవికన్

గుట్టితిం జో దాసను నే
నట్టేడికిం బత్కునేల ♦ కర్తృము గాదే

చెన్నంగా! "బుద్ధిః కర్మానుసారిణీ" యను నుడివి నిజము గాదే మఱియు

క॥ పూర్వపు జన్మమున నెవరి
గర్భంబున నుసురెఱుఁగక ♦ గాఁగించితినో
నరి మఱి సమముగఁ జూచెదా
స్వర్వశములేల పిడుచు ♦ సాధింపక నన్

[ఆలోచనాన్వితయై] ఈవణిజుఁడు నన్ను వచించి యిటనుంగొనివచ్చుటచే నీనిఁ దిరుగ వంచించుట యొక పాపకృత్యము కాదని నాకుం దోఁచెడిని. కావున నేనీరేయి నొక నిశ్చిత నాధారంబు జే కొని యీహార్యమును వీడి చనెద. ఏమ్మటి నాపాట్లెట్లున్న నట్లగు. అకటా! యింక నామోహనాకారుని నామనోహరుని ముద్దుమోమును జూచు భాగ్యంబు నాకు లేదు. హా! జీవితేశ్వరా! మున్ను నేటితో సరియా [మూర్ఛనొందును]

[ప్రవేశము: జయంతుఁడు విలపించుచు.]

సీ॥ హా! జగన్మోహినీ! ♦ హా! జగన్మోహినీ!
హా! యిందువదన! యెం ♦ దరిగినావె
హా! జగన్మోహినీ! ♦ హా! జగన్మోహినీ!
హా! చకోరాక్షి! యెం ♦ దరిగినావె
హా! జగన్మోహినీ! ♦ హా! జగన్మోహినీ!
హా! శుకవాణి! యెం ♦ దరిగినావె
హా! జగన్మోహినీ! ♦ హా! జగన్మోహినీ!
హా! యంచయాన! యెం ♦ దరిగినావె

తే॥గీ॥ హా! జగన్మోహినీ! మనో ♦ హారి! లతాంగి!
అకటకట! నన్ను వీడి యెం ♦ దరిగినావె
హా! జగన్మోహినీరాణి! ♦ హా! సుగాత్రి
అయ్యయో! నన్ను బాసి యెం ♦ దరిగినావె

మానినీ! నేనామిగిలిన మాప్యములు చైకొని మనోహరంబగు కాసారప్రాంతమును జేరి నీవు కన్పడమి నీకై వెదకి వెదకి వేసారి యబలవగుటచే నీవీయూరు విడిచి యెందును బోఁజాలవనియుఁ బరుఁడెవ్వఁడో నీసుందరవదనారవిందము గని మరుబారిఁజిక్కి యేదేని ఘోరకృత్యము గావించి యుండవచ్చుననియుఁ దలంచి యీయారామాసముల నుండియు నున్మత్తుని రీతిని పట్టణమంతయుఁ గలయ వెదకితిని. కాని నీవు చిక్కవైతివి. ఇంక నెట్లు నామేనఁ బ్రాణంబులు నిల్పువాఁడ. మరియు నాకతు మన్నను మరపునకు రానీని నిన్నెట్లు మరతును

తే॥గీ॥ వసుధఁ గల్హారచంపక ♦ కుసుమములును
హంసశుక పిక కేకిను ♦ లాదియైన
పక్షులును సుధాంశుంశుసు ♦ వరలుచుండ
మగువరో! యెట్లు నే విన్ను ♦ మరవఁ గలను

అయ్యయ్యో! దేవీ! నీ సౌందర్యము నేనెంతని వర్ణింతును!

సీ॥ పుడమిపిప్పియాకును ♦ పుంఖుఁగో తుమ్మెదగుంపో
విషధరమో సతి ♦ వేనలి యొకో
పతి కాలఁ దూపిన ♦ వజ్రపుతునుకలో
తారలో తరళాక్షి ♦ గోరులో కొ-
భద్రకుంభములో పూ ♦ బంతులో మేలి ల
కుచములో కోమలి ♦ కుచములో కొ-
పుటములనెట్టన యొట్టి ♦ పుత్తడిబొమ్మయో
పోలునటనాటుఁగో తో ♦ య్యాలి యొడలో కో

తే॥గీ॥ గొనుము భ్రమసును గంబించెద ♦ ననలయనములు
నొప్పుమునుము గావె నా ♦ యువిదనిన్ను!
నా మనోహరి! నానాతి! ♦ నా నెలంది!
నా జగన్మోహినిరాణి! ♦ నా లతాంగి!

ఉ॥ మేలగు కల్పపూవులను మించును గాంచనమున్ బవిత్రమున్
జాలిగఁ గూడఁ బెట్టి ఘనిఁ బూనను గీర్తి గడించుకొంటి నై
నేలను యందమున్ దనను నొప్పఁగఁ జేసియు మందబుద్ధినై
గాలమునంతఁ గష్టముల బాల్పడ నుంచును బ్రాయఁ జేతు నా
హా! తెనా సురాగసుఁడు నేఁడు గానననోగదా ఘాతుకియ్యగదో!

(అని జగన్మోహిని యున్న మేడయరుగనున్నై మూర్ఛనొందును)

[జగన్మోహిని మూర్ఛనుండి లేచి]

సింహేంద్రమధ్యమ రాగము: రూపక తాళము.

ఎన్నఁడు నా-కన్నులారఁ నిన్ను జూతు-సన్నుతాంగి!
క్రన్నన నినుఁ జూచు భాగ్య మున్నదో లేదో యెఱుంగ 1.
నా-కన్నతండ్రిఁ బాసి మన యున్నత తులెల్ల బాసి
బన్నముల నొందిన నీ వున్నఁ జాలుననుకొంటిని 2.
ఎన్నరాని కష్టముల నెన్నియైన నోర్చియుందు
నిన్ను నన్ను వేరుపరిచె నన్న! దైవమెట్టిలోభ్యు 3.
పున్నెమెంత గోష్ఠప్రాయెను యున్నరు లధర్మరీతి
సన్నుతచరితల నేచఁగ వెన్నుఁడైనఁ బ్రోవఁడయ్యో! 4.

ఇఁక నేనేమి చేయుదును? నేనీ యారుమాసముల నుండియు గడియల లెక్క-ఁ జూచు బ్రతుకును మిహచే నా నాథునకై పరితపించుచుంటి. మఱియు నీ రెండుదినంబులలోను వానిద్రవ్యమంతయు వ్యయపర్చి ఋణగ్రస్తుని జేసి పెక్కులు దానధర్మములు చేసితిని. కామాంధుండై యొడలెఱుఁగక నేఁ జేయుచున్న కార్యమెల్లను జేయుచున్న యీతఁడింక నన్ను విడచుటకల్ల. నామనోనాథు గనుఁగొనుటంతకన్నకల్ల. అకటా!

ఆ॥ వె॥ మూల్గుచున్న నక్క మూఁపుపైఁ బాటి
పండు పడినయట్లు తలఁప మాకు
కష్టములఁబడుచును గాసి నొందుచునుండఁ
గలిగె నీ వియోగ కష్టమొండు

ఆ॥వె॥ ఇనుముఁ గూడుకతన ♦ ననలుఁడును సుత్తి
తాడన మను సాహెం ♦ త వలె భువిని
నన్ను గూడను గద ♦ నా నాథ నీకిట్టి
దుఃఖ మబ్బె నేనె ♦ దుష్టురాల

[వామనేత్రంబదర] ఆహా! శుభప్రయాణములఁ దెలియఁ జేయు నా వామనేత్రం బేటికిట్లదరుచుండె. నాకు నాకాన్తునిఁ జూచుభాగ్యమబ్బునాయేమి? కట్టిది. పరులెఱుఁగని కట్టిడులఁ బడియున్న నన్నుఁ గంటఁ జేసెదెట్లు? ఇఁక ప్రయాణమా మనసు నిశ్చయించుకొనినదేగదా

తే॥గీ॥ మానమును గాచుకొనను హా ♦ ర్యమును పిడి
యడవులను జేయవలయుఁ బ్ర ♦ యాణము లేక
ఏమిది? యింతలోనె నాదక్షిణనేత్రము నదర సాగె. ఇఁక నేమున్నది
అందనేకము లిడుముల ♦ నొందెదనుచుఁ
దెలిపెడిని దక్షిణపునేత్ర ♦ చలనమకట!

ఎట్టికష్టములైనను సరియే యనుభవించుదానఁ గాని యిట్టి కట్టిఁడియింటనుండనోప. హా! ప్రాణేశా! నాకై పరితపించుచు మీరెందేనిఁ బ్రాణాపవేళ మొనర్చితిరా లేక జీవములతో నుంటిరా? [చింతించును]

జయం:—[మూర్ఛ తేరి] హా! మత్ప్రియసఖీ!

మ॥ కదియన్ జంద్రుని రాహువేగుచును వే ♦ కాన్పించనీమోమునా
నిది యో బింబము లేక యయ్యది యొయుం ♦ చెంతో వితర్కించి నీ
వదనంబందుఁ గళంకమారయమిఁగా ♦ వానిన్వ్యధింపంజనున్
ఓరాకాశశాంకవదనా? ఆలావణ్యామృతములొలుకు
వదనంబుగ్గనువాఁడనే మగుడ నా ♦ భాగ్యంబు నాకబ్బునే
అయ్యయో! నాయట్టిపీనుఁగకా నీయట్టిసుగుణసౌందర్యవతీమణి లభించునట!

శా॥ ఆకీలన్ నిను పిడి రామిఁ గని కా ♦ యంబెల్ల కంపింప న
న్నేలా మొంటరిఁ జేసి పోయితివి భూ ♦ మీశాత్మజా! బ్రోవవే
“యాలస్యం బమృతం విషమ్మ” నెడు న ♦ త్యోక్తి సంపలింపంగ దే

యాలిం బాసినయంత నిర్దయుఁడవే యయ్యయ్యో! యెందేగుదం
జాలాపించితి మాటిమాటికి విసిగింపై యచ్చోటులం జూచితిన్
జాలిం బొందితి నిన్ను వీడితినిగా జానా! జగన్మోహినీ!

జగ:—[ఆలకించి] హా! యేమిది? ఎవ్వరు నన్ను పిలుచుచుండెదరు? నిజముగా నాకట్లు వినంబడెనా లేక భ్రమయుచుంటినా? అట్లు గాదేని మజులుగుననుండెనా వాక్యములాలించి పరుగిడెదఁడేయుండి యిట్టి మహాకృత్యమునకు పక్రమించినా? అట్లొనర్చుటకును నా మనము మెట్లొప్పునో నౌను? ఆత్మద్రవైశ్యర్యపడే నా మిద్ధివాళి పె నన్ననవరతము దాంపయుండె యిట్లాడఁజొచ్చెనా? ఎవ్వరైన నేమి చూతము [అని క్రిందికి తొంగి చూచుచున్నది]

జయం:—జగన్మోహినీ! జగన్మోహినీ! నన్నిఁక ప్రేమమునఁ గనఁ జూతువా!

జగ:—ఆహా! ఇంకను సందియ మేమి? నా భాగ్యవశమున నేఁడు నా ప్రాణేశుఁడిచ్చోటికేతెంచె ఇఁకనన్నుఁ బోలు ధన్యలెవ్వరు. నే నెట్లీమహానందమును సంభావింపుదు? కానిమ్ము నేనొక కమ్మ వ్రాసి యీమనసు విప్పఁ బడవైచెదను. (ఒక చీటిని జయంతుని మ్రోలఁ బడవైచును)

జయం:—[సంభ్రమమునఁ జీటిని గాంచి] ఇదియేమి! యీ గాఢిచ్చోట నెవ్వరు బాఱవైచిరి. ఈ మేడ నుండి తప్ప నెందు నొకచోటనుండి యిది వచ్చుటకేమియు నాధారములు గనుపింపవు. [పైనఁ జూచి జగన్మోహినినిగలకించి] ఏ రీవనిత? ఇందు పైనను గ్రిందు పచ్చవదనంబున బాష్పంబులూర నిట్టూర్పులతో నిల్లలోకాశించారించుచున్నది. చూడఁజూడ నామనోహరవలెనే కాన్పించుచున్నదే! నిక్కమా లేక కలయా? నిరతమా మోహనాంగినే తలంచుచుఁ బరితపించుటచే నితరకుశేశయనయనయయినను నాకన్నులకిట్లు కనుపించుచుండెనేమో ఏదినిశ్చయించుకొనను నాకుఁ దోఁచకుండె

జగ:—ప్రాణేశా! పడరానియిడుమలు మీకుఁ గల్పించిన జగన్మోహిని యియ్యదియే

జయం:—[పులకాంకితుఁడై] ప్రాణేశ్వరీ! నీవీ సౌధముననుంటి వెట్లు?

జగ:—మనోహరా! మీకనుగప్పి మీరత్నాంగుళీయకముం జేఁబట్టి నాకానవాలుగాఁ జూపి యీవణిజుఁడు నన్ను నువంచించె. నాఁడు మొదలు మీరాకకై వేచియుంటి నేఁడది సఫలమాయె.

జయం:—ఔరా! లోకమెంత నీచమైయున్నది!

ఉ॥ కామినులొంటిమైఁ దమకుఁ ♦ బాపవశంబునఁ గంటఁ బడచో
భూమిని, నష్టకోరికలు ♦ పుట్టి యధర్మమటంచు నెంచ
కామశరంబులన్ వగిలి ♦ గర్వమదంబునఁ గన్నుగానకా
భామల మిన్కుటంబులగు ♦ బాధలముంతురు మాన్మతుల్గదా!

ఇట్టినీచులు వారలు వారు సుందరులగు మందయానలపాంగ ప్రేమాంబులు విన్న- నా? ఓరీ! వైశ్యా! "అతివినయం ధూర్తలక్షణమ్మ"ను మాట నీయెడఁ గాదకత్తెమరా

జగ:— నెచ్చెలీ! నతజనసేతుబంధన మేల? ఆయుశ్శేషము గాయుఁడా

జయం:— [కంటి కప్పి] తే॥గీ॥ "నాథ! యీ నిశీథమునకే ♦ సౌధమునకు
నిచ్చెనను వైచి క్రిందికి ♦ నన్ను దాన
నుదులకంటను బనిచి యీ ♦ యుద్యానపిడిచి
పోవుదము సుఖప్రదమైన ♦ తావునకును
కాన నీకు తిన్నగాఁ బన్నుండి యుండఁగ"

చెలీ! ఇది నక్కని యుపాయము నేనల్లో యాప్రదేశమునఁ బరుండెద. నీవు నీజాగ్రత్తనై యుండుము. పొమ్ము. ఏల యన

సీ॥ మనబాధలను గాంచి ♦ మనమున నెనరుంచి
యనలరశ్ముల చూపెఁ ♦ గినిసి గినిసి
కార్యంబు గానమి ♦ కటకటంబడి మొగ
మెట్టినోపర్యంత ♦ మేడ్చి యేడ్చి
ఛాయపుంజపుబంట్ల ♦ జాబిల్లికడకు వే
మనవార్తలెఱిఁగింపఁ ♦ బనిచి పనిచి
పక్షులనాదిగాఁ ♦ బనిమాన్పి గూండ్లకుఁ
గోలాహలంబెచ్చఁ ♦ దోలి త్రోలి
తే॥గీ॥ కమలములమోదమును నీటఁ ♦ గల్పి కల్పి
చీకటిని లోకమున వ్యాప్తి ♦ చేసి చేసి

సుజనుల యెదను దుఃఖంబు ♦ చొన్పి చొన్పి
లోక బాంధవుఁడు గ్రుంకెను ♦ లోగి లోగి.

తెరవ్రాలును.

చతుర్థాంకము: ద్వితీయరంగము.

(మేడకు నిచ్చెనవైచి జగన్మోహిని కూర్చుండును. జయం:— తెన్నై పైఁబన్నుండును)

బల్లి:—[ప్రవేశించి అరరె! యీ కొంపటోఁడెంత కొవ్వెక్కున్నాఁడో గాని అమ ! అమ్మ! బంగారు చామన్లా రెండుచామాన్లేనంట దానమిచ్చేత్తం ఇంకా యిఁ డింట్లో యెంతచామున్దో ఎవ్లా నాకచే యీగోడ ల్తడిమికన్నంవేసో యెక్కాలోనదూర్తేవుం నాతమాసా తడుముగానిచ్చెనతగుల అబ్బా! యిదేంయి గ్రా [చేతితో స్పృశించి] ఏంటిది? నిచ్చెన్లాగుందే. ఆ- చ్చినే. ఇక్కడేం ఠక్కాశాగో? కొంపతీసినన్నట్టుకొంటానికేమో? ఛీఛీనన్నే పట్టుకోటం ఈల్లుగా చతిరుమూర్త ట్రావాలి హెహె అంతే ఏదోపొరపాటూ కక్కడమచ్చిపోయాను. ఇది నాకు సాలాబాగుంది. [అని మెల్లఁగ నిచ్చెనకెఁ బ్రాకును]

జగ:—ఏమిది? నిచ్చెనమీదికి మనుష్యుఁడు మెల్లఁగ నెగఁబ్రాకు శబ్దమయెడిని. వేరెవ్వరైయుందురు? నాయాలస్యమునకోర్వ నాప్రాణనాథుఁడే యిటు వచ్చుచుండెఁగాఁ బోలు? (మెల్లఁగా) ప్రాణేశా?

బల్లి:—ఓరినాయొన్న యిదేంటి? [అని నెమ్మదిగ దిగి] ఇదేంటో పామేశా అంట యినబడ్డేంటి నేనేంపామేశాను [అని యాలోచించుచు నిలచును]

జగ:—పరులు వినదురని కాఁబోలు నానాథుఁడు పలుకకుండె [అని క్రిందికి దిగి వచ్చి] ప్రాణేశా! పోవుదము నడువుము

బల్లి:—అమ బాబో యిదెవత్తో కిందికి దిగొచ్చి నడుమంటదేంటి పాడేశా పాడేశా అంట కూడాను సరే నేనొకటనుకొంటే దేఁవుఁడింకొకటనుకున్నాడుఁ. పోనీ మంచి పెళ్లం దొరికిందింతేచాలు. దీన్తిస్కెల్లి పెండ్లాడ్తా [అని వాఁడు ముందునడువ జగన్మోహిని వెంబడించును]

చతుర్థాంకము: తృతీయరంగము.

[స్థలము: అరణ్యము. ప్రవేశము:- బల్లిగాఁడు, జగన్మోహిని]

యదుకులకాంభోజి రాగము: ఏక తాళము.

బల్లి:—సిక్కింది, ♦ సిక్కింది, ♦ సక్కనిపిల్ల-వవ్వా ♦ సిక్కింది బలే
సిక్కింది-నాకు-దక్కింది, సిక్కింది-ఒక్క తెపిల్ల ॥సి॥

మక్కువతో ♦ నొక్కసారి ♦ చెక్కిలి ♦ నొక్కనసాలు ॥సీ॥
పొంచెగేదను మదుసుంచే ♦ వంచెనకు - అయో ♦ ఉంచెగాల - నే ♦ నుం
డాల ♦ వంచోన్నైనఁ బెట్టిదీని ♦ అంచెనునే ♦ సుంచెదను ॥సీ॥
కల్కిరింపజాల నాపై ♦ యుల్కనేమొ - నవ్వ ♦ నెల్కనేమొ - నే
లో - సెల్కలకొల్కి - నవ్వా - మగనిప్రాణముల్కి - హా హా ♦ పిల్కి
పకున్ననరే ♦ కిల్కిని నేగూడెదను ॥సీ॥ [అని జగన్మోహినివైపు తి
రిగి తిరిగి దొంగచూపులు చూచుచు ఆకాలోనఁ గెలుపుచు నవ్వుచున్నాఁడు]

జగ:— తెల్లవారుచున్నది గదా? ఇప్పటికే కడుదవ్వు నడచితిమి. ఆయాసముచే నాకుఁ గాళ్ళు పీకుచున్నవి. ఒక్కింతసేపిచట విశ్రమింప నా నాథునివేడెద ను నోహా హా! [యని పరికించి భయముతో] ఇదియేమి? వీఁడెవఁడు? అయ్యో! దైవ మా! యేలయిట్టి కష్టముల పాల్జేయుచుంటివి?

తే॥గీ॥ వనిజబాధలు తప్పించి ♦ ప్రాణనాథు
నప్పగించితివి కృపచే ♦ నంతెచాలు
దైవమా యని మనమునఁ ♦ దలఁచుచుండ
నన్ను ద్రోతువె యీ ప్రాణ ♦ నాశుకడకు
[ప్రకాశముగా] ఓయీ నీవెవ్వఁడవు?

బల్లి:— నేనా యిగ్గో నేనేనా యేశానుగాను అకేంటి పాడేశానుగాను

జగ:— [విచారగ్రస్తురాలై] అక్కటకటా! వీఁడెట్టి పాపపుపల్కులు పల్కుచుండె

బల్లి:— యేంయిటీ దొంగమొగమెడ్తున్నావ్? ఇగ్గో సూడు నేనూ దొంగోడ్నే నా దగ్గిర సొగుతియ్యానుకొన్నాఁవేంయి నియేసాలు?

జగ:— అయో! వీఁడు దొంగనని యనుచున్నాఁడు వీని నెట్లు తప్పించుకొందు?

తే॥గీ॥ వీనిచఁజిక్కియుంటి నే ♦ వీలు తప్పి
కానఁగా రాని కటికిచీ ♦ కటిని వీఁడు
కానకయె తెచ్చె నన్నవ ♦ మాన పడుప
మానహానికంటెను మేలు ♦ ప్రాణహాని
[ప్రకాశముగా] చోరా? నన్నిటేల కొనివచ్చితివి?

బల్లి:—ఆఁయ్ నేందీస్కొచ్చారు పాడేశానడంటే సరెదానబ్బసిగ్గోసిండబ్బెప్పుడ్వస్తే అప్పుడే దొరుకుద్ది పెళ్ళంవెప్పుడు దొరుకుద్దని కోరుకొన్నదాన్నిడ్చిపెట్టం మంచిదికాదని వత్తేయిలాగంటావ్. యేంయినీ ఒగలాడి తనం

జగ:—[తనలో] హారి హారి! మనోహరా! నీనారి నొకనిచుఁడిట్లాడ సహింతువా?

ఉ॥ నీచుని నిన్నుగాఁ దలఁచి ♦ నేనువిమోహత వెంటరాఁగ స
న్నేచుచు నుంచెకె పీఁడిచట ♦ నీవట నిద్రనె యుంటివో కటా!
లేచితొ లేచి నన్ను గన ♦ లేమికిఁ జింతిలుచుంటివో యికన్
వేచియె యుంటివో యచట ♦ వేగుచునుంటివో రానటంచు నేన్

ఓసూర్యచంద్రాదిగ్రహంబులారా! బృందారకులారా! మీకైనఁ గరుణలేదా?

చం॥ అడలుచునున్న నన్ను గని ♦ యాత్మకరంగక యుంట పాడియే
యిడెదరు కోరుకోర్కులని ♦ యెల్లపుడున్మిము కొల్చెదన్ గదా
నృపమిని నిట్టివేళ నను ♦ బోవిడు కేటితలంపు వేగ నా
యొడయనికైన నాయునికి ♦ నొప్పుగఁ జెప్పరె ప్రోవఁ జూడరే

బల్లి:—అలోసనేంటి నేనందగాడ్ని గానవా నాకన్న సక్కనోఁడీ లోకంలోఁ గాదు గందా మరే లోకంలోఁ దొర్కఁడు. ఈఅలస్సెంవెందుకు మనదలపిల్లా!

జగ:—[తనలో] హారా!

తే॥గీ॥
తానె యున్నిట నెక్కుడు ♦ తమ్మునించి
నట్టివారలు భువిలోనఁ ♦ బుట్టలేద
టంచు నుంచిచేష్టల నేమి ♦ యెంచకుండ
మనలుచుండారు గాదె ము ♦ ర్ఖాగ్రణులను

హిందూస్థానీకమాసు రాగము: ఏక తాళము.

కామపీడితని – గాని రానన్ను ♦ కాంతారమునకుఁ గొని తెచ్చి
నను – కాంతారమునకుఁ గొని తెచ్చి ♦ మూరసుఖము
గోరమేమి గరితను ♦ చోరాసన్నిటులన్ – సఖీ – చోరాసన్నిటులన్ 1.

బల్లి:—నేన్దీస్కొచ్చాననంగానేంయి? రొమ్కడ్నేర్చుకొన్నావిసర్సం, బలే బలే

యదుకులకాంభోజి రాగము: ఏక తాళము

పిల్లాపిల్లా ఓ చక్కనిపిల్లా-నా-మనసులపిల్లా-పిల్లంతయు
బుళ్ళయ్యెను ♦ గళ్ళవిసురు గాంచంగానె ♦ అల్లనమురుడు ♦ కొల్లలుగ
ను ♦ విల్లువంచి ♦ జల్లఁబూని ||పిల్లా||
అల్లరిసేయకమె నాకు ♦ సల్లని సికాఁగిలిత్తె
కల్లుముంత తెచ్చిని ♦ కళ్ళయెదుటఁ బెత్తాను ||పిల్లా||

ఇద్గో యెలాగుంటువి న్కెన్నావ్. మరిమరి సెప్పటం వెందుకు [గంటుకలు చును]

జగ:—(తనలో) అకటా! శ్రీహరీ! వీఁడు మాతోంత శెప్ప సెగుసుచున్నాఁడు? ఏమి సేతును? భయపెట్టిన నేమగునో చూచెద

పల్లులూడఁ బెరికించెదఁ జూడుము ♦ కళ్ళ గానకరా (క్రిందపడు)

బల్లి:—ఊం ఊం యేంటి? [అని మైఁ బడఁ బోవును]

జగ:—[తప్పించుకొని దూరముగాఁ దొలఁగి] హా! కృష్ణా! నందనందనా!

కళ్ళ వ్రేళ్ళబెదరించిన మానఁడు ♦ అల్లరిపనులకటా!

బల్లి:—పల్లుదెచ్చి యెట్టసనా ♦ పల్లులూడ బెరికిత్తావ్

జగ:—హరి హరీ! [అని చెవులు మూసికొనును]

బల్లి:—లేక ♦ కల్లుదెచ్చి [అని మీదికురుక నుంకించును]

జగ:—ఛీ దురాత్మా [అని తప్పుకొనును]

బల్లి:—ఆం యింతే యిద్గో ♦ కల్లగాదు

యీడ్దొంగోడబద్దాలాడ్తున్నాఁడన్కొంటావేమో చేతిలో చెయ్యేత్తా

జగ:—ఛీఛీ నీచా నన్ను ముట్టరాకుము దూరము పొమ్ము

బల్లి:—మరాలాగన్నావంటే యిక్డే మీద బడ్తా నీకు పేమరావాలనూకొన్నా

కల్లగాదు-నీకు-పల్లు ♦ కొల్లగ్గాఁ దెచ్చిత్తా ||పిల్లా||

నాకు లేకుంటానే నీకు పెడ్తే సరిగందా

జగ:—హా నాథా! ఇంకను నన్[illegible]మొరాలించవా

చం|| అడవికిరమ్మని వచ్చి యిటు ♦ లక్కటా! చిక్కులు వెట్టు పినిక్రొ
వ డంచుమాపరంధి నన్ను గృప ♦ నారయుమిష్టముగల్గ లేద యూ

యుడుపతికాంతిపుంజముల ♦ నుక్కడగించెడు మోము చూపనే
విడచెద జీవముల్ గనిన ♦ విస్మట నయ్యెదియైన వల్లభా!

ఇట్లిడేలుటకన్న వీనిఁ దొలఁగించుమార్గమరయవలయు [అని కొంత యాలోచించి] కానిమ్మిట్లు చేసెదను [ప్రకాశముగా] ఓరీ? మీారెందరన్నదమ్ములు

బల్లి:—ఆం యిప్పటికి నామీాద దయొచ్చింది మరిగంటే యెల్లిగాఁడొకఁడా పుల్లిగాఁడొకఁడు పెద్దంకఁడొకఁడా సిన్నెంకఁడొకఁడు ఆపైని బల్లిగాడ్నే నొకడ్ని, యిందులో యిద్దరేంయి సెప్పను సెగసాల్లోవున్నారు మరింకంతా కల్సెంచరో నీవే సూస్కో

జగ:—సరే నీవెంట నేను వచ్చితినా వారును నాకొరకుఁబోరి నిన్నెమి సేతురో కావున నీవిఁటికేగి పెండ్లికివలయు పరకులను ముఖ్యమైన చుట్టములను దోడ్కొనిరమ్మ? నేనీ మట్టినీడనుందును. తరువాతనిక్కడ పెండిలి యొనర్తురు

బల్లి:—ఏంయిటీ! నీవిక్కడుంటావా? యేంనన్ను బుట్టలో బెడ్దామనే నీయెత్తు

జగ:—చోరా? నిక్కము నేనిక్కడ నుందు నీవు నమ్మకము లేదేని నాపేరు జెప్పెద

బల్లి:—పేరెందుకేంటీ

జగ:— నాపేరు నీవెఱిఁగియున్న నెుక వేళ నేనేగినను నీవు ననుఁగనుఁగొనఁగలవు

బల్లి:—ఆలాగా అవునవునేదీ సెప్పు ఊం-తొరగా

జగ:—జగన్మోహినీరాణి

బల్లి:—యెహె రానీ గీనీ చూడొచ్చునే ఆయెనక్క ముందు నీపేర్సెప్పు

జగ:—జగన్మోహిని

బల్లి:—ఏంటీ జ-జ-జ-గ-గ-జగ-జగ-ఏదీ మళ్లీ సెప్పు

జగ:—జగన్మోహిని

బల్లి:—ఆం-ఆఁ-అట్టుకొన్నా గన్మో-గన్మో-గన్మొయ్యా గనామొయ్యా-అదేంటీ-జగ-జగన్మొయ్యా నీవిక్కడే వుంటావ్గా

జగ:—ఆ నేనిచ్చట నేయుందు త్వరితము రమ్ము పొమ్ము

బల్లి:—[జగన్మొయ్యా జగన్మొయ్యా యని పిలుచుచు వెనుకకు ముందుకు నడచును నీవిక్కడే వుంటావ్గా యని యడుగుచు వెనుకకు జూచుచు బోవును]

జగ:—బళిరా! మంచిమాటలు చెప్పి గొం♦ప్పించ లేము
ఇంచుకయుఁ బ్రార్థనలచే జ♦యించ లేము
తే॥గీ॥ కాంచిలాతివారలనువం♦చించు నియమ
వంచకుల వంచనలచేత♦ నొంచఁ గలము

ఇప్పటికీ గండము గడచినది మీద దైవమున్నాఁడిఁకఁ బోదము [చనును]

చతుర్థాంకము: చతు రంగము.

[మేడయరుగుమీద జయంతుఁడు మేలుకొని కన్నులుదెరచి విస్మయమున]

జయం:—ఏమిది? భానోదయంబగుచుండె. నన్న రాత్రి లేపెదనన్న నాజగన్మోహినియేమయ్యె? అయ్యో! మానముఁ గాపాడుం న దృఢనిశ్చయురాలగు నా మానినీమణి మఱి యేదైన కష్టసంద్రమును జూచ్చెనా?

ఆ॥వె॥ నిదుర లేమి లేమిఁ ♦గదియనీ వేదికన్
నిదురపట్టె లేవ♦నుదయమయ్యె
మదవతినెవఁడైన♦ ముదమునఁ గొనినాఁడొ
మదమున గషయంగ♦మదిని దలఁచి

అని యాతావునరసి] ఇదిగో నాకొమ పాదము లు. ఇవె డ మఱియు నురుచ ణములగుపడెడిని. కాన నాయూహ స యే హా! ంతిగమనా పాటలాధరీ!

హిందూస్థానీకాఫీ రాగముః చాపు తాళము.

హా! జగన్మోహిని! ♦హా! జగన్మోహిని!
హా! జగన్మోహిని! ♦హా! జగన్మోహిని! ॥హా॥
నాకేది తెరవకట! ♦నాకేది దిక్కు
నాకీవు దొరకుట♦ నాతి! హుఁళక్కి ॥హా॥
ఈమెయిఁ బ్రాణంబు♦ లెట్మోయినుండు
నీమృదులరూపంబు♦ నిచ్చఁ గనకుండ ॥హా॥
అడవులఁ బడి యడలు♦మనిధాత నుదుటఁ
బడవ్రాయ నెట్టులు♦పడతిఁ బొందుట ॥హా॥ [నిష్క్రమించును]

చతుర్థాంకము: పంచమరంగము.

[లము: అడవి. పెళ్లికొడుకువేషమున బల్లిగాఁడు, మఱియుఁ జోగులు ప్రవేశము]

[థ:—ఓరీ! బల్లిబాబా? యెక్కడ్కోరికింద్రా నీకంత సక్కాని సుక్క

బల్లి:—తాతా! ఒరేయ్ కన్నానెక్కల్లాన్రా ఆకోంవటోడింటికి ఆపలంగానైనుండి పాడేశా అంద్రా యంటే సరేగందా అన్కొని పాడేశానే అని తీస్కొ ఇక్డో నాపెల్లంవెంతందంగా వుంటదన్కొన్నావ్ నన్నునూసేమందా వరే

జంఝూటి రాగము: ఏక తాళము.

నీవంటియందగాఁ ♦ డీ వసుద లేఁడులేఁడు నిన్నే పెళ్ళాడ్తాన్రా

ఓరి బల్లిగా నిన్నే పెళ్ళాడ్తాన్రా ॥నీ॥

నిన్ను జూచినదాని ♦ కన్ను నీమీాదెగాని ♦ యెన్నటికిపైకిబోదురా

ఓరి బల్లిగా యెన్నటికి పైకి బోదురా ॥నీ॥

పగల్నిన్ను నూస్నట్టే ♦ మగువలెల్ల రాతిరంత ♦ వగల్బొందు సుం

దు రేగదా ఓరి బల్లిగా వగల్బొందు సుందు రేగదా ॥నీ॥

దానికి నామీాద యెంతప్రేమ యెంతందం అబ్బా అబ్బా

ఎల్లి:—ఓర్బల్లిగా? అంతబాగుంటదిరా?

బల్లి:—అరె అరె ఇంకా సెప్పాల్రా దాన్కి నాకే తగింది వావ్వా

శ్రీరాగము: ఏక తాళము.

మొగము నూశావంటె ♦ మూర్ఛపడి పోతావు

ఎల్లి:—ఓరాడి పెల్లముండా మొయ్యి యెక్కడ్లే నిచ్చిత్రం మళ్లెసెప్తావేంయిరా? నీడబక్కలింకసాల్నారుకోరా

బల్లి:—అలాగేంయి మరిద్గో

జగతిలేదట్టి జవ్వని-ఓ రెల్లిగా-జగతిలేదట్టి జవ్వని

ఎల్లి:—ఒరేయ్ యిద్గో యేమీాయెరక్కపోతే మరీ సెప్తువ్ రా? ఏంయ్ నా పెల్లా నికన్నా ఎక్కువదేంయ్ నీపెండ్లమ్ గాదూ

బల్లి:—ఆ మావది న్నే నెర్గనూ

ఎల్లి:—మరింకేంయ్ దాన్నూస్తేమయపొత్తదిరా పగలురాత్రీయేకంగా కల్లగట్టినట్టే వుంటదిగాద్రా దాన్తల్లీసిగ్గొయ్యి

రెం: — బావా వుంద్రా అయినా సెప్పిద్దు

బల్లి:—ఏంయ్ సెప్పిద్దంటున్నావ్

బంగారంవైన దాని♦రంగూకు సత్రాదు

సింగారఁ వేంవందురా♦యింక దాని సింగారఁ వేంవందురా

ఎల్లి:—ఈపాల్న మ్మొర్లా నాయ్నా

బల్లి:—మరిచెప్పతీను

పిల్లనీచూత్తేను♦కల్లాకు నిద్ర రాదు

ఒళ్ళల్లా పుళ్ళు బడురా-ఓరన్నయా-ఒళ్ళల్లా పుళ్ళు బడురా

రెం:—ఓర్నాయ్నా దెయ్యంవేంయిట్రో తొరగా సెప్పు

బల్లి:—యెహే: అద్దాద్రా సాలా అందంగా వుంటదంటేనీ

ఎల్లి:—సర్లే సూద్దాగ్దాదూ నడు [మత్తిని సమీపించుచున్నారు]

బల్లి:—ఇద్గో నొరే మీరంతా మాత్రం అల్లర్సేయకిక్కడ కూకోండి నిచ్చబ్దంగా వుండాల్సుమీ పిల్సుకొత్తా మీరల్లరిగా స్సెశారంటే పిల్ల బెదిరిందన్నమాటె [అని మత్తిచాటున కరిగి] వలే పిల్లా యిద్గో యద్గంటేనీ మరేంటీ [అని యశూయతో] ఛీ నీయమ్మసిగ్గొయ్య నీపేరేనాకు రాదే. ఊఁ-అయ్యో మర్చిపొయ్యానే ఏమే యిద్గో యెక్కడున్నావ్ నాచుట్టల్ని తీస్కొచ్చా [తనలో] ఏంయిదీ నల్లీసిగ్గొయ్యా యెక్కడికన్నా దాటిందేంటీ ఆఁహో నన్నుసూసంత వగల్సేసింది మాఅంద న్ని పాటేరండి బేగీఅంది యిప్పుడుగంటే నన్నొదిలేత్తదీ లేదిక్కడ్నాతో ఆసికాలాడ్దామని దాగుందెక్కడో గట్టిగాకేకేత్తా బిగ్గరగా] పిల్లా పిల్లా [కోపముతో] ఓహో యిలాగైతే మర్నీకూనాకూ సరి డదుసుమీ ఆజగడఁవొత్తది అన్నట్టు జగ-జగ-ఛాయేంపేరెహే: బేగీరాదు జగ జగ-ఏదోగనో యున్నుండాలే గనొమ్మియ్ను ఆఁ-ఆఁ-జగన్నొమ్మియ్ను జగనొమ్మియ్ను ఇద్గో నేనేలేత్త బయ్యంలేదు రా నేపాడాశాన్గాను ఇద్గో నాపెళ్ళి తొగ్గారా

ఎ :—ఓట్రారా తొరగా మూర్తం దాటిపోద్ది ఆబాపనయ్య నాల్గంట్లకే అన్నాఁడు

బ :—ఇద్గోరా మీమ్మొలిని సూసి సిగ్గుపడతుంద్రా తెత్తానుంద్రా మరి [చెట్టుచాటున కరిగి] పిల్లా యిద్గో మల్లీనీపేర్మ పోయాను. రా లే మరిలాగైతే బాగా జరగదుసుమీ అత్తల మూర్తంఎల్తావుం ంటుంటే యింకత్తమానిదేపనేంటీ ఇలాగైతే పెళ్ళెప్పుడు ఏంయ్ నీగ్గాదేఁసెప్పడం అని యచ్చోటుఁ గలయవెదకి) ఓర్నాబోయ్ యెక్కడా కనఁబడదేమయింద్రా ఎక్కడకన్నెల్లిందేంటి అమ్మనాయ్నా నే నేంయి సెయ్యను

ఎల్లి:—రెం:—ఓప్బల్లిగా యేంట్రలాగెతుకుతావ్ తే తొరగా ఏం? లేదేంటీ?

బల్లి:—[ఏడ్పు మొగము పెట్టి] యెక్కడికో యెల్లినట్టుంద్రా కన్బడ్డంలేదు

ప్రథ:—బాబూ సరిగ్గా సూడక్కడెక్కడో ఉంటది

బల్లి:—ఓరెక్కడా కన్బడ్డంలేదురా పాణ్పోయెన్నట్టుంద్రా [యేడువసిద్ధపడును]

రెం:—ఓరెక్కడో మొదటా చోట్చెప్పరా

బల్లి:—ఈమఱ్ఱిచెట్టుకిందుంటానంద్రా బావా!

ఎల్లి:—నీకబుర్లు మేమొఱఁగం గా కొడకా ముమ్మల్నిందాకా తెచ్చియేసమేత్తావ్

బల్లి:—ఓల్లేదురా నిజంగా నాకు కనపట్టంలేదురా [యేడ్చుచు] యిక్కడే వుంటా నంద్రాబాబూ నాకల్లలో నాకోట్లో దుమేసేసింద్రా దేవ్డా

రెం:—ఇందాకా నే సెప్పలేదంట్రా యీడిమాటల్లో నే తెల్సిపోయింది ఓర్యాబదే దో దె... ఁవో దేవతో యీడ్నట్టుకు నేడ్పించి సిక్కులెత్తే మనల్ని తెచ్చా ద్రా అం గానింకేంయిలేదురా మరిమన్నెయితే యెక్కడికెల్తది. ఉండదంట్రా

ఎల్లి:—ఓరదిగాదుంపేస్ యీడేసినెత్తింకోటిరా. బాగాయేసంపేసుకొందాం యీ డ్దగ్గిరీడిదగ్గిర డబ్బులాగుదాం ఇలాగందాం పోతారనుకున్నాఁడు దానికి తగినట్టు మనంసేద్దాం అంతె వేఁ. ఓరేమర్సాపింపకపో యిప్పుడ్నీపని [అని ఒక తన్ను సత్తువకొలదితన్ని] ,రేబావాతాతా సూత్తారేంయిరా?

బల్లి:—అన్నయ్యా ఒరే నిజంవేరా యిక్కడుంటానంద్రా నీపాదాల్సాచ్చి కొట్ట కురా

ప్రథ:—ఒరే యె గా పోరా ఊరోక్కరా ఆన్ని కొట్టకు కొట్టేంకార్యం

ఎల్లి:—మరేదిరా ... పంచు అని కొట్టుచున్నాఁడు)

రెం:—నాపబ్బా దొబ్బాబ్రడా మామంచెత్తేశాడ్రా యీడి-[అని చావమోదును]

బ :—బాబోయ్ బాబోయ్ ఓరే అన్నా. ఒరె బావా (అని బొబ్బలుపెట్టును)

ఎ :—రెం:—అన్నా లేదూ బావా లేదు గా కొడకా యింకా-యింకా అని మరింత బాదుచు] యేడు ̒న్నావ్ ఊం- రుత్తున్నావాపైగా (కొట్టుదురు)

బ :—ఇ ̒ మీకు దన్నం న్నం తాతా తాతా చంపేత్తున్నాన్రా తాతా

ప్ర :—(ల్లిగాడ్ని రెండవవానిని ఈవలకులాగి) ఒరే వూరోక్కుందూరోక్కుండ్నే సెప్తా [ఇంతలో బ గాఁడు పరుగెత్తును

ఎల్లి:—ఏంయ్రా ము లోడా నీవడ్డంరాకు ̒లం-ఓరేద్రా-ఏడీ? అమ్మదాటా ద్రా బావా బావా రారా రా రా [బల్లిగాని నుద్దేశించి] యెక్కడి కెల్తావ్ యెందాకెల్తావ్ నీవమ్మల్లీ పేనాల్తోవత్తావ్ [అని వెంటఁ బరుగెత్తుదురు]

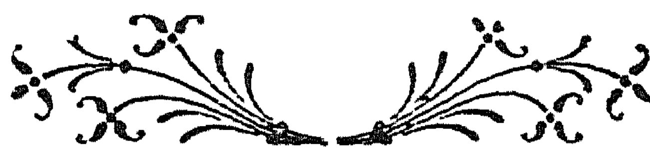

చతుర్థాంకము: షష్ఠరంగము.

[బల్లిగాఁడు బెదరిబెదరిచూచుచుఁ దొట్రుపడుచు మరియొకయడవిని బ్రవేశించును]

జగ-జగ-జగన్మోయిన్యా అమ్మా! అమా ' జగన్మోయిన్యా నన్నుమోసపుచ్చావ్. అమ్మా!-నీవు టక్కుఱ్ఱలంజైవన్నే నేనేఁడ్డి న్నానే. అమ్మముండా మీవాళ్లగ్గరకెళ్లి మంచి మూర్తం సూసి నాకట్టిడాన్కి సగాని నీవ్వాబగా యేసం పెంకొడుకేసంయేస్కొని బేగిరమ్మన్నెప్పి అమ్మ! లంజా యెంతపన్సేశావే నీవిలాత్తావని అన్కోలేదే తెల్సుంటే నిన్నిడ్సిపెడ్తానంటే ఛీనీవ్మంచిదానవు నన్ను నిజంగా పెళ్లాడ్తావనుకొన్నానే ఓసిముండా నీకొఱకెంత కట్టపడ్డానే తీరానేన్నగలెట్టుకొని యేసంయేస్కొనిక్కడకొస్తేనువీంగదాఁగావ్. నిన్ను నమితే నన్ను దగాసేశావ్. (దేహముతడముకొనుచు) సి లండీ! యింకానిన్నింటికి సెప్తాను ఎన్కొనగలెత్తాను నాకింకలోకేంటంబలికాసి పోత్తావనుకొంటే యింతపన్సేశావ్. నాకుపెద్దపెల్లిచేయించావ్. అమ్మ! ముండా? రాణివిగావు నీపేత్రాణిగాదూ నీవింతరాణివన్కనే నీఅందంతగలెయ్య నీవెంతకైనా తగుదువే బాబూ! జగన్మోయిన్యావో యేమోయిన్యావో గాని నిబద్దిగా నాపాలిమోయిన్యావయ్యావే నాఒల్లంతా సితగ్గొట్టారే తోత్తా! పోనీ ఇన్నితన్నులిన్నా నీవునాపదక్కావంఛే. కానీ యెక్కడికి పాటిపోతావ్ సూడ్నిన్నుగన్క పట్టుకోలేకపోయానా యిదినామీసంవేఁగాదు అసలే నేగజదొంగను మర్నిన్నుగన్కపట్టుకోలేకపోతే నన్ను బల్లిగాడని పిలొద్దు హుం తమాసా సూస్కో [అని చనును]

ఇది చతుర్థాంకము.

శ్రీ

శ్రీరామార్పణమస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

పంచమాంకము: ప్రథమరంగము.

(స్థలము: అరణ్యము. ఇరువురు రాజపుత్రులు కందుకము చేకొని ప్రవేశింతురు)

మో:—లయగ్రాహి

ఏజీకితరంబగును ♦ బాతిపమృగావళుల ♦ సౌరుగణుతింపబళి

రం:—[సంభ్రమముగ] ♦ జౌరగనుగొంటే

మానుతరయంబునను ♦ మోరపైకె దిశ

లారయక పోవునల ♦ చాఱిలమొకంబున్

మో:—చాఱిలమొకంబు తముఁ ♦ గోరి యిటు వచ్చెనని

వేరగుచుఁ బోయెడిని ♦ నారయుము లేడుల్

రం:—అన్నా! అవి సరియే యీదిశఁ బరీక్షించుము

కోరినమృగంబులిటు ♦ చేరునని పైనెగయ

నీరములఁ బొంచినవి ♦ ధీరకరివైరుల్

మత్త ఆకరీంద్రుని జూచియుంటివె ♦ యగ్రజా! కడుభీతిచేఁ

కో బోకయుంటకు నేస్తులన్ దన ♦ పొంతఁ జేరిచి పిల్లలన్

వీకతోడుత మధ్యనుంచి ప్ర ♦ వీణతన్ జొరవన్ బళీ

కిల నాకహస్తియొ దిగ్గజంబో య ♦ నన్ గనంబడుచుండెఁగా

మో:—సోదరా! యాకోలాహలము గనుగొంటివా!

చం॥ గగనముమీదికేగెడు ఖ ♦ గంబులుకొన్ని కుజాళిమీదనే

నెగయుచుఁ బిల్లలన్ విడువ ♦ నేరక పక్షములన్ విదల్చుచున్

వగచుచు దవ్వుదవ్వులను ♦ వ్రాలుచు బిట్టుగనార్చుకొన్ని వే

ళ్ళగపడకుండఁ జెల్లచెదరై ది ♦ లారయకేగుఁ గొన్ని యున్

తమ్ముఁడా! పగటివేళనీసింహశార్దూలమృగాదులిట్లు సంచరింపఁ గతమేమి?

రం:—కారణమా? బాగుగాదృష్టి నిగిడించి నాచేయిచాయ నారయుము

ఉ॥ పల్లకచంబులన్ ముడిని ♦ వైచి శిరోగ్రతలంబునందుఁ జే
విల్లును బాణతూణములు ♦ వీపునఁ బూని మృగాళిమీఁదికిన్
బెల్లుగఁ దోలి శ్వానముల ♦ వెన్క శరంబుల నేయుచున్ సదా
యల్లరిఁ జేయు కోయవారి ♦ లయ్యెడఁ గానఁగరారె యగ్రజా

సు:—తమ్ముఁడా! చూచితిని [అని నివ్వెఱఁగున] ఏమి? యివ్వనకల్లోలంబునకేకారణంబో కనుగొనను గాఁబోలు వనలక్ష్మి మన తెరువుననె వచ్చుచున్నది.

రం:—ఔనన్నయ్యా! ఆఁగుమాఁగుమా దేవవనితకంఠనినదమును వినవచ్చెడిని

[ప్రవేశము: జగన్మోహిని దూరమున]

హిందూస్థానీ బేహాగ్ రాగము: చాపు తాళము.

జగదేకవల్లభ! ♦ అగచాట్లు పడు నీ ♦ మగువఁ గానవా
జాలి లేదా ♦ జాలమేల ♦ చాలు రాగదే
తగునా ♦ నగముల ♦ వగలఁ ♦ బొగలఁగను
బగదాననె-నా ♦ కగుపడవేల ॥జగ॥

అకటా! మనోనాథ! ఇంకనైన నీసుందరముఖారవిందదర్శనమీక్షున్న నీబొందినుసురులు నిలచుటకిది. అయ్యో! నాఁడు బేరి నీరతనంపుముద్దుటుంగరమానవాలొసంగి భటులనంపనామోసపుక్క మెఱుంగనైతిఁ గదా! పోనిమ్ము పిమ్మట నిన్నుగలియనుండనాచోరుఁడేల యటు చ్చటికేతెంచె! నీకేల మెలఁకువకాదయె! ఏతెంచిననేమి? నీవను భ్రమచే వానివెంట నేనేల వచ్చితి! వచ్చితిఁబో భవ యగవేషణసహకారిణియై మాతృభావమూనక పుష్పాస్త్రునాయోధనములఁ దేల్ప వాఁడేల కోరె! కటకటా! యివియన్నియు నాపురాకృతపాపపరిపాకమున నే గదా!

రం:—[ఆమెను బాగుగఁ దిలకించి] అన్నా! దేవవనితయనుకొంటిమి కాదు మానవవనితయే! ఆహా! యేమి యా యొయ్యారము! యేమి యా మోహనాకృతి! యేమి యా జిగిబిగి?

జగ:—సీ॥ గిరులార! తరులార! ♦ ఝరులార! చూపరే
చంద్రుని నేలెడి మోము ♦ చాయవాని
హరులార! కరులార! కిరులార! చూపరే

చైత్రుసందము నవ్వఁ◆జాలువాని
సిరులార! పెరలార!◆దొరలార! చూపరే
పుష్పకేలిముఖుఁ◆బోలువాని
సురలార! నరులార!◆హరులార! చూపరే
నలకూబరుని బోలు◆నలువు కాని
[illegible] రశారికలార! మ◆యూరులార!
వారిజములార! తుమ్మెద◆లార! హంస
లార! యనలోదకములార!◆మాటితంబు
లార! చూపరే నాపతి◆మీరు గనిన

ఆహా! వీరెవరో రాసూనులవలెనున్నారు! వీరిసమీపించి నానాథుజాడలే [illegible]న తెలుంగవలెను తెలిసికొనియెద [చేరంజని మోకరిల్లి కృతాంజలియై]

ఉ॥ ఓ వసుధేశులార! సమ◆యోచితవిక్రమసింహులార! యో
షావనులార! పుణ్యాపర◆పాలనమూర్తిసుకీర్తులార! నన్
నైననకంబునగ్గనమిఁ◆దల్లడమొందుచు సంచరించు నా
నావిభుజాడలీ ఘనవ◆నంబునఁ గాంచినఁ దెల్పరే కృపన్

వా:—జవ్వనీ! నీభర్త యెవ్వఁడు? అతని నామమేమి?
కే:—అతివా! యతఁడెట్లుండును? మీవెతలకుఁ గతమేమి?
జ:—పాదీయసోదరులగుదయామయులారా! సర్వము నెఱింగింతు నాలింపుఁడు

సీ॥ కనకంబుఁ బోలెడు◆గాత్రంబు గలవాఁడు
కంతుమామను మించు◆కాంతివాఁడు
కలువరేకులఁ బోలు◆కన్నులు గలవాఁడు
నిడుదబాహువులతో◆నెగడువాఁడు
శంఖంబుఁ బోలెడు◆కంఠంబు గలవాఁడు
వెడదవక్షంబున◆వెలయువాఁడు
కందనమ్ముఁ బోలు◆కౌను గల్గినవాఁడు
పద్మరేఖలు గల◆పదమువాఁడు

తే॥గీ॥ మహిఁ దనువున వరలు నవ♦మన్మథుండు
రాజవరుల మించెడుఁ బరా♦క్రమయుతుండు
భూరికీర్తి యా పాంచాల♦భూమివరుఁడు
ధారుణి జయంతుఁడనెడు నా♦దారగుణుఁడు

కం॥ ఘనుఁడగు విక్రమసింహుని
తనయ జగన్మోహిని యను♦దానిన్ నన్నుం
గని పెండ్లియాడి పిమ్మట
వనములకుం దెచ్చి యతఁడు♦బాసెన్ విధిచేన్

మో:—ఏమేమీ? రాజ్యభ్రష్టుఁడైన విక్రమసింహుని కొమార్తెవా? నీపేరు జగన్మోహినియా

రం:— తనలో] కీరవాణీ! పేరికిఁ దగినట్లుంటివి

జగ:—(విచారించుచు) అయ్యో! ఔను

మో:—పాంచాలపతియగు జయంతుఁడు నిన్నుఁ బాసెను గా

ఉ॥ ఎంతటి మూర్ఖుఁడో యరయ♦నెంతటి క్రూరుఁడో యెంత పాపియో

రం:—ఎంతటి ద్రోహియో తలఁప♦నెంత విశ్వాసఘాతుఁడో యెంత దుష్టుఁడో

జగ:—కటకటా! [అని చెవులు మూసికొని నిశ్చేష్టురాలగును]

మో:—స్వాంతమునం దలంపకిటు♦చానను నిన్ను గుకాననంబునన్
వంతలమున్గి తేల నెడఁ♦బాసి యనాథను జేసి రాఁడుగా

రం:—కాంతరో! యట్టిహీను నెటు♦కాంతుఁడటంచును బల్కెదింక నున్

జగ:—హరిహరీ! అన్నలారా!

కం॥ నాపూర్వపాపకృతమున
భూపుండిటు వీడి చనియెఁ♦బూజ్యుని వానిన్
బాపుఁడని దూఱవలదు
భూపుండిట నెక్కడైనఁ♦జూచిన మీరల్

లేదేని యాతని సేమమును నాదారిని నేఁ జనెద

మో:—తరుణీమణీ!

సీ॥ పసిఁడిమెట్లకుఁదగు ♦ పాదపల్లవములు
కఱకుఱాలనేలపైఁ ♦ గందనేల?

రం:—సౌధాంతముననుండ ♦ సరియైన నీమేను
కాంతారసీమలన్ ♦ గ్రాఁగనేల?

మో:—కాంచనాంబరములన్ ♦ గట్టంగఁ దగునీవు
మలినవస్త్రముదాల్చి ♦ మనుటయేల?

రం:—భూషణంబులుపీడి ♦ భూములన్ బుట్టల
నన్వేషనా మై ♦ యరుగనేల?

మో:—పద్మమును బోలెడు ముఖంబు ♦ వాడనేల?

రం:—కలువ తెలిగన్నులను నీరు ♦ గారనేల?

మో:—అళులఁ బోలెడు తురుము తూ ♦ గాడనేల?

రం:—ఇంపుగుల్కెడు మేను కృ ♦ శింపనేల?

జగ:—భ్రాతలారా! యిది నాలలాటలిఖితము

మో:—వజ్రవైడూర్యగోమేధికాంచితరాణివాసంబులఁ గాంతాళి పరివేష్టింప దువ్వలువలు ధరించి సౌఖ్యంబున మందిరారామంబులఁ గేలాకూళుల గొజ్జంగ నీటఁ గేళి సల్పిరంజిలక నీవు

చం॥ రమణిరో! వంతయేల? నగ ♦ రంబునకుర్ వెనువెంటరమ్మ

జగ:— నే

రమణుని గాంచుదాఁక నొక ♦ రాజ్యమునన్వసియింప నన్నలా
ర! మణిమయావరోధములు ♦ రత్నదుకూలములంగనామణుల్
రమణుని దర్శనంబుబలె ♦ రంజిలఁజేయవు పెక్కులేటికిన్

మో:—[రహస్యముగ రెండవవానితో] తమ్ముఁడా! ఇఁక విధములనన్నను నీచిన్నెలాడి యావన్నెకానికయియే పరితపించుచున్నది. కాంతయు మది కలఁగినట్లు తోఁచదు

రం:—ఔనన్నా! అయిననేమి! యింకను బరీక్షింపుము

మో:—అయయ్యో! ప్రియసుందరీ! ఇంకను నీపిచ్చితలంపుమానఁగవా
మత్తక కిలావృత్తములు:—
కాన నిన్నెడఁబాసిపోయిన ♦ కాంతుఁ జూచుతలంపెదన్
బూసి సంచరణంబొనర్తువె ♦ ఫుల్లకంజముఖీ! యిటుల్
జగ:—మీననేత్రకు భర్తదైవము ♦ మేదినీతలమందునన్
గాన వానిని జూపి పుణ్యము ♦ గట్టుకో మిము వేడెదన్
రెం:—కొంటెవై నిను నొంటిగా వనిఁ ♦ గుందఁ జేసినవాఁడు బల్
కంటకుండు దరిద్రుఁడున్ మరి ♦ కాంతు వెట్లు తలఁగోదనీ!
జగ:—అయ్యో! నేనెఱింగించెద వినుమొక్క పేదయే కాఁడు
కుంటి గ్రుడ్డి కురూపి రోగి ప్ర ♦ కోపనుండవుఁగాక నా
ల్గంటి కాదనిభర్తనన్యుని ♦ గాంచఁగూడదు కంటితోన్
మో:—తారమున్నగువారలెల్లరు ♦ ధాత్రినను ని గోరరే
వారికిందుననందునేమియొ ♦ వారిజాక్షిరో తెల్పుమా
జగ:—వారికీసగుబాటులెన్నఁడుఁ ♦ బాయకుండుట చాలదే
వేరుగానిఁక నేమికావలెఁ ♦ బేర్కొనంగ సుధీవరా!
మో:—చక్కెరబొమ్మా! పెక్కులేల? వెక్కసంబగు నీ చక్కదనంబరయఁ జక్కగవింటిజోదు మిక్కుటంబుగ నిక్కట్లుముంపఁ జొచ్చె
రెం:—(తనలో) ఆ-వీనికీయెలనాగపైవలపు జనించెనా యేమి!
జగ:—హా నా మనోహరా! [యని మూర్ఛమునిగి నేలవ్రాలును]
రెం:—కం॥ నను బెండ్లియాడ నిన్నుం
దనివిసనన్ గడు ముదమునఁ ♦ దనిపెద
మో:—ఆ-ఆ-[అని కోపమున] మూ_ం!
కనుగానకిట్లు ప్రేలితో
తనువేమరి యుంటివేమొ ♦ దండించెద నూ
ఏమేమీ!

ఉ॥ నేను వరించినట్టి యల ♦ నీరజనేత్రనె కూడఁగా మదిన్
గోరితివే తలంపు నిను ♦ బోలెదునీచులహా! జగంబునన్
బోరఁగ నత్తెఱంగె కృపను ♦ గాచితి మా తనన్నతో మతన్
గానకకయ్యమేగునెద ♦ మోహము వీడి త్వరగన్నిరాశతోన్
పాల్యుంపవచ్చిరఁజెందనిద్దెంకు వివేకంబు దెచ్చుకొమ్ము

రెం:—అగ్రజా! కంటకింపకొక్కింత దయాదృష్టిపూనయుండవై నీచిన్నారిముద్దుతమ్ముని మనవి యాలింపుము

శా॥ అన్నా! చిన్నతనంబునుండియును న ♦ న్నత్యంత ప్రేమంబుమై
నెన్నన్ జేతినియప్పమట్లు కృపచే ♦ నెంతేనియున్ సాకి య
ట్లన్నా! నేఁడిటు దుఃఖపెట్ట సతికై ♦ న్యాయంబుకో నీవె యి
ట్లెన్నన్ వాంఛలు దీర్చువారెవరునా ♦ కయ్యింతిఁ గూర్పంగదే

మో:—చం॥ అనుజునకెట్లు పెండ్లియగు ♦ నన్నకె పెండిలిగాకయుండిన
ట్టనయకో యింతమాత్రమును ♦ గానగలుగ్రమ్మెనునీదునేత్రముల్
పనిచియె యుందునుర్మి జను ♦ పాలిటికింతకుముందె యు
ట్లనినను జాలు మాయమిఁక ♦ నైనను నీదగునోరు బాలిశా!

రెం:—ఉ॥ దాసమనంబుతోడ నను ♦ దూఱుచుఁబోరఁగనుంటివంచు వే
స్పష్టమగున్ గదన్న యిఁకఁ ♦ జాలును జాలును లేద నీకెగా
యిష్టము గల్గెనేని యిది ♦ యెంతటికార్యము చూడు నీవునన్
గష్టము నొందఁజేసి పలు ♦ కష్టములొందఁగఁగాక సోదరా!

మో:—మూఢా! నాకేమి కష్టమురా!

రెం:—అట్లనా? అన్నా! తెల్పెదవినుము నిన్ను సమరమున జయించియైన నీరమణిఁ జేఁబట్టువాఁడఁగాని ప్రాణంబులతో విడచువాఁడఁగానుసుమీ?

మో:—ఆ ఏమిరా నీసాహసము?

రెం:—పాపమింతపర్యంతము నీకు వెరచితిన … తలంచితివి కాఁబోలు!

మో:—[ఉగ్రకోపమున]

శా॥ ఓరీ! యెవ్వఁడనంచు నన్ను మదిలో ♦ నూహించియున్నావొ మూ
ర్ఖా! రా! రమ్మిఁక నీబలోన్నతిని గ ♦ ర్వంబుగా నిమేషంబులో
నీయున్ జేసెద నాజిరంగమున నిన్ ♦ నిర్మూలముం జేసెదన్
నారీరత్నముఁ బెండ్లియాడఁదగు స ♦ న్నాహంబులం జేసెదన్

సోదరుండవని క్షమింతు ననుకొంటివి కాఁబోలు? [అని కత్తి దూయును]

రం:— ఔరా! వీఁడీ భామామణికై కామాయత్తుఁడై యొడలెఱుఁగక తోఁక త్రొక్కిన త్రాచువలె మీఁదనురుక నుంకించుచున్నాఁడు వీనిచేవనంతయు నేనిప్పుడే తెలిసికొందు [కినుకమైఁ గత్తిదూసి]

మ॥ మతినిన్బాల్యముఁడు పెద్దయంచుఁదలఁప ♦ న్మాత్సర్యమున్బూని యీ
గతిఁబైఁబైఁ బడుచున్నవాఁడవిదె వ ♦ క్కాణింతు నాలింపు మీ
క్షితియున్నాగరముల్ గృహంబులును ల ♦ క్ష్మిభ్రాతయున్ బానుఁగు
ల్గతులన్ దప్పినఁ దప్పనిమ్ము నిను నే ♦ ఖండింతు రారా ఖలా

స:—[మూర్ఛ తేరి యేడ్చుచు] అయ్యయ్యో! గోరుచుట్టుపై రోకటిపోటను రీతి నూ సూత్రగష్టా! నన్నేల యిట్లు కడగండ్ల ముంతువు! సుహృదయుండవగు నీవ యనాథరక్షణంబులు ప్రసరింపనెరుల నన్ను గాపాడువారెవరు! ఓ క్షీరసాగరాంతరపన్నగశయనా! పాదారవిందసేవాసక్తలక్ష్మీహృదయేశ్వరా! కరుణానిధీ! నేనంత పాపినైన నన్నిక్కసారిగ నరకమునకేల పోఁదోలరాదు? హాహా! [నిట్టూర్పు విడచి] ప్రియమనోహరా! యింకను నిద్దుర వహింతువా?

కం॥ మ్రొక్కెదననాథనగు నన్
గ్రక్కున ననుసనాథఁ జేసి ♦ కాపాడు కరుణన్
చిక్కులు చింతల ముంపఁగ
నక్కట! నా నేరమేమి? యారయఁ గదవే

[అని దిక్కులు పరికించి యాక్రాంతయై] అక్కటా! యేమి యీచోద్యము! హా! విధివశమున నన్నుగన్నవారలును యుద్ధంబునను సన్నద్ధులై యున్నారు ఔరా!

ఉ॥ మానులు స్నిగ్ధబాంధవపు[illegible] సోదరులయ్యెలటంచెదన్ గృపన్
బూనక యొక్క నాతికయి ♦ పోరుచుఁ బ్రాణము దీయఁజూతురే

సూనశరాసనవ్యథల ♦ గ్రుక్కి మదోన్నతి నింక వేరుగా
నానన మెన్న ఁడారయని ♦ యన్యుల ముప్పులు చెప్ప నేటికిన్

శా॥ జారత్వంబె శరీరముద్ధనము నా ♦ శంబాటకుం ద్రోవగా
జారత్వంబునఁ బెక్కు కష్టములు నీ ♦ చత్వంబుఁ బ్రాప్తించుఁగా
జారత్వంబునఁ బ్రాణమానములకుం ♦ సైతంబు కీడౌనుగా
అట్టులయ్యు నేకారణంబున నో
జారత్వంబును గ · శత్రువునుగాఁ ♦ జర్చింపరీ మానవుల్

వీరిరువురుఁ బోరాటమున సమయునట్లు తోఁచెడిని మందభాగ్యరాలను నా కట్టి పుణ్యమా? కావున నిట్లొనరించిన మేలు

తే॥గీ॥ రోషమధికంబగుడు వేరె ♦ టుంగకిట్లు
కన్ను లెఱ్ఱఁగ నొండొరుఁ ♦ గదియ నేల
చావ నేటికి నాకునై ♦ సమరమునను
గ్రక్కనను జంపుఁడీ నన్ను ♦ మ్రొక్కు దాస

మొ:—ఓ విలాసినీ! నీవు చావ నేల? నిన్ను నన్ను వేరుపరుప నెంచిన యీ కామాంధుని ఖండఖండములుగఁ జీల్చివైతు (అని తమ్మునిపై కరుగఁ జూచును)

రెం:—ఓ! వాచాటా! నీవా నన్ను జంపువాఁడవు! వాలుగంటీ! యీ ప్రేలరిని గాలుపాలిటికిప్పుడే తోలి నీపాలిటికే తెంతు వగవకుము

జగ:—రాచబిడ్డలారా! కొంచెము తాళుఁడు నా వాక్యములొక్కింత సావధానులరై చెవిఁ జొరనిండు

ఇరువురు:—[సంభ్రమమున] ఇద్ధవదనా! సి ముగనున్నారము

జగ:—మీరిట్లుపోర నేల యొకరి చావొకరు కోర నేల? ఏనొక యుపాయంబు దెల్ప దనట్లొనర్చితిరా మీయిరువురకు క్షేమంబగు

ఇరువురు:—ఒప్పులకుప్పా! తప్పక యొనర్తుము

జగ:—మీకేలనున్న చెండునిట్లొసఁగుండు. నేఁ ... విసరివైతు. మీమ్మొట ... దొలుదొ ... దానిసెవ్వరు తెచ్చి వారిని నే ... యింతు

మొ:—మేలు మేలు బాలా! య ట్లయొనర్తు...

రెం:—అంగనామణీ! అందులకేను సంగీకరించి...

మో:—ఇందుముఖీ! కందుకమిదిగో గైకొని విసరుము

[అని చేనున్న బంతినిచ్చి తనయంగీలు తీసి యందుంచును]

జగ:—(బంతి చేఁగొని తనలో) ఓలోకరక్షా! దీనజనపాలదీక్షాకంకణాధరా! శార్ఙ్గపాణీ! నామనోరథసిద్ధి నడయ నీకందుకమునైనఁ గడుదవ్వునకుఁగొంపోము [బంతి విసరును రాక్షసులు దాని వెంబడింతురు] ఛీ! ఛీ! కామరోగపీడితులై యొడలెఱుఁగక సాధ్వీమణుల బాధపెట్టు గట్టిదెందము గలవారికిట్టిదే శాస్తి. అయ్యో! ఇంతటితో సంతసింపనగునా! ముందెన్ని యిడుమలు ప్రాప్తించనున్నవో! కావున నేనీ వలువలుగొని పురుషాకారము దాల్చి యా జక్కిని నా చక్కని తోడి నన్వేషించుచుఁబోదు [అని వస్త్రములు గైకొని]

శంకరాభరణ రాగము: రూపక తాళము.

రక్తపక్షి నా ♦ సక్తినెక్కుచు ♦ ముక్తి నిచ్చెడు దేవరా!
నీ-భక్తురాలను ♦ రక్తిజూపుచు ♦ యుక్తినొసఁగుచుఁ-గావరా ॥ర॥
సుందరాంగ! ము ♦ కుంద! బ్రోవర ♦ మందహాసముతోడ నన్
డెందమునను ♦ బొందుపరచితిఁ ♦ గుందఁజేయకు ♦ మిందునన్ ॥ర॥
పన్నగతల్ప! ♦ సన్నుతాంగ! యా ♦ పన్నురాలిని బ్రోవవా
నిన్నువినా ♦ నన్ను బ్రోవఁగ ♦ నున్నవారెవ ♦ రెన్నవా ॥ర॥

[నిష్క్రమించును]

పంచమాంకము: ద్వితీయరంగము.

[స్థలము: కాననసీమ. జయంతుని ప్రవేశము]

నాథనామక్రియ రాగము: ఏక తాళము.

ఎందు పోతివే ♦ కుందరదన! నా ♦ కుందామూన్నవే ♦ మా...
...డెందముగొందర ♦ జెందకుండనా ♦ పొందు...
...మోదమునన! యా ♦ మం... ♦ రంధర
...ందకున్నసుఖ ♦ వె...ంగ... బొం... ♦ నిం...

హా! జీవితేశ్వరీ! జీవచ్ఛవంబువోలి యెన్నాళ్ళీ క్రూరమృగకంటకశిలాన్విత ఘోరారణ్యమున సంచరించుట. అకటా! పురుషుఁడనైన నాకే దుస్సహచింతాజనకంబై దుర్గమంబైన యీసంచారము నిన్నెంతగాసి పెట్టుచుండెనో గదా! అయ్యో! యింకను గష్టములా! భీకరకఠోరఘర్జనంబుల నిప్పులుమియుచు సంచరించెడు నీమృగాధముల కెరగాకయుంటివా! ధీరమనంబులనైన నీయుజేయు నీ భీషణఘోషణంబులాలించియుఁ బ్రాణంబులు బిగఁబట్టుఁగల్గితివా [ఆలోచించి] ఆహా! ఏమికఠంబునన్నే నామనంబింకను నిన్ను జూడమ పేరాసవహించియేయున్నది. మదనుండును నన్ను గాయపెట్టుచునే యుండె! సుందరీమణీ! నిన్ను జూడఁ జేరాసవహించి యీ కొండిని బ్రాణంబులు నిల్పితినిగాని వేరుకాదు. కటకటా!

ఉ॥ నీముఖచంద్రుఁ జూచి తరు♦ణీమణీ! యెన్నెలలాయెనేటికిన్
గాయుఁడు పుష్పబాణములఁ♦గాకను నేట్టుచునుండె వానికిన్
మామనటంచుఁ జంద్రుఁడును♦మానపుబాధలముంచు నీరలన్
బాములు పెట్టవే నవులు♦పర్చవె నావెత దీర్పవే సఖీ!

శా॥ రావే పోల్పగఁజు క్తిమీనగణముల్♦రాజీవముల్ లేడులున్
రావే పోల్పఁగ బింబవిద్రుమములున్♦రత్నంబులుద్దేనెయున్
రావే పోల్పఁగ భద్రకుంభములు చ♦క్రంబుల్ నగంబుల్ సతీ
నీవో కన్నులతో రదచ్ఛదముతో♦నీకైన చన్దోయితో

శా॥ రావే స్త్రీజనరత్నమా! మరునిచే♦రంజిల్లుపుష్పాస్త్రమా!
రావే మత్తమరాళరాజగమనా!♦రాకేందుబింబాననా!
రావే మారుకతారధారమగువా!♦రంభోరువా! చూడవా
నీవే దిక్కని నమ్మియున్నప్రియునిన్♦నిర్భాగ్యునిన్ గంటివా

అయ్యయో! యింకను పలుకకుంటివా! మందగమనా! నిద్రాదేవియావరింప నీ యమము తిక్రమించిన స్నేచుటకిదియా సమయము. నీవువంచనుండని నన్నింగా నేచెడు నీమారుపక్షమే యవలంబించితివా!

హిందూస్థానీభైరవి రాగము ఏక తాళము.

ఓ మారా!♦ఓ మారా!♦ మనే ... మతమీఁక దెలసెను
నీమునము నీసరు♦బాములఁ♦ ... 1.

ఏ రమాకు ♦ మార! రాకుమా ♦ యీ రాకుమారు ♦ నారి నేచబిఱబిఱ
ఏర మాకు ♦ మారివై రయమున ♦ వైరితనముజూపెద వేహరహర! 2.
ఔరా! క్రూరా! విరహ వేదనాకారా! ♦ సారసాక్షుకృష్ణుకుమారా!
హరనేత్రాగ్ని వడినశూరా! ఛీ పోరా! ఛీ పోరా! చిత్తచోరా!
మేరను మీరక మఱి మఱి మారా! ఓ మారా! 3.

ఉ॥ ఏమనివచ్చుచుంటివిర ♦ యీవు మనంబున సిగ్గు లేక నా
రామను మోహసీమనభి ♦ రామను గెల్వఁగలేక డాగి నేఁ
డామికచేఁ గనుగ్గొలియ ♦ కాముని జెంతను జేర్చుకొంచు నే
నే మగవాఁడనంచునిపు ♦ డీపనికగ్గ్వాఁడనంచునంగజా!

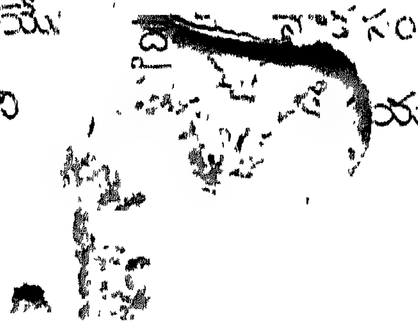
అబలులసహాయులై చిక్కిన వారినొకయాట యాడించి చూచుట నీచులకు నైజమే గదా! కానిమ్ము వీని నాదరిఁ జేరనీకుండ నా సారసాక్షిఁజేరెద

ఉ॥ ఆయుధమేమి లేదని జ ♦ వాతిశయంబును జూపుచుంటొఁ బు
ష్పాయుధుఁడీతని న్గెలువ ♦ నక్కట! నావశమానె వీఁడు న
న్బాయఁగఁ జూతచంద్రనుమ ♦ పద్మమిళిందనిభాంగ భాగముల్
ప్రేయసి! చూపి కన్నెమల ♦ వింట్లను జూపుల తూపులేయుమం

ఓరీ! మదనా! దుర్మద! నాపైబడ నీపదనాయుధములీవిధమునఁ బొందుగాచుంటివేరా! శిరీషపుష్పకోమలాంగియైన నామాధవతీశిరోమణితోఁ బోరవేరా! ఐననేమి

శా॥ ఏనున్జూ చెద లేఁ! మార! కలహం ♦ బెన్నాళ్ళో గెల్పేరికిన్
కానీ నీవిన్పేచిననన్నన నొకో ♦ కాలంబు నే వేండి యీ
కాసస్సంచరణాంబుగాన్పి యిడుమల్ ♦ గాసంతయుందల్పకే
మీనాక్షిం జతనుంచి చూడనొకో సీ ♦ మీసాంలింగ సఖ్యాలసా

(అని తను దుర్గ బురదిప్పయామా నెమలింగని)

ఇదిగో నిప్పుట నీకోక యే నాక సంయున ముగపుడె కోకలిపా గాఁ బురివిప్పియాడుచున్నది. దీని యురాలివా త్తలెజెంగిన దెంకికా నియెడ [చేరంజని]

కం॥ చిత్రపువర్ణంబులతో
నేత్రానందకరమైన ♦ నెమ్మీ! బలు తా
పత్రయమునఁబడు శోభన
గాత్రిం ఘనవేణిసిందుఁ ♦ గంటివె చెపుమా

అయ్యో! నానుడులాలింపకయే యిది కేకరించుచున్నది. ఛీ!

మ॥ పురివిప్పంగను సాహసించితివి నా ♦ పూబోణి లేదంచ లే
పురుడింపంగఁ దలంతువా విషధరం ♦ బున్ నీవు గన్గొంటివా
గరువం బెంతలొ నెత్తికెక్కె-నహహా! ♦ కానీ యిదేన్నా ... నా
కరియానన్ ఘననీలవేణిఁగని నేఁ ♦ గాంతున్ శిఖండీ! నిన్నుఁ

[అని నడచి యొక కొలను గని] ఆహా! యీసరోవరము నాసరసిజాక్షిని దాఁగుపర్చినది. ఇవిగోఁ గచనితంబములు. ఇఁక సందేహమేల? అలఁతిపోలికలం గనుగొని నంత మాత్రమునఁ జోరసెఱుంగనౌను గదా

కాంభోజి రాగము: రూపక తాళము.

పద్మశుక్తిశంఖములతో ♦ భాసిల్లుపద్మాకరమా!
పద్మముఖిని మరుఁగు ♦ పరచితె చెపుమా 1.
నాకంజనేత్ర ♦ సైకతశ్రోణి-నీకడనున్నది ♦ కాకను బెట్టకు 2.

అయ్యో! యియ్యది బదులిడునా? అవిగో నాయూలసంచరించురాయాంచలనడిగెద

హిందూస్థానీ బేహాగ్ రాగము: రూపక తాళము.

మరాళరాజమ! ♦ మందగామిని యీ
సరస్సు చెంతనున్న ♦ జాగేల తెల్పుమ ॥మ॥

కట్టా! ఇదియును బదులిడదయ్యె. కానిమ్మీ కాసారవారిజములలోని మకరందమాని యాని మత్తిల్లి ఝుంకృతులతో నేత్రపర్వమొనర్చుచుఁ జనుచున్న యీ కొదమతేటులు నా మదవతి నెఱుంగకయున్నె. ఓమధువ్రతములారా!

హిందూస్థానీతోడి రాగము [illegible] రూపక తాళము.

జాలి పూని తెల్పవేడెద [illegible] స్థలములఁ
బోలికలఁ దెల [illegible] కున్నవారు ॥జాలి॥

కటకటా! మలిముచులు సంగతులఁ దెలుప నేనాఁడైనఁ గంటిమా! పోనిమ్మీ తరువులను దయవుల పైన బిల్లిగనల్లారుముద్దుపలుకుల నులికించెడినీ చమవులపులుఁగులను బ్రార్థించెద

హిందూస్థానీముఖారి రాగము: రూపక తాళము.

కలికినిందు ♦ కంటిరె యో ♦ చిలుకలార! ♦ చెప్పుఁడీ
పలుక రేమి ♦ పాపమీ ♦ యలుక మీకు ♦ న్యాయమే ॥కలి॥
తరుశేజాడ ♦ లెఱిఁగింపరె ♦ తరువులార! కరుణతోడఁ
గరము మనము ♦ కలఁచెడి నా ♦ మరునిబాధ ♦ మాన్పరే ॥కలి॥

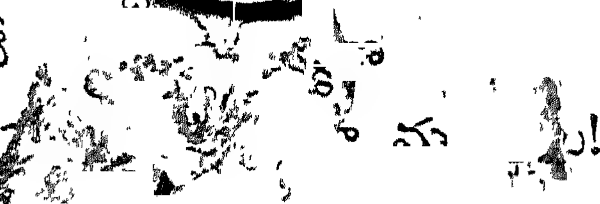
హాహా! మారువల్కరా? ఇది యేమి? [చెవి యొగ్గి] ఆలేమావిగుమ్మలమధ్యఁజేరియున్న పరభ తము కాఁబోలు నన్ను పిలచుచున్నది. ఆహా! ఇది గదా సత్కృప! [అని యొ రసాలసాలము దరికరిగి]

హిందూస్థానీతోడి రాగము: ఏక తాళము.

కలికిని జూపవే ♦ కసనఁ ♦ గానఁ గోకిలా! ♦ కడుకృపతో
జాల ♦ మేల ♦ తాళఁ ♦ జాల ॥కలి॥

తగురా! ఇది యెంతో యుపకారి యని తలఁచితి నే! నాకలకంఠిలేదని కాఁబోలుఁ దన లేస్వగమును బ్రకటించుచున్నది. ఛీ! మదోన్మత్తతనొడ ద్దెలియక ప్రేలు దీనితోఁ బనియేమున్నది? అల్లదుగో నాపూపాదమాటున నేదియో కదలుచున్నట్లున్నది. [ఆలోచించి] ఆ-వేరెవ్వరు నామనోహారియే. కురంగాక్షీ! యింకను నన్నేల డాయకుంటివి? నేఁ గనుగొందునో లేదో యనియా మాటుననుండి డాగుడుమూతలాడఁ జొచ్చితివి? రమ్మురమ్మరసితిని [అని చెంతకరిగి] అయ్యో! యెంత భ్రాంతి జెందితిని! ఇది మెల్లమెల్లనఁ జివురుజొంపములు మేయుచు సంచరించు హరిణము కాని వంతనంత మొందించు నా యింతి కాదు ఐన నేమి? యిది నా చంచలాక్షిజాడ లెఱుఁగకుండునా తెలసికొనియెద

తే॥గీ॥ వెడదనేత్రంబులను గల్గి ♦ బెదరి బెదరి
నీవలెనె చూచు చల నే తనిండ్లు
కాంచియుంటివే
కష్టముల నంత నా ప!

జోరా! ఇదియుఁ బ్రత్యుత్తరంబియ్యదయ్యె! ఛీ! నాకెంతబుద్ధిమాంద్యము పచ్చవిల్తునకు బాసటయై వచ్చుపవనుని వాహనంబైనయిదిపల్కునా? పల్కకున్న మానెఁ గాక మలయపవనునిచ్చోటడించి నాకపకారియయ్యెఁగదా!

ఆహాహా! గంధవహా! నీవుసైతము నాపైఁ జలమూనితివా?

ఉ॥ అండజయాన దండవిడ ♦ కల్లనఁ గ్రుమ్మరుచుండ నాకుఁ గ
న్పండువొనర్పఁ జన్నుగవ ♦ పైఁ గల పయ్యెదబాపి ముంగురుల్
నిండుగ ఫాలభాగమున ♦ నృత్యమొనర్పఁగ మై చలింప నా
యండమరింతఁ జేర్చి బిగి ♦ యారుకవుంగిటఁ గూర్పవే సతిన్

అట్టివాఁడ విట్టి కట్టిఁడి తనంబునకొడి గట్టి వైరిపక్షుంబెట్టులంగీకరించితివో యెఱుంగ!

చం॥ వనమున వీడినట్టి సుమ ♦ పంక్తులలోననె యున్న మేలివా
సనలను నల్గడల్ బరపిఁ ♦ జయ్యన ఘ్రాణములందుఁ జొన్పి నా
మనము కలంగఁజేసి నను ♦ మాటికి మాటికి నెంతువేల నీ
పనులిఁకఁ దెల్లమయ్యెఁ గద ♦ వక్రతమాను వేతొలంగుమా

ఓరీ! నీ తులువతనంబు లేరికి సహింపనగును! నీవింత చెనటివగుటనే

చం॥ నలువ సృజించెఁబట్టి నిను ♦ నాశమొనర్పఁగ గూఢపాత్రులన్
సిలుగులఁ బెట్ట దానవవి ♦ జింకను గొంచు గృహాంతరంబుల
న్నిలువవె భీరువా!

పసగత్తినంతమాత్రమున నిన్నపు విడచెనా? నీ పాఱుపోఁతుతనమె వెల్లడి జేసికొంటివి. అట్లు విడువమి మఱియొక తెరవెఱుఁగమినే కదా

పడియ ♦ నీటిని బచ్చికఁ గ్రోలునట్టి యి
క్షులకు భుజంగమంబుల వి ♦ రోధులఁ జేసితివోర మారుతా!

లేనిచో జంతుహింస చేయనొల్లని పిఱికి మొక ల హాయిలఁ బొరిగొనును? నీకు వాహనమైయుండుటంజే నీక్షోట్లు నడపి నట్లు చుచుండె. [అని దిక్కులను భూమ్యాకాశంబులను గ వే జగ న్మ ంతయు నీ చరితముననె నిండి యుండినరీతిఁ బొడకట్టెను లయన

సీ॥ నీకీర్తి దిక్కుల ♦ నిండించి హంసుఁడు
పశ్చిమాంబుధిఁ జొరఁ ♦ బాఱుచుండు
రవి క్రుంక నీకీర్తి ♦ రవములఁ దెల్పుచుఁ
బక్షులు గూండ్లకుఁ ♦ బాఱుచుండుఁ
బక్షులేగఁగ క్రేలు ♦ పాడుచు నీకీర్తి
నాలమందలతోడ ♦ నరుగుచుండ్రు
క్రేలు పోయిన వెన్క ♦ రేనెల్గు స్వేచ్ఛమా
నీకీర్తి దిశలను ♦ నించుచుండు
తే॥గీ॥ భయము పుట్టించుచుండెను ♦ బాపతతికి
సంతసము గూర్చు సామాన్య ♦ జంతుతతికి
సుఖమొసంగుచునుండెను ♦ సుజనతతికి
భళిర! నీకీర్తిఁ బొగడనా ♦ బ్రహ్మకైనా

కాని శీతభానుఁడయ్యు నిదియేమి శశాంకుఁడు వేడికిరణములఁ బ్రసరించుచుండె. ద్విజరాజా! పయోముఖవిషకుంభమువా! ఔను తండ్రికి భంగములు కలిగించుటయుఁ జెల్లెలియిల్లు చెఱుచుటయు నీకే చెల్లినది

సీ॥ సన్మార్గవర్తన ♦ సల్పుచుందువు గదా
సన్మార్గమేదిరా ♦ చందమామ!
కువలయపతివిగా ♦ కువలయపతులను
గుందింతువేమిరా ♦ చందమామ!
రాజువయ్యును రాజ ♦ రాపుపెట్టెదు రాజ
చందమా యిది యేమి ♦ చందమామ!
తమము వారించు నేత! ♦ మము తమమునసే
చంద[illegible] యోగ ♦ చందమామ!
ఆ॥వె॥ యమృతకరుఁడవు [illegible] తు [illegible] సరిం
చను విరోగిజ [illegible] త్రాధ [illegible]

చాలు వేయియేల? ♦ జగమెల్లెఁడను నీవు
విపథ వుండవగుట ♦ విదితమయ్యె

మఱియును నో మరుమామా! నా సరసాంగి సౌందర్యమునకు సరియగాదు నను గరువంబునఁ బూర్జ్ఞనను నీమురు వెల్ల జూపి సరిగాక గరువంబు తెలుగనరిగియరిగి కొన్ని నాళ్ళు జనములకనులఁ బడకయయుండి తిరిగి నానమాని నామానిని యానవము నకు సమానముగుదునను తలఁపూని క్రమక్రమంబునఁ గళలనెచ్చించుచు వచ్చి వచ్చి భంగంబునొందియు మచ్చగంబు మాసని మానవంతుఁడవు గురుద్రోహివి నిశాచరుఁడవు నీతో నాకేమిరా!

కటకటా! ఈమారాదిహతకులు నను నిలువనియ్యరు. అండజయానా! నాయండలేమినీ యుండగేఁడులు నిన్నును గుదురుగనుండనిత్తురా

ఇసీ! యిచ్చోటు వీడి నాచంద్రానన నరయుచు నొండెడకేగెద

కం॥ మదనుఁడు కదనమునకు స
మ్మదమునఁ గదియంగఁ బెదరు ♦ మదవతిఁ గనిసన్
బదులిడి ముద మొనరింపుఁడు
పొదలారా! వెదురులార! ♦ పుష్పములారా!

కం॥ వడివడిగ నడువ నడుగులు
తడబడె బడలికను నెడలు ♦ తడిఁ దడిచెనిటుల్
గమనిడుమలు పడి యడలెడు
జమునెడయు నడవి విడతువె ♦ మ[illegible]దవేణీ!

కమాసు రాగము: రూపక తా ము.

హా! నుతాంగి! ♦ కాననమునఁ ♦ గానుపించవే
కోనమంటివ్రా యెఱుంగ ♦ మీనలోచనా!-హా!-హా!- ॥హా!॥
అడవిఁ దిరు ♦ గాడి యోడి ♦ బడ లియుంటినే-హా!-హా!- ॥హా!॥
ప్రాణసఖి! ♦ ప్రాణములిఁక ♦ మేన నిలువవు-హా!-హా!- ॥హా!॥
కలికి! నాయెడఁ ♦ జల్లము మేల ♦ పల[illegible] లోకో-హా!-హా!- ॥హా!॥

పంచమాంకము: తృతీయరంగము.

[స్థలము: మతియొక యడవి. ప్రవేశము: పురుషవేషమున జగన్మోహిని]

జంజూటి రాగము: ఏక తాళము.

నుడువఁ జాలఁ ♦ బుడమిపాల-నేఁ ♦ బడు బాముల ||ను||
అడవిన్ ♦ గడువన్ ♦ నడువన్ ♦ వడినేన్ ♦ బడు బాముల ||ను||
అడుగా ♦ మడగా ♦ నిడఁ గా ♦ న్పడుఁగా-నేఁ ♦ బడు బాముల ||ను||

చం|| కనికరమూని తెల్పుఁడిట ♦ కంతుజయంతవసంతజిత్ప్ర కా
శుని గరుణాగుణాకరుని ♦ శూరశిఖామణి సర్వతేజునిన్
బానరుసుధీమణిం బ్రియుని ♦ బూరుషసింహునుదారమానసున్
గనిన [illegible] నేంద్రవా గ్రుఖగ ♦ కాననజంతువులార! సత్కృపన్

అకటా! యివి మారువల్కకూరకుండె. పోనిండు నా నాథుఁ జూపకున్న న
న్నైన నంత మొనరింపుఁడు. అయ్యో!

మ|| అలుకన్ వన్యమృగాళి గుండె విడున ♦ హ్లార్భాటము ల్సేయనీ
బలుకానన్ దిరుగంగ నేర్తునెటులన్ ♦ బ్రాణేశ! నన్ బ్రోవవే
చలమున్ బూనఁగ న్యాయమే పలుకవే ♦ జాగేల రక్షింపవే
కలనైనం దలఁపోయలేదిటు వియో ♦ గంబీదనౌనంచు నేన్

మ|| అడవిన్ గాచిన వెన్నెలయ్యెఁగద యా ♦ హా! నాథ! నాజీవితం
బెడవాసీయని దుఃఖభంగములలో ♦ సీదంగనౌ ంగదా
పుడమిన్ భాగ్యముభోగ్యముందలఁపనీ ♦ మోలందగన్నిల్వఁగాం
చెడు భాగ్యంబును బొందఁగల్గితినయా ♦ సింపన్నరొం డెద్దియున్

హరిహరీ! యెలుఁగెత్తి యేడ్చుటకైన శక్తిలేదయ్యో. అవును మనమా!

సీ|| ఇనుఁడున్నచోఁ గదా [illegible]ందు బింబప్రకాశి
యినుఁడు [illegible] కళ ♦ [illegible] కల్గు
రాజున్నచోఁ గదా [illegible] ♦ [illegible]లు [illegible]

రాజు లేకున్న చో ♦ రాణ యున్నె
రాక గాంచినఁ దిమి ♦ రవిచార మెడఁ బాయు
రాక లేకయె యున్న ♦ క్రాలు నె విను
మాధవుఁడున్న కొ ♦ మ్మసొబగు కను మాధ
వుండు లేని తరిసొం ♦ పుండు నే మొ

ఆ॥వె॥ మిత్రుఁడుండినఁ గద ♦ మెరయు రాజీవముల్
మిత్రుఁడుండక యవి ♦ మెరయుచున్నె
యుర్విఁ బరమసుఖము ♦ నొసఁగఁ జాలిన నాథుఁ
డుండ కున్న మోద ♦ ముండు టెట్లు

[అని నడచుచు రెండు గువ్వలఁ గనుగొని]

కట్టా! మున్నొకతరి సంచారమున నిట్టి జంటపిట్టలనరసి ''ప్రియా!

ఉ॥ జవ్వనమంకురింపఁగనె ♦ జంటనుపీడక సంచరించునీ
గువ్వలపొందికల్ నడత ♦ కూర్పు ముదంబు'' ని తెల్పఁ బ్రేమమై
''జవ్వని! రాష్ట్ర మున్ ధనముఁ ♦ జంచలమెల్లపుడున్నె కష్టముల్
గవ్వకునైనఁ గావునుచు ♦ కాంతయుఁ గాంతుఁడు వేఱుగాని చో
మరియు

మ॥ ధనముల్ధాన్యములున్ననెన్నమయసౌ ♦ ధంబుల్ బలంబుల్ సఖీ
జనముల్బంగరుభూగుటుయ్యాలలు వి ♦ స్తారంబుగానుండియున్
గనరే సౌఖ్యము దంపతుల్సతి! వియో ♦ గానన్ భువిన్బ్రిదలై
ననుగానన్దిరుగాడుదంపతులెయౌ ♦ న్నన్ సౌఖ్యమున్ గాంత్రుగా''

అని నన్నారడఁ బల్కిన ప్రాణేశుఁ డా విధివశంబున నన్ను గానకెన్నెన్ని దుస్థరావ లంజిక్కెనో కదా! హా! నరహ ! పెకు..లిక్కట్టుల పాలుచేసి కంటకశిలావృ క్రూరమృగసంకు[illegible] యిమ్మహార[illegible] న నీరాహారంబులిడక యలయించి, సొలయించి, పొలి[illegible] వే [illegible] దుఁ గాని యేమహాభాగునిపాదపద్మంబులు పూజించి [illegible] సుందరవదనారవిందు బిగిగాఁ

గిటఁ జిక్కి దుర్భరచింతాసాగరమీదనుంటినో, యే సుగుణరత్నాకరు చెలిమిచేఁ బ్రఖ్యాతిగాంచనుంటినో, యట్టి నామోహనాకారు, నామనోధవు, నాజీవితేశు నెడఁబాపనెట్లోర్తు ఇంక నాకేదితెరవు. అయ్యో! మున్ను నేనెంతఘోరపాపాత్ము రాలను గాకున్నచో నర్థిజనకల్పకద్రుమసమధికసమర్థుని కటాక్షవీక్షణములిప్పటికైన నాపైఁ బ్రసరింపకుండునా

తే॥గీ॥ నీరజాసనురాణి! యో నీలవేణి!
సైకతశ్రోణి! యో వాణి! జలజపాణి!
చక్రపాణికోడల! గిరిజసఖి! యో స
రస్వతీమనోహారి! యనురాగమిదియె

చం॥ జననము గాంచిసంద్రమునఁ జక్రిని బెండిలి యాడి మీదనా
యనహృదయప్రదేశమున నాభరణంబయి యుంటివీవు పీ
డను మనమొప్పమింగద విలంబనమేలను నన్ను నస్లై భ
ర్తను గనజాలిబూనఁగదె తామరసాంఘ్రి! భుజంగవేణి! శ్రీ!

ఉ॥ ఓ యగరాజపుత్రి! యయ యో! గుణభూషణ! యోసుమంగళీ!
యో యలివేణి! యోరమణి! యోఫణిభూషణురాణి!యంబ! కా
త్యాయని! కాళి! యీకరణి వ్యాకులపెట్టెదె నాఘనుఁజూపు దా
క్షాయణి! పద్మపాణి! హితకారిణి! భాసురవాణి! భైరవీ!

అకటకటా! జగజ్జననులారా! ఏలపలుకకున్నవారు? పుట్టిననాటనుండి మీపాదపల్లవంబులే నేమఱకకొల్వనా!

ఉ॥ కన్నడ సేయఁగాఁ దగునె కావరె నన్ను గృపాంతరంగులై
క్రన్ననఁ బ్రాణనాయకుని గన్పడఁ జేయరె మాతలారా! హా!
యెన్నఁగ మీకుఁ బోలె పతి యీశుఁడు కావున వానిఁబిడి యీ
యన్నులమిన్నలుండుటెటు లారసిచూడరె నెమ్మనంబునన్

ఇసీ! ఎంత తప్పొనరించుచు [illegible] వేశంబు [illegible] పాకారంబు ధరించిన చందంబు మరచి యిట్లడలఁజెల్లు [illegible] పలు [illegible] నిదిగదా సుము ఖము. లేనిచోఁ గార్యహాని ఘటిల్లుట [illegible] బుద్ధి [illegible] కటయు సంభవించు.

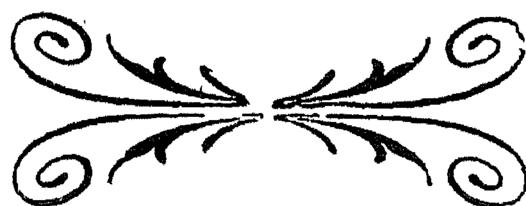
కానన్నెట్టులైన గోడు మాని యుంటయే సర్వశ్రేయము. కార్యనిర్విఘ్నమునకై శేషశాయి నొకమారు స్మరియించి వీడ్కొనియెద. (ముకుళహస్తుడై)

దండకము:—శ్రీమానసాంభోజమాధుర్యచోరా! శుభాకార! వీరాధివీరా! మురారీ! హరీ! సారసాక్షా! సురారాతిశిక్షా! యనాథాళిపక్షా! ననుంబ్రోవకున్నాఁడవా వేదముల్దెచ్చి యా బ్రహ్మకర్పింప మత్స్యంబవై సోమకుంజంప వారాసి సంచారమున్ జేయుచున్నాఁడవా! లేక కూర్మంబవై మందరాద్రిన్ దగన్మోయుచున్నాఁడవా! కాక సంద్రంబునన్మగ్గియున్నట్టి భూదేవినిన్గొమ్ముపై నిల్పఁగాఁ బెన్వరాహంబవై యున్నాఁడవా! యట్లుగాదేని ప్రహ్లాదునేఁడీ హరింజూపరా యంచు దైత్యుండు దండించుచుండన్ నృసింహంబవై లోనికంబంబునందుద్భవంబందియున్నాఁడవా! గుజ్జురూపంబు వే తాల్చి దీనంపుపాఱుండవై మూడుపాదంబులే మోపఁగాఁ జాలు భూమిన్ బలిన్ గోరి పాతాళలోకేశుగాఁ జేయుచున్నాఁడవా! జామదగ్న్యుండవై నీకుతారాహతిన్ రాజమార్తాండులన్ నాశమౌనట్లుగాఁ జేయుచున్నాఁడవా! కౌశికుం గూడి ఘోరాటవిన్ దైత్యులం జంపుచున్నాఁడవా! లేక సీతాసమేతుండవై లక్ష్మణుండుండఁగాఁ బర్ణశాలాంతరాళంబునన్ వాసమున్నాఁడవా! లేక మారీచమాయాకురంగంబు వెన్నాడి చక్కాడుచున్నాఁడవా! యట్లుకాకున్న సౌమిత్రితో దండకారణ్యసంచారమున్ జానకిం గాంచనై చేయుచున్నాఁడవా! కానిచో వీరసుగ్రీవు సఖ్యంబునన్ భూమిపుత్రీసమాచారమాలించి యాపిమ్మటన్వానరుల్గొల్వ వారాసి బంధించి లంకన్ బ్రవేశించి క్రూరాధమున్ రావణున్ ద్రుంచుచున్నాఁడవా! రామకృష్ణుండవై పూతనన్ మున్నుగాఁ గల్గు ప్రచ్ఛన్న రాకాసులన్ దున్మచున్నాఁడవా మన్నుదిన్నాఁడవే లేదులేదంచు లోకంబులన్ దల్లికిన్ నోటఁ జూపించుచున్నాఁడవా! లేక కాలాగ్నికీడౌ విషంబున్న తోయంబులన్నాళియున్ బద్ధిగల్గన్ శిరోరంగదేశంబునన్ దాండవంబాడి నొప్పించుచున్నాఁడవా! యర్ధరాత్రిన్ మహాభీకరంబైన దావాగ్నిలోఁ జచ్చుచున్నారమో కృష్ణ! కృష్ణా! కృపాళూ! తరన్ బ్రోవవేయన్న మీరల్గనుల్మూయుఁడే నార్పెదన్ దానినంచున్ భుజింపంగనున్నాఁడవా! గోపికల్ స్నానమాడంగఁ జేలంబుల న్వీడి నీరంబులన్జొచ్చి కేళినమ్మనుంగన్ బరీక్షింపను౦బుల్లనారి వస్త్రంబుల సి భూజంబుపైనెక్కియున్నా [illegible]! యంబరంబుల్ [illegible] పక్ [illegible] గ్గ వోనాడ వ్వంగదే యంచుఁ బ్రా [illegible] వే [illegible] సంబునన్ నర్మవాక్యంబులం బల్కుచున్నాఁ [illegible]వా! [illegible] ప చత్రంబుపై శైలరాజంబు

లేహస్తపద్మంబులనాల్చియున్నాఁడవా! మాతులుండైనకంసుంజలంబూని పీచంబడంగించుచున్నాఁ వా! రుక్మిణీదేవిసందేశమాలించి కాత్యాయనీమందిరప్రాంతవృక్షంబులన్దాగియున్నాఁడవా! క్రీడి దాయాదులన్గెల్వ సారథ్యముం జేయుచున్నాఁడవా! బుద్ధరూపంబునన్ ధర్మమార్గంబులన్వీడి పాషండులైయుఁ దైతేయులన్ న్యాయమార్గంబులన్ ద్రిప్ప యత్నించుచున్నాఁడవా! కల్కివై ధపాదారవిందంబులన్గొల్వకే శూన్యసంశీలురై యున్న విప్రాళినిన్ శూద్రభూపాలురన్ వెండి సన్మార్గులంజేయుచున్నాఁడవా! కారణంబేమి నన్ బ్రోవకున్నాఁడవో దేవదేవా! ముకుందా! విచారాంధకారంబునన్ జ్ఞానశూన్యంబునం బ్రేలెదన్గాక నీకుంబరాకేది యో యార్తరక్షామణీ! ద్రౌపదీమానముఁ గుంభిజంభారిప్రాణంబులన్గావలేదా కుచేలార్తిఁ బోఁదోలలేదా పనుల్గల్గియున్నం బ్రపంచంబునన్నీకు మాటేది నాగోడుమాన్పన్ గదే నాథుఁ గూర్పన్ గదే సర్వభూతాత్మకా! దివ్యమూర్తీ! దయాళూ! నమస్తే నమస్తే నమః (నిష్క్రమించును.)

తెర వ్రాలును.

ఇది పంచమాంకము.

శ్రీ

శ్రీరామార్పణమస్తు.

సంగీత జగన్మోహినీ నాటకము.

షష్ఠాంకము: ప్రథమరంగము.

[స్థలము: ఉద్యానవనము. గుణవతి శోకతప్తయై పాడుచుఁ బ్రవేశించును]

నవరసకన్నడ రాగము: ఏక తాళము.

హా! జనకా, హా! జనక నన్ను విడిచితివే, నీజవ్వ దవ్వ జేసితివే ॥హా॥

కౌమరితపై, కౌమరితపై, మమత తొలంగెనే, యమరులఁ గూ,

డిమనుచునుంటివె, మనుచునుంటివే ॥హా॥

హా! నాయన నినువినా నయనములువే రొకనిఁ గననేర నేర

వునను గననిము। నన్ను గననిమ్ము నన్ను గననిమ్ము ॥హా॥

ఒడ్రీ! తం। ! నీకొక్క పూరుషకిశోరము జనింపమిఁ గదా యొరులనపేక్షిం పనయ్యె అయ్యదివోనిము. నావివాహానంతరంబైనఁ గొంపొక యాకతినవి నిన్నింతటనె యంత యొనరింపవ నా! కట్టా! యార్నెల గడువొసంగి "రాజపుత్రీ నీ యిచ్ఛవచ్చినరాకొమరు నీవు పెండ్లియాడుము. లేనిచోఁ బిమ ట నిన్నేక్షత్రియకుల జునకైననిచ్చి యుద్వాహంబు గావించి యాతని రాజ్యాభి .క్తుఁ జేసెదన"ని వా క్రుచ్చి యున్నాఁడే యీ మంత్రివరుఁడు నేనేమి సేతు! ఎల్లి యొక్క నరపతిసుతుని జంటఁ గొంటి నా కంఠమున కురిత్రాడు వోయింతురు కాఁబోలు. అయ్యో!

చం॥ మనసున కెక్కినట్టినవ, మన్మథునుత్తముఁ బెండ్లియాడ

జనములు కోరి తెచ్చిన ద్వి, జన్ముని నే వరియించు టెట్లు

ఇసీ! నాకేది యొనర్పుటకునుపాయాంతరము లేదయ్యె. నానుదులాలించు వారైనలేరైరి

కా

వున జనకుఁ . వేఁ మ నే నాత డు పోయినట్టిపో

కను జనులే తే. గను. మట చుఁ దోచెడిఁ

అక్కటా! ఈవనవీనలతాభవనంబుల సంచరించుటకిది కడసారి యాటచే ప్రేమాతిశయంబున నే వర్ధిపొందించిన వీరలకు నాయుదంతం బెఱిఁగింతు

సీ॥ పూలగుత్తులతోడఁ ♦ బొలుపు వహించిన
మల్లియా! నీపూలు ♦ గిల్లఁ బోను
బంగారమును బోలి ♦ రంగారు చేమంతి!
జడనింక నీననల్ ♦ ముడువఁ బోను

అయ్యో! తరుణశూల్యశతపత్రికలారా! సౌందర్యమదాతిశయోల్లాసంబున ము నింగి మీకుఁ బ పరి ధములఁ బరితాపము గలుగఁ జేసినను నన్నాదరించు మీమేలిగుణములత్యంతప్రశంసనీయములు గదా!

లేపర్ణములు బైటఁ ♦ జూపుచూతములార!
సలిలంబులిఁక మీకుఁ ♦ జల్లఁ బోను
ఆహా! [అని నిట్టూర్పు విడచి కొంతతాళి]
కల్వతామరలున్న ♦ కాసారమా! నీదు
జలముల నిఁకఁ గ్రీడ ♦ సలుపఁ బోను

[అని దీర్ఘాలోచనపరురాలై నిలచును. జగన్మోహిని దుఃఖించుచుఁ బ్రవేశించును]

సీ॥ ఎన్నఁడు నాకు నీ ♦ పున్నమచంద్రు హ
సించు మోము గని వ ♦ సించుటబ్బు
నెన్నఁడు నాకు నీ ♦ యింపైనగాత్రంబు
కౌఁగిటఁ జేర్చెడు ♦ కాలమబ్బు
నెన్నఁడు నాకు నీ ♦ వన్నియ చెక్కిళ్ళ
ముద్దులు గొనియెడు ♦ మోదమబ్బు
నెన్నఁడు నాకు నీ ♦ హేమపదంబులు
పూజలొనర్చెడు ♦ పుణ్యమబ్బు
తే॥గీ॥ నెన్నఁడైనను నిన్ను నా ♦ కన్నులారఁ
జూచు భాగ్యం [illegible] ఁక ♦ నో [illegible]
దాననే నే ఋనా [illegible] చా
జీవితేశ్వర [illegible] విభుఁ [illegible]

గుణ:—తే॥గీ॥ కటకటా! యింక నెవ్వారు ♦ కలయఁ దిరిగి
మేలిపూసువాసనలను ♦ గ్రోలి గ్రోలి
చాయల నెకింత సేపు వి ♦ శ్రాంతి జెంది
జలములాసఁగి సాకెదరో యో ♦ చారువనమ!

ఈజన్మమున నీకక నే యుపచారములఁ జేయ. జనకా! నిన్ను గలయఁ జనుచున్న నీ పుత్రికామణిం జేరఁదీయుము హా! [అని మూర్ఛనొందును]

జగ:—ఇదియేమి? ఈసమీపమున నొక యార్తధ్వని వినవచ్చెడిని. అది నా నెచ్చెలిది కాదుగదా! పోయిపరీక్షింతు [సమీపించుచున్నది]

గుణ:—[లేచి] హా! తండ్రీ! కాలాతీతంబగుచుండెఁ గాఁబోలు. ఇదుగో వచ్చుచుంటి (అని సరస్సునకరుగుచు మార్గమధ్యమున జగ:—నిగాంచి తెల తెలబోవును)

జగ:—ఔరా! యీ కన్నెలమిన్న యెవ్వరో విన్నఁదనమున నున్న యట్లీ పెవదనము తెలిపెడిని. ఈపట్టణమేదియో యిందలి వైచిత్ర్యములేమియో యీ పెనడిగి తెలిసికొనియెద. [అని సమీపింపఁ బోయి] అయ్యో! పురుషరూపంబుననున్న నే నీమెకడనుఁ జనిన ముప్పువాటిలునేమో? కాకున్నను నావచనంబులకీ పుష్పిణి ప్రత్యుత్తరంబిడునా? కానిమే మైనసరే నేనీపె దగ్గరి మాటలాడింతు [దగ్గరకుఁ బోయి] మానినీతిలకమా!

గుణ:—[భయసంభ్రమాశ్చర్యంబులాదుకొనఁ గ్రేగంటిచూపులు ప్రసరించుచుఁ దనలో] ఆహాహా! యేమి యీశృంగారా తి! కన్నులు చెదర దేదీప్యమానమై ప్రకాశించు నీపురుషుఁడెవ్వఁడో! మనమా కలత వడకుము [అని చనఁ బోవును]

జగ:—చెలియా! నిలువుము. అని తనలో] ఈమెకింతలోననె ముఖంబున నొకవిధంబగు మార్పు జనించెనే? మునుపటివలెఁ గాక

చం॥ మొగమనుచంద్రుఁడౌర!నగు ♦ పున్నమవెన్నెలకాయనందుపైఁ
బొగలనునేత్రముల్ విడువ ♦ దొంగలవోలెను డాగియుండి యా
సొగసగుఘ్రాణచంపకము ♦ చూచుచుఁజూడ్కులతేంట్లుబాఱఁగా
పగనెడఁ బాసి [illegible] కన ♦ వచ్చెడి [illegible] హేతువేమియో

[ప్రకాశముగా] [illegible] మమేది? ఈపట్టణవిచిత్రము లేమి? నీకేనేమియుఁ గీడొక [illegible] విస్తారముగా నెఱిఁగింపుము. నీవు నా సోదరివి సుమీ [illegible]

గుణ:—(తనలో) అయ్యయ్యో! ములుకులఁ బోలు పలుకులాడఁ జొచ్చె నే [ప్రకాశముగా] పుణ్యపురుషా! నేనీ యూరి రాజుకొమార్తను. నాపేరు గుణవతి. నాపితృమరణానంతరమునుండియు నీ పట్టణమరాజకమయి యుండె.

జగ:—కష్టా! నీకెట్టి యాపద ఘటిల్లెను! నీ తండ్రికి పుత్రసంతానములేదా?

గుణ:—శూరాగ్రేసరా! సూనులు సున్నయౌటనే నాకు మఱింత చేటువాటిల్లె

జగ:—అది యేమి?

గుణ:—జనకుఁడు చనిన యనంతరము మంత్రిసత్తముఁడు నన్ను జేరఁజీటి "రమణీ! నీకార్నెలల గడువొసఁగితి. నీయిచ్ఛవచ్చిన రాకుమారుఁ బెండ్లి యాడుము. లేనిచోఁ బిమ్మట నిన్నేత్క్ష్మాపాలబాలకునకైన నిచ్చి యుద్వాహంబొనర్చి యాతనికిఁ బట్టము గట్టెదము"నియె. ఆ యవధి దివసములు నేటితో సరి. నాకేమియుఁ దోఁచకుండె [ఏడ్చును]

జగ:—ఏడువకు కలవాణీ! ఏడువకు

గుణ:—నవమన్మథాకారా! మీరేవంశజులు? ఎందునకై యిటులేతెంచితిరి?

జగ:—చం॥ నేనొక రాచబిడ్డను వ ♦ సిం జొరఁ బాఱితిమిత్రుఁగూడియా
మానధనుండు వీడినను ♦ మాయము కానెటొ నేను వానికై
కానలఁ బట్టణంబులను ♦ గాంచుచునుంటిని గాని నేటికిన్
గానఁగ రాఁడు నిక్క మెఱుఁ ♦ గన్ సఖుఁడుండెడుచోట దేది యో

గుణ:—[తనలో] బళిరే! నాతండ్రికీర్తినిలుప నాకిట్టి యుత్తమపురుషుఁడు లభించె. కాలయాపనమేల? [ప్రకాశముగా మనోహరా!

జగ:—(భయవిస యముల) తాళుము తాళుము మాని—

గుణ:—రమణా! వెన్నియన్నను సరే నీయండనుండ నే నిశ్చయించితి

జగ:—(తనలో) కటకటా! పద్మనాభా! మరల నాకిదియొకటి కూర్చితివా!

ఉ॥ ఏమిసెయొనర్చుదాన నిఁక ♦ నేదియొమార్గము తప్పుకొంటకున్
గామినికేను పూరుషుఁడఁ ♦ గానని తెల్పనె--యట్లు తెల్ప నా
పేముఁ విపత్తుమూఁడునో--య ♦ దేటికి ఘోరమనంబు తోడనో
భామిని! నన్ను [illegible] బొమ్మ[illegible]యునో బాధపెట్టునో

అయ్యో! నాకెయ్యది [illegible] జూతుఁ గాక తొలుత నీకిది తగదని ప్రా[illegible]ంతు. [[illegible] ద్రాస[illegible] కష్టాంబుధి నోలలాడు నన్నిట్టి కోర్కి[illegible] నగునా! [illegible]ంపుము.

గుణ:—రాజా! దుఃఖతిమిరముఁ బోఁదోల సమర్థుఁడవైననీవే యిట్లున్న నాగతి యేమగునో తలంపుము. అదియుఁగాక నాచరిత్రము కడముట్ట వినుము. నియమిత కాలంబు నేటితోఁ జెల్లనుండుటచే మంత్రివరుఁడొసఁగువరుని కెట్టఁబట్టి నిష్ఫ జనింపమిచే నేనీ యుద్యానవనసదననిలయమునఁ బడి దిపికేఁగఁ దలంచితి. ఇంత నీదివ్యసుందరవిగ్రహము కంటఁ బడ విచారాంధకారమెడఁబాసి మాగ్రహం బు పీడింపఁ జొచ్చె

హిందూస్థానీతోడి రాగము: ఏక తాళము.

ఆరయుమా ♦ ఆరయుమా—నావెత ♦ మారసుందరాకారా! ♦ రా
మారు ♦ క్రూర ♦ నారాచపరంపర ♦ బాఁకినే నోర్వఁగ లేరా
ఆరసినావెతలన్ ♦ గారవమింపారన్ ♦ జేరఁ దీసెదనుచున్ ♦ గో
యుంటినేనిక్ ॥ఆ॥

జగ:—తగవగునే ♦ తగవగునే—తలఁపక ♦ తరుణీరో! నన్ గోరన్
బాగు ♦ బాగు ♦ వేగిరపడి ♦ వే గుదిగాకుము శ్రీసుతపుష్పాకలకు
మగువరో నన్గోరన్ ♦ జగమునిన్నుఁ గనినన్ ♦
అగడుపర్చుఁగానన్ ♦ వగనుమానుమింకన్ ॥త॥

గుణ:—నీమనసు కరఁగదా!

హిందూస్థానీ భైరవి రాగము: ఏక తాళము.

రారా ♦ మారా సుకుమారా! ♦ రారా ♦ మారా
మారా ♦ క్రూరు ♦ బాఁకినే నోర్వఁ జాలఁ ద్వరఁ గావుమా ॥రా॥

జగ:—గోర ♦ మేర—నారి! నను ♦ గోర ♦ మేర
మారా ♦ క్రూరు ♦ బాఁకినీవోర లేక నగ్గవయుఁగ ॥గో॥

గుణ:—మృగయుభంగి ♦ రగులు ♦ వగను ♦ నెగడ—నొచ్చెదె ♦ మగుగు ♦
మిగుల ♦ వగలఁ [illegible] గుల ♦ నగడు [illegible] దే॥సుకుమారా—రారా మారా॥

జగ:—ముగుద! నీవే వగ [illegible] వుఁ దెల్పితి
నగవె ♦ జగన [illegible] గుల ♦ [illegible] నేటికి ॥నారి నను గో॥

గుణ:—సుగుణము [illegible] వు నిన్ను [illegible] వు నగరాటులు!

గుణ: —కీరవాణీ! సలిలవయోమాపములు బాగుగ నాలోచించి మరికోరవలయుఁగదా

గుణ:—రాజవరా! నీ సౌందర్యమునకు సాటి నీవె గాని వేఱొండొరులు తపమొనర్చిన ను సింగారించి గాని. వయసునన్నా చిన్నవు. «నుంజెరి కంకణమున్న రక్త హేటికి» మనట్లు గుణములకా ప్రాణసఖుఁడా గాన్పింపవు సుగుణములఁబడి యి తుమాత్రాంతు నీ రూపములు చాలవా! సలమున కృత్రిమము వు.

హిందూస్థానీ తోడి రాగము: ఏక తాళము.

సుకుమారసుందరా! ♦ కోరియుంటిరా ♦ నారీ నే చనికు ♦ మేరగాదు రా ॥సు॥
సుకుమారుని శిరములు ♦ బారికోర్వక నేఁ ♦ గోరితిరా మారు ♦ దారి జూచు వేళ

జగ:—సమనందును ♦ భామిని నీ విట్లు ♦ కోపము సన ♦ న్యాయములు పెట్టఁగ నిను పేద వైపోవచూయఁదనగు నన్ను గోరుట సమ్మతి పోడి కాదా రోదింపుము

గుణ: -గుణములు గాని ధనధాన్యములు గావు దేహికిఁ గావలసినవి.

హిందూస్థానీ భైరవి రాగము: ఏక తాళము.

జాల ♦ మేలరా! ♦ తాళ ♦ జాల ♦ మేలరా! జాలి లేదా కో ॥తాళ-జాల॥

జగ:—మేల ♦ మేల్గాకో ♦ బాల ♦ మేల ♦ మేల్గాకో ♦ బాలి మేల్గాకో ॥మే॥

గుణ:—చూడనో నేకో-బళిర! ♦ చూడనో నేకో ♦ వేడిన చెలిఁ ♦ గూడ ని మొకి ♦ మీఁదను ♦ రేకుజగములందుఁ ♦ బాడినా నేకో ॥బళిర-చూ॥

జగ:—మోసము యెఁగా-రాణి ♦ మోసమయ్యెఁగా ♦ గాసిపెట్ట నెంచె దవు ♦ భాసురాంగి! లంపకుండ ♦ నీ సమ్మైనను ॥రాక-మో॥

గుణ:—సుగుణవర్యా! నెమ దిని బాగనాలోచించి చేసిన పనియేసుమా?

జగ:—కరియానా! నేన లంపను. తొలుత సౌందర్యమునకు వలచి యసకలఁ బశ్చాత్తాపపడువారెందరు లేరు?

గుణ:—భూరమణా! నావిచారముఁ బాఱఁదోలగల నీవీకతినవాక్యములచేఁ దోలి నిలుగలకుఁ దోసుగా నా యలగుకిల్లుకోల్లు ద్రోయుచుంటివి

యదుకులకాంభోజి రాగము: రూపక తాళము

మానినీ నవమదనా!-యా ♦ నూనవరుని ♦ గ్లాసిఁ దీర్పుము ॥మా॥
కన్నులు ♦ గలిగినందులకు ♦ గాంచవలసి [illegible] గ్యము నీ
గాత్రమును ♦ గాంచి ♦ [illegible] ॥మా॥
కాయము ♦ గలిగినంద [illegible] కపిగ: [illegible] సచ్చె
కంతుని బలు ♦ పంత [illegible] నదర్పఁ [illegible] చితి ॥మా॥

జగ:—వామాక్షీ! నామనోదుఃఖమారయకే నన్నిట్టియుత్కృష్టమైనకోరికఁ దీర్పు మనుచుంటివి. నీకోరినప్రియుఁడు దొరకమిఁ బ్రాణపరిత్యాగ మొనర్ప నిశ్చయించిన నీవంత యెంతయో నాప్రియుఁడు కానఁబడమిఁ గల్గుదుఃఖము నాకునంత యేగదా? అయ్యో! నాకన్న నీకింకను సౌఖ్యమే. ఏలయన నీవంతఃపురోద్యానవనంబుల సంచరించుచు మిష్టపదార్థంబులనారగించుచు చీనిచీనాంబరంబులఁ గట్టి మెలఁగుచుంటివి. నీకుఁ బ్రియుఁడు దొరకఁడను చింతయేకాని నావలెఁ బ్రాణమిత్రుఁడెడఁబాసి కనఁబడఁడను వంతలేదు. మఱియు నేఁ దిరుగరాని దేశంబులు తిరిగి పొందరాని కష్టంబుల నొందు చుంటిని.

గుణ:—కష్టములకెడ పుగునుపాయములనే కదా నేనుడివితి. ఔరా! సిరిరామో కాలొడ్డువాని నిన్నొక్కనిఁ గంటిని [తనలో] ఈతఁడేనెన్నియన్న వినకుండె. ఇఁకవీనిఁగెలువనుపాయమేది! (ఆలోచించి) నేనిసుమంతకఠినముగ సంభాషించు నప్పటికైన వీనిపట్టువీడకుండునా [ప్రకాశముగా]

హిందూస్తానీతోడి రాగము: రూపక తాళము

కరఁగకుండెనా? క్రూరా! నీ యెద ॥క॥
ఆరయుము ♦ నారిని నన్ ♦ మార ♦ క్రూరు ♦ బారిఁ జేర్పక ॥క॥
అన్న! నీయెద క్రూరచిత్తా! ♦ యెన్న వజ్రమో లోహమొ కా
కున్నచోఁ ♦ గన్నీరునించు ♦ నన్ను జూచి జాలి గొనవు ॥క॥
నీతులు నీటను గల్పనా ♦ ఖ్యాతి మంటఁబెట్టి కాల్పనా ♦ నాతియు
న్నురన్న నేరా! ♦ పాతకంబు కాదటరా! ॥క॥

జగ:—[తలపంకించుచు] మగువా! యిది నీకుఁ దగదు అని యాలోచించును]

గుణ:—కాతరతను ♦ నాతి వీడెదె ♦ చేతఁగానివానివౌలె ♦ కూతలఁగూ
సెద వేరా! ♦ కైతవమును వీడవేరా ॥క॥

జగ:—(తనలో కట్టా! నేనేమి సేయుదు

గుణ:—వేయి ...న్న నిన్ను విడచుటసున్న. రమ్మికాఁగిలిమ్మ [అని మీదికరుగును]

జగ:—[చేయి యడ్డుపెట్టి తప్పుకొనుచు

ము[illegible] రాగము: [illegible] ఏక తాళము

తాళు ♦ తాళు [illegible] నీకు ♦ మేలోకో
గుణ:—చాలు ♦ చా[illegible] [illegible]పెలఁ బోకుమింకఁ
దాళఁ ♦ జాల [illegible] ల ♦ మే [illegible] వేమిరా

సుకుమారమారశరీరా! నీమూర్ఖతనింకను వదలకుంటివా నిన్ను పట్టి బంధించి యాయినఁ జనెదను.

జగ:—[లోలోన] అయ్యయ్యో! యీపె గట్టిపట్టుపట్టినదే! కానిమ్ము రాజాధిరాజునై రత్నపీఠికనధిష్ఠించి యిద్దఱములకెడమై నాజీవితేశుఁగను గొను నుపాయము లనొనర్తు. [ప్రకాశముగా] ఒప్పులకుప్పా! నేఁ జెప్పినట్లెల్లపనులకీ వొప్పుకొన్నచో నీకోరికనెరవేర్తు. లేద నేనిట్టులనే నామిత్రునెమకుచుఁ బోదు

గుణ:—[సంతోషవదనారవిందయై] ప్రియా! మీయాజ్ఞలకెల్ల బద్ధురాలనే. నేనెట్టి కృత్యమైనను శిరసావహింతు. నాముద్దుచెల్లింపుము [కౌఁగిలింపఁ బోవును]

జగ:—ఆఁగుము గుణవతీ! యింత వేగిరపాటేల? నావచనంబులన్నియు వినుము

చం॥ వనరుహనేత్రరో! వినుము ♦ పట్టితి నొక్కవ్రతంబు నార్నెలల్
జనినయనంతరంబదియుఁ ♦ జక్కన నేగును దానిదీక్షతో
డను నెరవేర్ప నెంచితిని ♦ డంబుగ లట్టిచరిత్రు నామిత్రు
త్రు నుతపవిత్రగాత్రుఁ గన ♦ స్తోత్రమొనర్పము గాఁగ నంతలోన

ఆ॥ వె॥ ఆరునెలలలోన ♦ నాతఁడు రాకున్న
నపుడు చూచుకొంద ♦ మంతెకాని
కోర్కె తీర్పుమనుచుఁ ♦ గోరిననీలోనఁ
దీర్పఁ జాల నిపుడె ♦ తెల్పుచుంటి

ఇది నీకు సమ్మతమేనా చెప్పుము

గుణ:—[కొంత యాగి] నీవు చెప్పిన చొప్పుననే వర్తింతునని నేనీవరకె యంటి

జగ:—మఱియొకమాట. ఈపట్టణముబయలున నొక సత్రము గట్టించి దానిగోడలపై నలుదిక్కుల నేనొసఁగు చిత్తరువుల నిర్మింప నొక చిత్రకారకు నియోగించి దానిఁగని దుఃఖించువారిని, దూషణ భూషణము లొనర్చువారిని, బట్టి నాకొప్పగించునట్లు కొందరుభటులనచ్చోనిల్ప మీరాపె డతోనుగ్గడింపుము

గుణ:—ఈరాష్ట్రమంతయుఁ బాలింప మీయ నము కానుండ వేరె వారి వీరిఁ గోరనేల? మీ యిష్టప్రకా [illegible]లేదు

జగ:—అట్లొనర్చిన ప్రత్యేం[illegible]ంపనవసరముండదు ప్రస్తుతము నేరాజ్యభారము[illegible]స నిను [illegible]గ్రహింపని సంగతియు నెల్లరకు నెఱిఁగింపుము

గుణ:—చి మట్లనే యొనర్తు. తడవేల? యంతఃపురమునకరుగుదము రండు.

జగ:—చెలీ మార్గమును జూపుము. నడువుము [ఇరువురునరుగుదురు. తెరపడును.]

షష్ఠాంకము: ద్వితీయరంగము.

[స్థలము: ఊరవెలుపలిసత్రము. ఇరువురు సేవకులు కూర్చుండియుందురు]

మొ:—ఏమిరా! మనసత్రప్రభువు గుణవతీదేవిగారికి నిష్టగోష్ఠిగానైననుండడేమి?

రం:—సరిలే. ఇష్టగోష్ఠిగానున్నంత మాత్రముననేమాయె. మనోరథమీడేరినా యేమి? ఇంకను నుపేక్షించుచునేయుండె. అదేమిరో కాని యాతని చరిత్ర మెల్లరకు సంశయముగానే యుండె.

మొ:—కారణమేమి?

రం:—ఏమో రాజైనవానికీ సత్రమేమి? యింటనైన నీసుందరస్త్రీప్రేమాపేమి? యీకట్టుడి యేమి! ఇవి యన్నియుం జూడనీ—

మొ:—సరి సరిరా! యింతమాత్రమునకేనా! ఈకాంచనాంగినింగాంచినంగాని యీ క్షితిపతి రాడనుకొని యీ పన్నుగడ పన్నెనేమో?

రం:—ఓరీ! పిచ్చివాడా! నీవింకను జవదాటినే యుంటివిరా! కొంచెము ఆలోచించుము? అపులనాకలములుతిని మను జవదాటులైనను మనగుణవతీదేవిగారి నొక్కకంట క్షణమాత్రమగనిన బాలును దహోభగ్నులరై యాపాద సేవసేయని చ్ఛగింతురే? అటువంటిది యీ రాజు—

మొ:—ఉండుముండుమేదియో ధ్వనియయ్యెడిని.

[ప్రవేశము: ధనపాలుడు]

హిందూస్థానీతోడి రాగము: రూపక తాళము.

ఏరీతిసైరింతునె ♦ వ్వారిని వేడుదును
మారసుఖము దీర్చు ♦ నారి యహా! ♦ పాఱిపోయె ॥ఏరీ॥
ఆదరింపనిటు రాగదే ♦ వేదనలు బాపఁగదే
పాదచారుడనై యెన్నా ♦ ళ్ళీదనోర్తు దుఃఖాంబుధి ॥ఏరీ॥
అప్పగిదిని వ్రతమ [illegible] ♦ నొప్పులకు [illegible] నుననిన్మ
య [illegible] ల మునిం [illegible] వే [illegible] ము నే [illegible] తి ॥ఏరీ॥
చేసికొన్న భార్య [illegible] ♦ [illegible] కొన్న
వీసమైన నెంచక [illegible] సమి [illegible] ॥ఏరీ॥

హా! జగన్మోహినీ! నన్నింతవరకుఁ దెచ్చితివి! నమ్మించి నమ్మించి నా గొంతుఁ గోసితివా? బాగుగా బు జెప్పితివి మరలశక్యమైన నెత్తుకొండఁ సితివి. "ధనమూలమిదంజగత్తు" ననుడివి మ్మగునా ఇష్టమృష్టాన్నము భుజించునాను గంజిసైత ములేకుండఁ జేసితివి. ఇంతవంతఁ బెట్టినను కాంతా! నాస్వాంతము నీచెంతనుండనే పంతము వహించినది. అయ్యయ్యో! యీతుద్బాధకోర్వ్లజాలను. ఇదిగో నిదియొక సత్రమువలె నున్నది. దీనిఁ జొచ్చి యెవ్వరినైన నడిగి నాయాఁకలిఁ బోకార్చెద.

రెం:—వీఁడెవఁడో బికుకుఁడు వలెనున్నాఁడు

ధన:—[లోనికరుగుచు ద్వారముననున్న జగన్మోహినీప్రతిమనుగని] ఆహాహా! యేమినాభాగ్యము! ఇదుగో నాకబ్బెను నాబింబోష్ఠకవతిపునఃదర్శనము [అని కౌఁగిలించి రాతిబొమ్మఁగా నెఱిఁగి "హా" యని మూర్ఛమునుఁగును]

ము:—ఓహోహో! ఇతఁడీప్రతిమఁగని తెలివిదప్పి రమ్మాతని సమీపింతము

ధన:—(లేచి) హా! జగన్మోహినీ! దంతిగమనా! ఇదియేమి? నిర్భాగ్యుఁడనైనను నీపాదసేవకై కొనయూపిరినున్న నాకా భాగ్యము లేకుండఁ జేసితివా!

రెం:—ఏమోయీ! యెవఁడవు నీవు?

ధన:—(వినకయే) నన్ను గూడ నీలోఁ గలుపుకొమ్ము

మొ:—ఒరే! వీనికి వెఱ్ఱిపట్టినట్టున్నది. మనరాజునాజ్ఞప్రకారము వీనిఁ గొనిపోవుదము [చెరియొకరెక్కపట్టుకొని తీసికొనిపోవుదురు]

[బల్లిగాఁడు పాడుచుఁ బ్రవేశించును]

హిందూస్థానీతోడి రాగము: ఏక తాళము.

అమ్మో! యెంతపని సేశావె లమ్మిడీ-దొంగిలమ్మిడీ-ఘాసిలమ్మిడీ-మొట్టలమ్మిడీ-నీ యెంతపనిసేశావె లమ్మిడీ

నా నాగాల్లనల్లపిల్లునుకొత్తెలమ్మిడి-నీ-పిల్లాగదాళ్లానలమ్మిడి - నీవింతనన్నుకీస్కోచ్చావే పదిరో-నీ-పెల్లమనాన్ను-హొల్లింతా సితగ్గొట్టాక్ లమ్మిడీ-లమ్మిడీ-లమ్మిడీ-లమ్మిడీ ॥యెం॥

లంజా కొక్కిత్తా-ము[illegible] క్కిత్తా- [illegible] నుక్కొత్తా-నీవు- దొ ర్క-పో-దొర్క-పో-[illegible] లమ్మిడీ ॥అమ్మో॥

అయ్యయ్యయ్యయ్యరో [illegible] న్న వ[illegible] మ్మయ్యా [అని పల్లు కొరుకుచు] లంజా! న[illegible]! శ[illegible] నాకెక్కడదొర్కావే!

నిన్నుతగలెయ్య తిండిగిండి లేకుండా యెన్నాళ్ల నుండి తిరుగుతున్నానే. బయ్యం లేకుండా తిరుగుదామంటే యేతొత్తుకొడుకు సూ దొంగోడని తన్నాడో అనాడొం కల్నాట్నుం చీపుట్లలాట్నుంచి తక్కితక్కి నక్కినక్కొత్తే నావొల్లంతా కొట్టుకుపోయిందే. దేశాంత్రంచిక్కడ కొచ్చానే [సత్రమును గని] యిదిగో యియ్యాల కిక్కడుండి సాయంత్రంవైన తరోత పోవాలిగాని యిప్పుడూళ్లకెల్తే మనపని మట్టం. [పోయి ప్రతిమఁ గని ఆఁ-ఆఁ-యిగ్గో. అమ ! నీయిల్లొల్లకాదుగాను. అమ ! నిన్నుకోసెయ్య! యిక్కడున్నావంటే లంజా యింకదొర్కావ్ లే యిప్పుడె క్కడికెల్తావ్. నేకనుక్కోలేననే దాకున్నావేంయే రా యింకా నన్ను బుట్టలో పెడ్దామనే నీయెత్తు. నే సూశాలే

[ప్రవేశము: బంట్రోతులు]

మొ:—ఓరీ! వీనినెందుననో కొట్టులో వేయించె

రెం:—అదేమో. కాని మరల మరియొక్కడిక్కడ సి మయ్యె. చూడుము.

మొ:— చూచి] ఓహో! త రగా రమ్ము అని దొం ను సమీపింతురు]

బల్లి:— వారలఁ జూడకయే ఇద్దో లండీ చీల్తా! చంపేత్తా తన్తా యేంయింకా నాద ర పట్టాయనుకున్నావే నీ యేసాలు అని తన్ని భయమున గుండెలు కొట్టుకొనుచు) అయ్యో! యిదేంయిటిదేంయిటి రాయిలాగుందే [అని పట్టుకొని చూచి] అయ్యబాబో! నేనింకేంయి సెయ్యను! నాపెల్లం రాయయి పోయింద్రా దేవ్డా (యేడ్చును)

రెం:—ఓరిది మరియు నాశ్చర ముగా నున్నదే. ఓరీ! నీవెవఁడవు! రమ్ము రమ్ము మారాజుగారి యాజ్ఞయైన .

బల్లి:—అయ్యొ బాబో! నే దొంగన్గాను నేనిక్కడ పడుక్కుందామనొచ్చాను. నన్నొదిలెయ్యండి నాయెన్న నే పోతా

రెం:—ఓరీ నిన్ను విడచుటకు వీలులేదు

బ :—అయ్యో బాబో! నేనేం సెయ్యండే నన్నెందుకు —

ఒ :—ఒరే నోరెత్తకరమ్ము [బల్లి:—బాబోయ్ బాబోయ్ యని యేడ్చుచుండఁగనె బలవంతముగ లాగికొని పోదురు]

రాకొమరుల రాక.

హిందూస్థా తోడి రాగము: ఏ తాళము.

మొ:—మన్మోంతమాయ జెసి వె♦మదమాతంగయానా!

కమ్మవిల్తుశ ♦ రమ్ము [illegible] ము ♦ సిపె [illegible] చితే ॥మ॥

ఎన్నెలాడీ! ♦ ఎ [illegible] వే [illegible] వింతుమో [illegible] ॥మ॥

రెం:—దేశ దేశముల [illegible] క్లేశ [illegible]

మాశశ్వోద్ధ [illegible] ♦ నా [illegible] రో! ॥దే॥

ఈశరీరం॰బీశ! నేని॰దే శరుండనై వీడెదన ॥దే॥

మో:—హా! జగన్మోహినీ! జగన్మోహిని! నీవెంత మాయదానవే! స్వప్న ప్రకృతివై తివిపో నా యంగీల దొంగిలితివే నేనెట్లు పురమునకుఁ దిరిగి యరిగెదను? కట్టా యింటనున్న వృ జననీజనకులు స్వర్గస్థులై యుండిరో దుఃఖార్తులై యుండిరో

రం:—పుండరీకాక్షీ ఎండకొండలంబడి కసుగాయలు భక్షించి నేటికీపురంబు నెంటిప్రాణంబునఁ జేరితిమి. నీజాడ యొక్కింత నైనఁ గానరాదు. ఊపిరు లుండునో లేదో యెఱుఁగము.

మో:—తమ్ముఁడా! యిదియొక రాజసత్రమువలెఁ బొడకట్టెడిని. లోనికేగి యింత విశ్రాంతి నొందుదము రమ్ము.

రం:—అగ్రజా! అట్లే యొనర్తము [నడతురు. ప్రవేశము సేవకులు]

మొ॥ సే॥:—వీనిని జెరసాలయందుంచె

రెం॥ సే॥:—నే వచింపనా దీనికంతయు నేదో కారణము కలదని

మొ॥ సే॥:—నిజమే. కాని యీ వచ్చువారి నాకయుము. ఎవరో భూపాలతన యుల వలెఁ గన్పడుదురు. వీరిరాకకేమి కారణమో

మొ:—[సత్రమును సమీపించి] సోదరా! సోదరా! ఇటు చూడు మిట్టిటు జగ న్మోహిని జగన్మోహిని [అని చూపుచున్నాఁడు]

రం:— ఏ? జగన్మోహినియా? మన జగన్మోహిని నిజమేనా? [అని తొందర నుఁ బోవ నరసి] ఔనన్నా! యీనాతి నిఁకఁ బోనియ్యఁ గూడదు సుమీ?

మొ:—(ఆశ్చర్యమున) ఔరా!

ఉ॥ ఎంతటిదైనఁ జాలుదువె॰యింతిరో! మెచ్చఁగ వచ్చు నిన్ను

రం: బళిరా! యెంతనూ న్యాయశీలవలెనే

నే

బంటనినైతు నాసిఁ గోసి॰వచ్చిన నినిఁ గూడు దానవం నెంతయుఁ బల్కె.

మొ:— [illegible] ల. కేగఁగ [illegible] గావల్ హరించి యీ

చెంతకుఁ బోజే వ [illegible]

రం:— [illegible] ది యేటిధర్మమే

మో:—తమ్ముఁడా! యీ వగలాడిఁ జూడు మేమియు వేరని దానివలెనే యున్నది. మాయలాడీ! యెంత వంగనాచివే!

ఉ॥ కన్నుల నీరు నించుచు ముఖంబున వెల్లదనంబు తోఁప నే
చిన్నెలవన్నెలాడి తన చేలము పట్టుక జోత సేయుచున్
మిన్నక రెప్ప వాల్పక యె మిన్నున నిల్చెను గిడ్డెఁ జూడుమా

రెం:—అన్నగా! మోసపుచ్చుటకు నాత్మఁదలంచెడి నే మోసగింపక నున్

ఈ యేమన్న లీ మాయామోహ ప్రాయంబులేకఁ బనికి రావని యెఱుంగదు తాఁబో
లు. కటకటా మూని సఖ్యమున మన మిరువురము వివాహామాడ నెంచితిమని యాను
కొనలేదు. మత్తకాశినీ! చాలునిఁక రమ్మ

మో॥ సే॥:— [లోఁగున నదియంతయు నాలించి] అయ్యా! మీరు తేజంబున నా
జగ ం పునీశుడించుచు నిలాపాలు బాలుపఁ బొడకట్టుచుంటిరే బుద్ధిమంతు
లయి మీ చిత్రప్రతిమఁ గని మాటలాడఁ జొచ్చితిరేమి?

రెం:—ఏమి? యిది ప్రతిమయా?

మో:—అచేతనమైన బొమ్మయా? జీవయుతంబగు రాజీవాక్షి కాదా?

రెం॥ సే॥:—అయ్యలారా! మేము వేరుగఁ జెప్పనేల పరికించుఁడు ప్రాణంబులున్న పడఁతి కాదు (రాజపుత్రులు "హా" యని మైమరతురు)

మో॥ సే॥:—అయ్యవార్లా! యిది కడు వింతగా నున్నది!

రెం॥ సే॥:—వీరు మూర్ఛ మునిఁగి యున్నారే కొని చనుట యెట్లు?

[రాకుమారులు "హా! కనకాంగీ!" యని మూర్ఛ తేరుదురు]

మో॥ సే॥:—అయ్యా! మీరిట్లు తల్లడిల్లు టుచితము గాదు. ఈ పట్టణప్రభువారికడకు విచ్చేయుఁడు

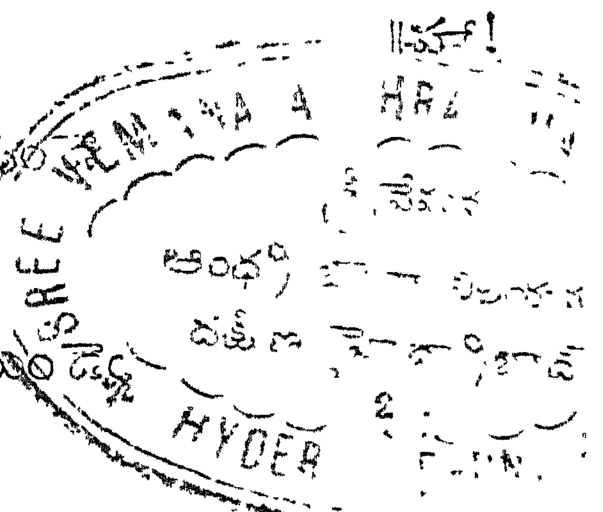
రాజపుత్రులు:—భటులారా! మేమేల యచ్చోటకు రావలయును. హా! జగన్మోహినీ! నీకెట్టి పాటుప్పతిల్లెనే!

పుత్తళికంగని త[illegible] డు వారింగొనివచ్చి మాముంగల
[illegible] మ [illegible]
సేంగు [illegible]
[అని [illegible] గుచున్నారు]

[ప్రవేశము: బిల్హణుఁడును జయంతుఁడు]

హిందూస్థానీ బేహాగ్ రాగము: రూపక తాళము.

హా! జగన్మోహినీ! ♦ హా! జగన్మోహినీ! ♦ యేఁ జూడఁ గల్గుదునా
యే జన్మమునకైన ♦ నా జాయవు నీవే ♦ యే జేసితివే ♦ యో జలజా
సనా! - తగునా ||హా!||
ఈ వియోగమే ♦ నేవిధి సైఁతునో ♦ హా! ప్రియ! నను నీ ♦ చావఁగఁ
జేయవే ||హా!||

ఆ॥ వె॥ కనులు పచ్చబాఱె ♦ కడుదగ యుడుగుచు
శిరము భారమగుచుఁ ♦ దిరుగుచుండెఁ
గాయమెల్ల మిగుల ♦ కంపమొందు మను
గాళ్ళు తొట్రుపడెడిఁ ♦ గలువకంటి!

నిలుచుటకైన శక్తిలేదు. హా! యన్నుమిన్న! నిన్నీజన్మమునఁ జూచుట లేఁ దున్న!

తే॥గీ॥ అకట! మృగతృష్ణనీటికై ♦ యరుగురీతి
నాకమునకు నిచ్చెన వైచి ♦ ప్రాకురీతి
కలను గను వస్తువులు ♦ గాంచఁ దలఁచురీతి
తిరుగ నిను జూడఁ దలఁచెడి ♦ దీకు నాతి!

హా! జీవితేశ్వరీ! నా ప్రాణము లిఁక నిలుచునట్లు కాన్పింపవు. శైలవా! అని నేలఁ బడి లేచి] చందనగంధీ! ఏ భవమున నయిన సరే నిన్ను దక్కనే నొరులఁ బాణిగ్రహణ మొనర్ప. ఇయ్యవియే నాకడసారి వాక్యములు శ్రద్ధానుబద్ధవై యాలింపుము. అకటా! జీవములు మాత్ర మీ బొందిని బోవిడకున్నవి. మిట్టమధ్యాహ్నమగుటచేఁ జిత్రభానుఁడు తేజోవంతుఁడై హనగూర్పున కిరణసంతరులఁ బఱపుచుండె. ఇయ్యెడ నుండఁ జాల. ఈ సత్రశాలఁ జొరఁబాఱినను నా యలసటఁ దీర్చుకొందు. [పోవుచు ద్వారమునఁ బ్రతి[illegible]గాంచి] హా! జగ[illegible]హినీ! జగన్మోహినీ! పోను న్న ప్రాణములు నిలుప నేఁటి [illegible]! [illegible]ఁగిలించి తాయిఁగా నెత్తిఁగి) ఇది యేమి? లావణ్య[illegible] తివ[illegible] మూర్ఛపడి లేచి] కలకంఠీ! ఇంతకును దనివితీర[illegible] సుధారస[illegible] లాలుకనీపలుకు లాలింప

సోమనా! ఉడురాజ వదనా! ముద్దులమూటగట్టు నీ వదనవిధుఁడు చంద్రికల వెద చల్లమాని వెలవెల బాఱఁ జొచ్చెనా! చకోరనేత్రా! దివిదివ్వెముగమై నీయిందిం దిరేక్షణల మిసిమి వహించెనా! భాసురాంగీ! అన్నిటికన్న నెక్కుడగు నీ చెక్కిలిబింబోష్ఠములు కళదగ్గి మోటువారి యుండెనా! హా! గంధగజేంద్రయానా! మక్కువమయి నొక్కసారి నిన్నక్కునఁ జేర్చి నీచెక్కిలిబింబోష్ఠములు మిక్కిలిగ ముద్దాడి నినుగలయఁ జనుదెంచువాఁడ. హా! (యని మరల మైమరచిలేచి) నేనా ప్రతిమను నిక్కముగఁ గనుగొంటినా! నమ్మఁ జాల నమ్మఁ జాల మరల చూచెద [అని పరీక్షించి బొమ్మగా నెఱిఁగి] ఇందు కేమందును

[భటుల ప్రవేశము.]

రెం:—అయ్యయ్యో! అన్నె మెఱుఁగక వాడివత్తలై యున్న యీ మన్నుకేని తనయులను జెరసాల నిడియె నే

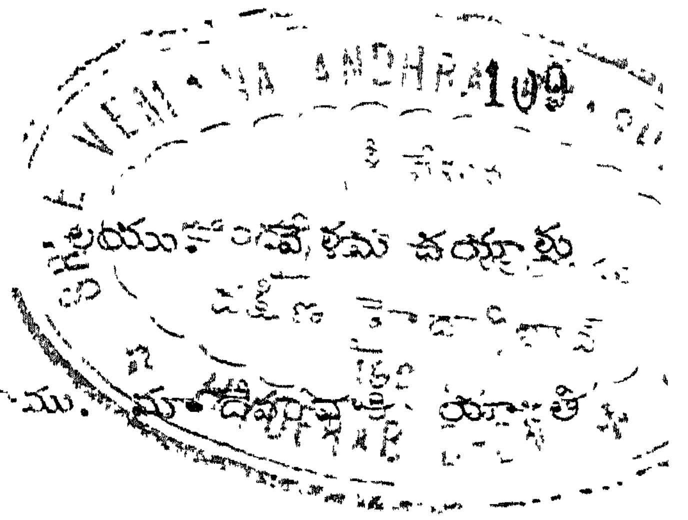
మో:—అది యటులుండనీ. అటు చూచి నడువుము [అని జయంతుని సమీపింతురు]

జయం:—కం॥ ఏమునికోపంబైనన్
గామిని! నిన్నిట్లు ప్రతిమఁ ♦ గా మార్చెనొకో!
అట్లొనర్ప నీయందుఁ దప్పిదమేమి? నీగుణగణములు నేఁ గని విని యుండనా?
ఏమంచిశిల్పి యైనన్
నీమహిమన్ దెలియఁ జేయ ♦ సృజించెనొకో!
ఏది యెట్లైనను

శా॥ నీచంద్రాస్యము నీదు నీలకచముల్ ♦ నీమోవి నీతావి యా
నీచాంపేయకనాసమాయలకలా ♦ నీనేత్రముల్ శ్రోత్రముల్
నీచాతుర్యపువాక్కులా సొగసులా ♦ నీపిక్కలా పొక్కులే
నాచంద్రార్కముమర్వఁగాఁగలనెయ ♦ య్యయ్యో!జగన్మోహినీ!

నిశ్చేష్టుఁడై [illegible]ను]

రెం:—ఆహా! యిది [illegible] వె [illegible] యనను నడపించుక పోదము రమ్ము. అయ్యో! [illegible] చిత్ర [illegible] పడువారిని మాసమ్ముఖమ్మున నుఁ గొనిరండని [illegible] వలభుని [illegible]

జయం:—కింకరులారా! నన్నేల యచ్చోటికిం గొం . . . లరై యిట్ల్యేడనే యంత మొనరింపుఁడు.

మొ:—హరి హరీ! స్వామీ! మేమంత కఠినులము గాము. . . మా కనుల్లంఘ్యమే గదా?

జయం:—జీవచ్ఛవమువోలి యున్న నన్నేమి చేసినను కేయుఁడు. మీరెట్లు నడపి న నట్లు నడచెద

రెం:—మహాప్రసాద మీ సెగవునరంము [అని ముప్పురగుగుదురు]

[ప్రవేశము: సుబ్బావధాని, వెంకావధాని.]

సుబ్బా:—ఉస్ రామచంద్రా! కాళ్ళుకడుబొబ్బలెక్కి యెక్కడ సరిగాన నిడసీవు

వెం:—సుబ్బావధానీ! మ్న ప్రయత్నములన్నియు నిష్ఫలములు

సుబ్బా:—అయ్యో! మన రాజ్యమిఁక స్వేరూరుచేతఁ జిక్కినట్టే కదా? మనకు జయంతజగన్మోహినీలలాగ నెక్కడఁగనుపడినను బాగగును

వెం:—ఓరీ మాటలకేమి చీకటిపడి మిన్ను మన్ను గానగానుండె. ఈ రాత్రి యీ సత్రమున నిదురించి యుదయమున నీపట్టణముఁ గలయఁ దిరుగుదము

సుబ్బా:—ఇఁక మన మొనరింప వలసిన దంతయే [యని లోనికరుగుదురు]

[ప్రవేశము: భటులు

రెం:—ఓరీ! కనుగొంటివా! యీ యార్నెలల నుం యు సుఖించిన సుఖమంతయు నేఁడగపడుచుండె. అబ్బా! యిసుకపాతరవలె నొకనివెంటనొకఁడుదెంచెడిని

సూ:—అవునురా! సుఖించి సుఖించి కష్టపడుటకన్న కష్టపడి కష్టపడి సుఖించుట మంచిదనువారు బుద్ధిహీనులా? దాని కేమి మనము కొనిచనినవారి నెల్లనం గారా గృహమునసుంచి యొకడవానిఁ గౌరవింప నేమి కారణము?

రెం:—నే మొదటినుండియు మొత్తుకొనుచునే యుంటి దీనికేదియో హేతువున్న దని హేతువులేనిది తీతువు కూయునా? చీకటియైనది. మనము మన గృహము లకేగుదమునడు. ఇఁక మీరు కావలియుండ నవసరములేదని దేవర శెవైనది గదా [అని నిష్క్రమింతురు. తెర వ్రాలును]

షష్ఠాంకము: తృతీయరంగము.

[స్థలము: రాజాంతః . . . జగన్మోహిని . . . ంతుఁడు చేరియొక సింహాసన మున నుందురు. మంత్రి పీఠ . . . , దొంగ, రాజపుత్రులు, సేవకుఁడు నొక మూల నిల . . .

జగ:—[తనలో] మనమ . . .

ఉ॥ వల్లభుఁడంత హీనదశ • వర్తిలనెట్టులు గాంతునాచు వే
తల్లడమొందుచున్ బురుష • ధైర్యము వీడను కార్యహాని సం
ధిల్లును—

ఆహా! యింకను గార్యహానియా! యీధీరసాహసపురుషాకారములు వహింపఁ గారణ మీనా మనోహరు నీక్షింపనే కదా? అట్టి యెదనోర్పు వహింపనేల యని యందువేమో నేఁ జెప్పెద వినుమిన్ని నాళ్ళిదఁ గాసి యుంటివి కాన

నీ సువర్తన సు • గుణములెల్లరు మెచ్చ నల్లుగా
కెల్లడి చేసి యా వెనుక • నీని మనంబెట్ట గన్ బ్రశస్తమా.

[ప్రకాశము] అమాత్యశేఖరా! ఆ పణ్యాజీవుని నైక్క— మొదలయొసఁగుము

మంత్రి:—దేవరా! రప్పింతు. సేవకా! యా వైశ్యుని తీసికొని రమ్ము

సేవ:—ప్రభునాజ్ఞ [ధనపాలునితో] అయ్యా! యా బోనులోనికి నడువుఁడు

ధన:—హా! యీశ్వరా!

ఉ॥ చెప్పఁగరాని యాపదలు • చెంది కృశించు కృశించి యెట్టులో
యప్పులవార లేడువఁగ • నర్థనిశన్ గనుగప్పి వచ్చినన్
ముప్పులు తప్పవాయె కట! • ముప్పుల కేమి జనాళిలోని కే
నిప్పగిదిన్ విచారణకు • నీడువఁగాఁ బడినాఁడ నక్కటా!

ఛీ! యివి యన్నియుఁ గామమూలముననే కదా! (బోనిలోని కరిగి నిలుచును)

జగ:—వైశ్యప్రముఖా! నీవా సాలభంజికను గని యేడువనేల?

ధన:—(తనలో) అకటా! నాగుట్టంతయు నీ పరదేశీయులకు బయల్పుచ్చవలసి వచ్చె. [ప్రకాశముగా] వసుమతీపతీ! మున్నొకనాఁడా సింహాసనమునధిష్ఠించిన (అని జయంతుఁ జూపి) ధరాధ్యక్షుఁ గికురించి మర్మముల నెఱిఁగి యాతని యుంగరముఁ జేఁబట్టి యాతని సతీమణిని నాయవరోధమునకుఁ దెప్పించితి. పి
[అని యూరకుండును]

డింపుము ... పుము
... లిన నంగీకరింపక—

జయం:—హా! జగన్మోహినీ! [యని నిట్టూర్పు విడిచి మొగము వ్రేలవైచును]

జగ:—[తనలో] హా! నాథా! నేనెంతకఠినురాలను [ప్రకాశముగా] తరువాత

ధన:—నాకార్నెల్లవ్రతముండె. దానిఁదీర్చి పిదప నీకోర్కె దీర్చెదననియె

జగ:—ఏమి వ్రతమనియెనా? మంత్రీ! యిది నాచరిత్రవలెనున్నదే! సరియే యట్లు వ్రతమనినంతమాత్రమున ససాహాయ్యనై యొంటరిగ నీయింటఁ జిక్కిన యా వాల్గంటి నంటకయే యుంటివా?

ధన:—రామ! రామ! [అని చెవులు మూసికొని మహాప్రభూ! సమీపించిన నేమి శపించునో యని వెఱపంది పిమ్మట నైన ఫలీకృతమనోరథుఁడనౌదుఁ గదా యని సౌధమున నాపె[illegible]చని గడియలు లెక్కిడుచు నుంటి. అంత నా యారుమాసముల కిఁక [illegible]దివసములు గడపుడ వ్రతసమాప్తికై

ఉ॥ హేమపదాను[illegible] ప్రజల • కీవిగ నీవలెనన్న రొక్కమున్
భూములనిం[illegible] మెడ • పుస్తెను గూడ వ్యయంబొనర్చి యా
తామరసాక్షి కోరి వి • ధమ్మునఁ గూర్చితి నెంచకుండఁగా
నామది నాపెయిన్ వ్రతమొ • నర్చి యొనర్చెను నన్ను నిర్ధనున్

దివసద్వయంబేగె ననంతరము నేనా ధర్మ్యహర్మ్యమునకేగ

చం॥ చిలుక చనంగ మున్నుగల • చెన్నుగ ంచిన గూడువోలెఁ జెం
గలువలు లేక శోభచెడి • కానఁగవచ్చు సరస్సు మాడ్కి వె
న్నెలపతి లేమిఁ జీకటిని • నిండినలోకమురీతి మేడ హా!
చెలువము తగ్గి యుండెఁ బ్రభు • శేఖర! నాదగు కన్నుదోయికిన్

అంత నా యంతరంగంబెరియ నొక్కపెట్టున నేలఁగూలి ఋణబాధలకోర్వక యా రాత్రినముఁగుభార్యను గొనబుతనయులను జనపదముపాలు చేసి యీ లీల నరుదేర ప్రతిమ నాకన్నులఁ బడియె. నేనేడ్చితి. ఇంతకు మించి నేనేమియు నేర

మంత్రి:—ఇంతకన్న నీకు నేమి కావలయు!

జగ:—సరే నీవటుతొలఁగుము. సేవకా! దొంగవాని బోనెక్కింపుము

సేవ:—జగత్ప్రభువునాజ్ఞ (దొంగతో) ఓరీ బోనిలోనికి పొమ్మ

[బల్లిగాఁ [illegible] బోనెక్కి వణఁకు [illegible]లచును]

జగ:—ఓరీ యసురస్వరూప[illegible] గ్రహముఁ గని యేడ్వ నేల?

బల్లి:—[తనలో] అయ్యబా[illegible] శముగా] అదేమో గాని మహారాజా! దాన్ని న[illegible]న్నది.

జగ:—చోరా! నిక్కము వక్కాణింపవేని కఠినదండనమొనరించెదను సుమీ! వేగ
ము నీచరితము వినఁ బరపుము [బల్లిగాఁడు మాట్లాడక కూరకుండును]

సేవ:—ప్రభువువారి ప్రశ్నలకు సమాధానమిమ్ము. లేద చూడు నిన్నేమి చేసెదనో

బల్లి:—[చేతులు పిసికికొనుచుఁ దనలో] అయ్యో నాయన్న నాకీఁడెక్కడ దాప
రించాడ్రా యెంవులోఁడులాగ [ప్రకాశముగా] మాప్రబో! మనవి సేస్తా నేను
కనాడుండి ఆ కోంవటోడిం—కాదండి ఆ కోంవటింటికండి కన్నానికెల్లానండి
ఎత్తే అక్కడండి నాకోనిచ్చి తగిలిందండి కాలికి. మరిగత్తే దాన్నెక్కానండి
యెక్కితే సైనుంచండి మంచిబాగుందండి ఒకత్తొచ్చి పాడేశా నడండండి. నే
నాపలంగా దానొ కడివిలోకి మావూర్దగ్రికి తీస్కెళ్లానండి

జయం:—హా! ప్రేయ! నేననుకొని వీని వెంబడించి [illegible] గ పదలపాలైతివా!

బల్లి:—[తనలో] అయ్యబాబో! యీఁడేడుత్తున్నా [illegible]డు యీఁడు దాని మొగుఁ
డేంటి నన్ను సంపేత్తాడ్రా దేంపుఁడా [అని లోలోన నేడ్చును]

జగ:—రాజబిడౌజా! శాంతింపుఁడు శాంతింపుఁడు. [తనలో] అకటా! సమీపము
ననుండియు నాసారసాక్షు విచారమునసింప సపర్యలొనర్పక సహింపవలసివచ్చె.
మనమా! ముహూర్తకాలము తాళిమి వహింపుము [ప్రకాశముగా] పిమ్మట?

బల్లి:—అయ్యా! అప్పైనండి

జంఝూటి రాగము: ఏక తాళము.

నీ-కాళ్లకు మొక్కుతాను ♦ కల్లు తెచ్చి యిత్తాను ♦ పల్లు తెచ్చి
యిత్తాను ♦ పెల్లాడమన్నానండి [అని వికృతముగాఁ బాడ మొదలిడును]

జగ:—ఛీ! మూర్ఖా! నీ యాటపాటలు కట్టిపెట్టి సంగతి నెఱిఁగింపుము

సేవ:—ఓరి విధవా! సరిగాఁ జెప్పరా!

బల్లి:—లేదండి లేదండి బాబూ! సరిగ్గానె సెప్తానండి సరిగ్గానె సెప్తానండి

మంత్రి:—జాగు సేయక తెల్పుము

బల్లి:—[తనలో] అబ్బబ్బ! నాకిల్లంతా యెక్కడ దొరకాట్రా! [ప్రకాశముగా]
బాబూ! యెంతైన సెప్పానండి అ-[అని నోరు మూసుకొని] లచ్చపెట్టిందేనండి

[illegible]నే లేదా?

[illegible]ండి [illegible] సిందండి

[illegible] ంతారమున నేకాంతమునఁ జి

పడతువా[illegible]డుచుంటివి

బల్లి:—ఇదిగోనండి మాపరబో! నేనెటువంటోడినైనా సరేనండి సమయంవొచ్చిందంటే అబద్ధాలుమాత్రం ఆడనండి. నాసత్తెప్పెమాణకంగా సెప్తానమ్మండి. అంటే యీలాటి కసీరీలెక్క మంచి పెద్దపెగోల్లే అబద్ధాలాడ్తారు యీడు సరీగ్గాసెప్తాడా అనుకున్నారేమో ఆలాగ్గాదం సెప్పినా మావంటోల్లే నిజం సెప్తారండి మీ పాదాల్నాచ్చండి

జగ:—ఓరీ! యది యటులుండనిమ్ము నీవా పదతి నేల విడచితివి? ఇంతలో విరాగుండవైతివా?

బల్లి:—ఏంటండి బాబూ

మంత్రి:—ఇంతలోనవే నీ మరెలెనా యని యనుచున్నారు

బల్లి:—సిత్తం సిత్తం బుద్ది న్నా అంటారాండి. అయ్యానామ్మో మంచితెల్సినోరు గొప్పోరే యె ల్పడి పాట్లుపడ చాటుచాట్నియ్యన్నీ సేత్తారండి అటువంటిది మాయంటి దున్నపోతులొక్కత్తే దొర్కితే వూరుకుంటారాండి

జగ:—ఓరీ! నీప్రలాపములు చాలించి పిమ్మట నేమి జరగెనో తెల్పుము

జయం:—హా! కనకాంగీ! జగన్మోహినీ! యెన్ని యిడుమల పాలైతివే!

బల్లి:—ఏలాగైతేనండి సరే నిన్ను పెల్లాడ్తాన రీ—ఆం—కాదు కాదండి నీకన్నల్దమ్ములెందరంటే అయిదుగురన్నానండి. అన్తే యింటికొత్తే ఆల్లంతా నాకోసం దెబ్బలాడి నిన్ను సంపేత్తారేమో నీవింటి కెల్లి సెల్లికొడుకోసం బాగా యేస్కొని నగలెట్టుకొని నీచుట్టల్ని తీస్కొరా మనంవిక్కడ పెల్లాడ్దామని తన పేర్సెప్పి నన్ను తోలేసిందండి. తర్వాత నేనూ నాఓల్లూఅంతా యెల్లాంవండి. యెత్తే సెల్లికూతురేదండి అవతలికి నడిసిందండి. ఆల్లంతా యిక్కడి కొట్టిసేమమ్మల్నెచ్చావ్ లంజకొడ్కా అని నన్ను సావఁదన్నారండి. ఇప్పటికీ ఆదెబ్బలు గేపకం వొత్తే యేడొప్తదండి [యేడ్చును]

జగ:—[నవ్వుచు] సరే యనంతరము?

బల్లి:—తర్వాత నేనెమస్కొంటొచ్చానండి యిక్కడ కన్పిచ్చిందండి. నేనేడుస్తున్నానండి ఆల్లట్టుకొన్నారండి. మహాప్రభువులకు ... నన్నొదిలెయ్యాండి

జయం:—నన్ను తొంగి! మంచిర ... బట్టి తిప్పి

జగ:—సరే నీపిలుకు రావలికిఁ ... రా ... నిటు రమ్మనుము

సేవ:—దేవా! చిత్తము. అయ ... కేగె

[రాజ ... కరుగుచు ...]

మో:— సం॥ కలయిక లేనిచోఁ గలుగు ♦ కష్టములివ్వియె ముద్దుతమ్ముఁడా

రం:— కలయికయున్న చోఁ బోలుత ♦ కాంతను నీవు టమున్న సహాయపుం బన్

సఖులు సంభవించుట వి ♦ శేషముగా నిటు విచ్చలెక్కటుల్

గెలుగునె యగ్రజా! దిగినఁ ♦ గాదొకొ లోతు నెఱుంగ నానిలన్

కు:— ఆహా! నీపలుకు నిక్కము మున్మాటికి నిక్కము.

రం:— సరే యిప్పుడీ సభాలిని సత్యము వెల్లడింపక తప్పదు సహోపుము.

మో:— పన్నాగసుతుఁడు ఫాల గగనమున మూఁడుబంతుల గీర్చి బ్రాయఁ దప్పింప నెవ రెఱరము! [ఇట్లా బోనులోని కరుగుడుచు]

జగ:— స్వప్నపుత్రికలారా? పారా ప్రతిమఁ గని [illegible] స్వప్నలుగాఁ గళంబేమి? మీ నాలో నెల్ల వశదీకరింపుఁడు

మో:— ఛీ! మాతాపితలు నాసుసౌశల్యంబులను జెరుప బాట్టీకపాతకుఁడు [ప్రకాశముగా] రాజనంగ్రమా! ఒక్కనాఁడు

శా॥ సంతోషాతిశయంబు పల్లివిరియన్ ♦ శౌర్యంబు స్వాంతంబు సం
వేంద్ర యిట్టిపడంగ నాయుధము లెం ♦ తేఁ దాల్చి యశ్వాగ్ర పైఁ
గాంతారంబున కేగి క్రూరమృగవ ♦ ర్గంబు న్వధింపంగ; నా
చెంతన్ మట్టికిఁ గట్టివేసితిమి తే ♦ జీలన్ విహారార్థమై

రం:— అనంతరము కొంత దవ్వేగి రామో ప్రభువరా!

ఉ॥ ముందుగ వేడ్కతోడ నట ♦ భూజపుదట్టపు నీడయందు నన్
గందుక క్రీడలం దగిలి ♦ కాలము పుచ్చఁగ నూహసేయఁగా
నందున నేకతంబున సు ♦ రాంగనలన్ హసియించునట్టి యా
మందగజేంద్రయానజగి ♦ మైయొరపుల్గననయె నత్తరిన్

పదఁపడి యాశ్చర్యాంబుధి నోలలాడు మమ్మానారీత్నంబు సమీపించి తన ప్రాణనాయకువార్తలడుగ

చం॥ వనరుహనేత్ర! [illegible]భుఁడై ♦ వండత[illegible] నెకతంబునన్ నినున్
వనముల వీడి వే[illegible] జేసె నెఱుంగఁ బల్కుమ
న్న నతనిరూ[illegible]ర ♦ [illegible]దిగఁ దెల్పి యాతఁడిం
దునఁ గనని [illegible]నాడు [illegible]పగఁ జూపఁ దేయనన్

కోరికలీరికలెత్తు మే మాతని బలుతెరఁగులఁ దూలనాడ సహింపనోపక తన మార్గంబు పట్టి సమకట్టుచుండె.

మో:—ఇఁక నిట్టులైనఁ బ్రయోజనమేమని నాయంతరంగముఁ బయల్వెట్టితి

జయం:—హా! రాకాశశాంకవదనా! ఈరాహుకేతుగ్రహముల పాల్బడితివా!

మో:—అంతనావె తననాథునామంబు దలంచుచు మూలచ్ఛేదమొందిన లతామతల్లికంబోలి నేల గుభాలునఁ గూల ననుంబెండ్లియాడుమని యీ నాసోదరుఁడు పలుకఁ గంటగించి కలహంబునకుఁ గాలు దువ్వితి. ఆతండును వెనుదీయక సమరంబునకు సన్నద్ధుండయ్యె. ఇట్లు

చం॥ ఇరువుర మొం... సన్ గదిసి ♦ యార్యమనంబుల నాక్రమింపఁగా
నఱుకుకొనం... నెడ ♦ నాతి ఘనార్తిమునింగి యేడ్చుచున్
సరగున మమ్ము... ననుఁ ♦ జంపుఁడు మీారలు చావనేల" యం
చెటిమొఱఁ బల్కనాపి కల ♦ హంబు వితాకుననుంటిమంతటన్

"మీారేలనున్న చెండిట్లిండు. నేదానిని సేరనాది నెవ్వరు గొనివచ్చినవారిని వరింతు" నన నాకట్టు పుట్టంబులందుఁ బెట్టి పేమిరువురము బంతి వెంటఁ బోతిమి

కం:—ఉ॥ ఏమి మహాత్మ్యమో యెఱుఁగ ♦ మింతని చెప్పఁగఁజాలమయ్యెడన్
భూమిపవర్య! యీ యబల ♦ పుచ్చినకందుకమంతకంతకున్
భూమిని సిల్వకే యెగిరి ♦ పోయెను గుప్పలు చెట్లు దాటుచున్
మేమును వెంబడించితిమి ♦ మిక్కుటమైన జవంబుతో విపత్తిన్

మాదుగవస్థలా నలువచేలువలకేనియు వివరింపఁదగము కాదు. కట్టా! ఎట్టకే లకా చెండు చేకొని వచ్చుసరికి

ఉ॥ ఆ పికవాంజుజాసన యొ ♦ యారి కుట్రాది కసంగి నేడు హా!
యేమి మదగ్రజాంబరములు

మో:— ♦ ఎంతటికి మోసము చేసనోరి యుం
చాంపనిగంతయున్ వెదకి ♦ యారసి కొ[illegible]గలేక మేము వా
పోవుచు నెల్లెడం [illegible] గి [illegible] టిమిందాసన్

ఆ [illegible] నిచ్చి [illegible] యని తలపోయుచుంటిమి

జగ:—మంత్రివరా! వీరి పల్కు[illegible] ములా[illegible]

మంత్రి:— ధీవరా! సత్యము వెల్లడించిరనియే యనుకొనెద

జగ:—[జయంతునితో] రాజవరా! ఆయబలనడవడి విచారణీయమే కదా? ఏల యన వీరు సౌందర్యాభినవమోహననవవయస్కులు కాని వికటాకారులు కారు. ఏమి? తిరస్కారాభిప్రాయము వీరియెడఁ జూపునాయని శంకపుట్టెడిని

జయం:—గుణమణీ! ఏకతంబుననో నీసుధారసాంచితవాక్ధారాపాతంబునఁ దరంగములవలె తరలి తరలి పొరలి పొరలి యంతరంగంబు వెలువడు దుఃఖంబింత యుపశమించి యొక్కింత పలుకాడ నవకాశంబు వొడమె. ఆహా!

ఉ॥ నాసుకృతంపు కల్పకము ♦ నావెలిప్రాణమ్ము నానిధానమా
నాసుగుణంపుమోహలత ♦ నాసతి నా[illegible]ంపులేమయా
వాసియు వన్నెయుందఱుగ ♦ వర్తిల్లు[illegible]వి రాజు సప్తవా
రాసులు క్రిందు మీఁదయిన ♦ రాష్ట్ర[illegible]స్నయు నేటమున్గినన్

జగ:—[తనలో] అయ్యో! నాపతి యెంతదృఢచిత్తానురాగుఁడై పరితపించుచుండె. [ప్రకాశముగా] నరనాథా! మీవిచారమునకుఁ గల కారణముఁగరుణాయత్తచిత్తులరై యీసభాస్థలి వెల్లడింతురా? ఆ మగువ మీకేమగు

జయం:—హా! నాదౌర్భాగ్యమా నేనేమని వినిపింతు [ప్రకాశముగా] శతపత్రనేత్రా! యా పవిత్రచరిత్ర నాకళత్రమే!

జగ:—ఆపె మీవల్లభయా! ఇచ్చనైమీరామెను మగుడ గ్రహింతురా?

జయం:—[ఆత్రమున లేచి] ఏమి? వెండి గ్రహింతురా యనితయా? ఇంతకన్న నా? ఓ సౌందర్యరాశీ!

ఉ॥ చూపుము వేగ నాయబల ♦ సోయగ మీదుష్కృతంపుదృష్టికిన్
బాపుము నామనోవ్యధను ♦ బాలశశాంకుని బోలు ఫాలమున్
జూపి కృపానిధీ! కరుణ ♦ జూపుము నాయెడఁ బ్రాణదాతవీ
వే పెఱవారలాప్తులిఁక ♦ నెవ్వరు నాకిల నీవె నెచ్చెలీ!

ఇంకను జాగేల? యీమాటేల? నీయంతరంగంబేల జాలి వహింపదు? నన్ను నీకరుణాకటాక్షవీక్షణంబుఁ బరమమిత్రుగా నేల చూడకుంటివి? నాకాదివ్యసుందరవిగ్రహమును గనుబరపుమ[illegible]

జగ:—భూపవతంసమా! [illegible] నడిగితిఁ గాక వేరుతలంపునఁ గాదు. నాతప్పుక్షమి[illegible]ంతు

జయం:—అయ్యయ్యో! [illegible]న్మోహినీ! [illegible]!

శా॥ బాలా కౌఁగిటఁ దన్విసత్వరమునా♦ప్రాణంబు రక్షింతువో
ఆలాపంబున మారబాణములన♦న్నంతంబు నొందింతువో
ఆలోకింపుము నీదెభారము క్షణం♦బైసంగటా నిల్వనే
లోలాక్షీ! యమరాజతేజముఖి! కో♦ల్పోదే జగన్మోహినీ!
హా! [యని వివశుఁడగును]

జగ:— తొందరపడి] అయ్యయ్యో! యింకేమని యోర్తును! దుర్భరము! దుర్భరము!
మంత్రి! యే నొక్క మనమటు వోచు [అని లోనికరిగి స్వరూపమునఁ దత్తరి లుచుఁ బయిగిడివచ్చి ... బడి]

శా॥ హా నామోహ... ప హారమణి హా♦హా స్వామనోనాయకా
హా నాభాగ్య... గుణాకరప్రియా♦హా మానసంరక్షకా
హా నానిక్కపుదైవమా వసుధనా హా ప్రాణేశ్వరో యేర్పికై
యా నాతిన్ గతినాత్మరాలిఁ గనీల♦మ్మాకంట నొక్కింతహా
(సభవారెల్లరు నివ్వెరపోదురు. ధనపాలుఁడు, రాజపుత్రులు "ఆహా! ముఖ ము గనియు మాటధ్వని వినియు గుర్తింప నేరమైతిమి" యందురు)

బల్లి:—[తనలో] అమ్మ! అమ్మ! అదే యిదిరో! నాయమ్మా!

జయం:—[లేచి జగన్మోహినిం జూచి] ఇది యేమిది యేమి నా —

జగ:— తే॥గీ॥ జీవితేశ! బహిఃప్రాణ♦మా! వగను మి
గులఁ బరితపించి కడగండ్లఁ♦గుందఁ జేసి
న కలుషమతి జగన్మోహి♦ని కరుణాత్మ
మ్రొక్కుచున్నది పదపద్మ♦ములకుఁ బ్రోవు (చరణముల వ్రాలును)

జయం:— హా! సతీమణీ! యెన్నాళ్ళకుఁ జూడఁ గల్గితిని [అని లేవనెత్తి కౌఁగిలించి ముద్దిడి యానందబాష్పములు విడుచుచు]

ఉ॥ మారపిశాచమూవహిల♦మంకుతనంబున నంట వైశ్యుఁడున్
ఘోరమ్ముగోరగావక్ష... కర్ణ సదన ... యొప్పు కానలోఁ
జోరుఁడు రాజపుత్రు... ము ...డు వాక్కులాడఁగా
నారయనట్టి ఘోరక... ... డ మ...డ మందగామినీ!

ఉ॥ నీదరినిల్చి నానవిడి ♦ నీదువిచారఘునాళిచేత సం
ఛాదితమై కనుంగొనెడు ♦ సజ్జనదృష్టులకెక్కుడైన యా
హ్లాదమొసంగు కాంతిగము ♦ లన్బడఁ బాసిన మోముసోము శా
తోదరి! చూచువాఁడనెటు ♦ లో యిఁకనెట్టులు పల్కరింతునో

జగ:—ప్రాణేశా! యిట్లనఁ జెల్లునా! వెక్కలిక్కట్లనొందినను మగుడ మిమ్మఁజూడఁ గల్గు భాగ్యమబ్బెనంతయే చాలును పలుపలుకులేల? మంత్రివరా! మనగుణవతీదేవి నిటురా వర్తమానమంపు. ము.

మంత్రి:—సేవకా? ఇట జగిగపి త్రమొల్ల నెతిఁగించి—రాకొమరితనీ సభకుఁ దోడ్తెమ్ము [సే ... "చిత్తము" అని చనును]

జగ:—ప్రాణప్రియా! నామనవి నొక్కటినంగీ ... పురుషాకారంబున నేనీ యూరియుద్యానవనంబు జొరనీపట్టణరాజేంద్రుని పుత్రీలలామనన్ను "నన్ను బరిణయమాడుమ"ని నిర్బంధించె. నేనట్లు లై నీమనోరథము నాళ్లెల కీడేర్తునని మాకువల్కి రాజ్యపరిపాలనాధురీణనైతి. కావున నాసత్యము గాపాడ నా గుణిని మీరు చేఁ దీయవలయు

జయం:—కోమలాంగీ! నీమాట జవదాట కాని యా యొక్కొత్తి నెమ్మనంబెటులుండునో

జగ:—నాథా, యా తరుణి మనంబెఱుఁగకుండ వర్తింతుమా?

గుణ:—[వింత పడుచుఁ ప్రవేశించి

ఉ॥ మాసములారునిండె నను ♦ మన్ననసేలెడినంచు నెంచుపే
రాసనశింపఁ జేసి జను ♦ లక్కజమొందిరి పిత్రాకు చెందఁగా
భాసురగాత్రియయ్యెనఁట ♦ పల్కులు నమ్మఁగవచ్చునే యెటులో
భాసురగాత్రియయ్యెడిని ♦ బ ... మేలెరు రాజమాళి హా!

అని జయంతుని విలోకించి) అయ్యో! నూతనసుందరాకారుఁడెవ్వఁడో యుండెనే [అని సిగ్గుచే ... నకేఁగుచున్నది]

జగ:—[గుణవతికడకేగి] ... ! ... మాని ... గువుగాని నీమీనులఁ బోనిమ్ము. నాసంగతినంతయు ... మూలమున ... దివర వినియుందువు. నీ నామనస్తాపములఁ జల్లార్ప సమ ... గా నాప్రి ... ను ప్రాణసఖుఁడును నితఁడే. నాయం

డనుండు దేవాత్మ్యఁ దలఁతువేని వీనిఁ బరిణాయమాడుము నాకవారు పూర్వమక్క సెల్లెంద్ర వలె మోక్షము వీనిసుపచారములో నార్చుచుందును

గుణ:—[తలవంచి మాటనక వ్రేలు నేల వ్రాయును]

జగ:—సోదరీ! ప్రత్యుత్తరమియ్యక నీకనుకూలమా కాదా?

గుణ:—(మెల్లన) నేను నీకు స్వాధీనురాలనైతి నీయిచ్ఛవచ్చినట్లొనర్చుము

జగ:—అట్లయిన నాసత్యవచోభంగము నానుండి నీకోర్కెదీరక నెరవేర్చితిని నన్ను (చేఁ బట్టి కొనివచ్చి జయుంటెని ... మున నా సెహస్తమిడి) ప్రాణేశా! నన్నువలె నాయను... దరియఁ బా... కు గాత్రమని నా ప్రార్థన

మంత్రి:—వహ్వా పురుష...! మీ వలన నే... ...రాజపుత్రికలాను యూ సనాథలైరి. ... సంతసము!

జగ:—మనోహరా! భవ... మహీషికి ద్రోహ మొంతా సమునఁ నొనర్చనెంచినను నక్కరులు మీదు శిక్షా పాత్రులు

జయుం:—దేవీ! కామపీడితులై నీ యెడ హాని చే సెంచినను గొండొక విధమున నీప క్ష్యాజీవుని బాధనుండి తప్పించిన యీ చోరుఁడును బరులెఱుఁగకుండఁ బురుషా కారమున మాటుపడ వస్త్రసహాయభూతులైన యీ రాకొమరులును నీకు మేలె యొనర్చిరి. వీరలకు మనోవేదనలొనర్చి గృధ్రకాకోలములు ద్వారని కీకా రణ్యభూములఁ దిరుగాడించిన శాస్తిరే చాలు. ఇఁకనీ వర్తకునేమి చేయవల యునో నాడుఁ దోఁపమిఁ గట్టసమితిఁ బోకార్చిన నీకే విడనయ్యె.

ధన:—హా! యీశ్వరా! "వినాశకాలే విపరీతబుద్ధిః" యనునట్లు

మ॥ ధనధాన్యంబులు సేనకానవళియు సౌ♦ ధంబుల్ నశించెఁగదా
జనులన్ బంధువులన్ సతీసుతుల ల♦ జ్జన్ వీడవయ్యెఁగదా
ఘనులై సజ్జనులీసడింప సభలోఁ♦ గాన్పింపనయ్యెఁగదా
చెనటిన్ముర్ఖుఁడ నాదియొక్క బ్రదుకే♦ చీ చచ్చుటే మేలగున్

కటకటా! ఇంతింతనరాని వంతలమునుంగఁ జేసి, కీర్తినమయించి, జనాపవా దంబునకులోఁ బరచి, రౌరవాదినరకకూపంబులంబడ... సి క్షుద్రజన్మంబొదఁగూ ర్చు పరసతీసంగమాపేక్షకన్న సెదైన నరికి ప్రా...ంలు వోనాడు టుచితము పరమసుఖము.

జగ:—ప్రియవల్లభా! ధనధాన్యాదులు ...ల్పిచ్చి పరశ్యాగో పజీవిగాఁ జేసిన దం డనయే నీనికిఁ జాలునని నాతలం... మఱియు ధా... చెతి నున్నవారనెల్లరం

బోవిడిచి వీని నొక్కని దండించు టేల? భగవత్పరముగ వీనిని విడిచిపెట్టుదము. మీయూహయేమి?

జయం:—అయ్యారే! తే॥గీ॥దుస్సహంపుకష్టంబులఁ ద్రోసిపుచ్చి
యున్న ఖలులు చేఁజిక్కిన నుగ్రదండ
నమొనరింపకే విడతురు నగవుతోడ
మదవతుల హృదయము లెంత మృదువుకాద

నెచ్చెలీ! నీయిష్టమెట్లో యట్లే యొనరింపుము

జగ:—ఓ వైశ్య చోరరాజా నీ ప్రాణ మొకనైన బ... యుండుండు. సేవకా! యక్కడనున్న యంగీలను ... చిబిడ్డకిచ్చి య...

సేవ:—అయ్యా! అట్లనే [వొంగ, రామానుజ... ...ండు, నిష్క్రమింతురు]

ధన:— పోవుచు]

మ॥ ధనమున్గోరక మానసమ్మైఁగ నైన గోరక కే ధాత్రిం బ్రవర్తిల్లు చ
క్కనినాతిన్ జెనకన్ దలంచియిటులిక్కట్లన్ గనుఁ జెందితిన్
ఓ వేశ్యాప్రియులారా! విటపురుషులారా!
ఘనకాంక్షన్ దమమానముందొఱఁగి కై దండిచ్చె ముంగోతులన్
బనిగాఁ గూడెడు మీయువ లనేకన్ బాటింప శక్యంబొకో
అయ్యో! నేనింతయుఁ జెప్పుటయే కాని

ఉ॥ నాయము తంపువాకములు నాటు నెలంజగ హంబులెంతయున్
రోయుఁ నుప్పసన్నలనల రోగములన్ బ పాక ధర్మమున్
బాయక ధర్మపత్నులను బాముల మంపక యుండుఁడన్న హా!
హేయము నెక్కుకుక్కలకు నేగతి నేయి రుచించునారయన్

హిందూస్థానీశిల్యా రాగము: ఏక తాళము.

ఇకఁజాలుఁ జాలుఁ జాలుఁ జాలుఁ దెలసెను జాలు
పరనారిఁ గోరువారి... డెడిపాట్లిఁక ॥జాలు॥
సతియు మతియుఁ మతి గలిగి తనిని
సతి పతు లతి వెత తతి మునుఁగఁ బనిచి ॥జాలు॥

(... ని పాడుచు నిష్క్రమింతురు)

సేవ:—[ప్రవేశించి] భూపాలచంద్రమా! పాంచాలదేశపు బ్రాహ్మణులిద్దరు లోనికి రాఁ దమ సెలవున పేక్షించి యున్నారు.

జయం:—ఏమి! పాంచాలమునుండియా? సేవకా? వారిని తిత్వరితముగ లోనికిఁ దోడ్కొని రమ్ము [సేవకుఁడు పోవును]

జగ:—ప్రాణనాయకా! మన పాంచాలమునుండియా ఆహా! యేటికో నాదక్షిణ నేత్రము చలించుచుండె.

[ప్రవేశము: సుబ్బావధాని, వెంకావధాని]

జయం:—భూమిసురుల ... వందన ... రకు క్షేమంబే

బ్రాహ్మణులు:—ఆఁ ... మి మా ... మాజయంతజగన్మోహినీలేనా! దీర్ఘాయురస్తు. (అని ... గుర్తెఱుఁగుచు) ఆహాహా! సతీపతులారా! యెన్నాళ్ళకీ పాపి నేత్రంబుల ... జూడఁ గంటిమి!

జగ:—ద్విజన్ములారా! నమస్కారములు నాజనకునకు క్షేమంబే?

సుబ్బా:—దీర్ఘసుమంగళీభవ తల్లీ జగన్మోహినీ (అని సెనుదుఃఖమున)

ఉ॥ ఏమి వచింతుమమ్మ! పలు ♦ కేదియుఁ జెప్పఁగ నోరురాదు హా!

జగ:—(యులుంగురాల్పడ) అయ్యయ్యో! మీరిట్లేల తల్లడిల్లెదర్హు!

ఓ మహానీయులార! మన ♦ మోర్పు వహింపకయుండెఁ జెప్పరే

సుబ్బా:—ఛీ! యీపాడు నోటిని నేనేమని వచింతును (అని యూరకుండును)

జయం:—ఊరకుంటిరేల! ఓ బ్రాహ్మణోత్తములారా!

మామకృపాంతరంగునకు ♦ మంగళమే వచియింపుఁడయ్య!

వెం:—(తనలో) ఎట్లైటో యీవార్తవీరి చెవినిడవలె. [ప్రకాశముగా] ఓ జయంత మహారాజా! ఓ జగన్మోహినీ! యేమి తెల్పుమంపరు

యీ

భూమిని, నిన్ను, పుత్రిమణి, ♦ భూజనులన్ మము—వీడె—

జగ:— హా! పితా! (అని నేలఁగూలి మూర్ఛవోవును)

గుణ:—అక్కా! శాంతిల్లుము శాంతిల్లుము అని చేతులఁ బొదవును]

జయం:—[నిశ్చేష్టతపడి] శ్రీహరీ! మామగారు స్వర్గస్థులైరా హా! శంకరా!

వెం:— ధారుణీవరా! మామగారొక్క రేకారు మిము పుట్టినదా ప్రేమంబునఁ బెంచిన సుబు యునాతనితోడఁ జనె

జయం:—అయో ! మంత్రిసత్తముండనఁగినా! హా! స్వర్గాన త్మకరులారా!

ఉ॥ కోపము చూపఁబోరు గుణ♦కోవిదులార్యులు మెచ్చనెప్పుడున్
శాపము చెంతఁబోరు గరు♦వం బెదనుంచరు కార్యహాని, చూ
పోపమి, మాయ, మత్సరము, కు♦యుక్తు లెఱుంగరు మిమ్ముఁబీడి మే
మేపగిదిన్ జరించి భరి♦యింతుము దుఃఖదవానలంబు హా!

వెం:—సారయశోనిశాలాక్షా! యూరడిల్లుఁ డూరడిల్లుఁడు

జగ:—[మూర్ఛ తేరి]

చం॥ నను విడనాడ వెన్నఁ [illegible] మునరిమన నే [illegible]ము లేగియుంటివో
తనయ యటంచుఁ [illegible] తం [illegible] డెటు పిల్వకుంటివో
యనయము సౌఖ్య మిచ్చితివి♦ యం [illegible] డెటు దుఃఖపెట్టెదో
యనుఁగుకొమార్తె నిట్టు జన♦కా దివిసి [illegible]యములందుచున్ గటా!

సీ॥ అమ్మ! రమ్మంచు న♦న్నాదరమ్మునఁ జేటి
పంచభక్ష్యములద్దు♦ వార లెవరు?
కూతురా! యంచు నన్♦గొమరారఁగాఁ బిల్చి
కోరుకోర్కులఁ దీర్చు♦ వార లెవరు?
కన్నతల్లీ! యంచు♦ నన్ను డగ్గరఁ జేర్చి
పరగనీతులు చెప్పు♦ వార లెవరు?
చిన్నబిడ్డా! యంచు♦ శిరము మూర్కొని పాట
పాడుమని యనుగు♦ వార లె రు?

తే॥ ॥ కష్టములు వేయి పడుచు నన్♦గనులఁ గాంచి
వానినెల్లను మరచి నా♦ప్రాపు సుఖము
భాగ ము సమస్తమీవె యట♦ వార లెవరు?
తండ్రి నీవునన్ [illegible]డిన♦ధరః శి నింక

సీ॥ జనను గటా! తొలి [illegible] చనిపోవనించుక
యెంచక ప్రేమించి♦ పెంచె నెవరు
సౌఖ్యంబులొ [illegible]గూర్చు♦ [illegible] భావనించుక

యెంచక ప్రేమించి • పెంచెనెవరు
సవతితల్లి యదేమి • సల్పునో నన్నని
మారుపెండిలి యాడ • మానెనెవరు
తల్లికొఱంత రవం • తయు నాకు లేకుండ
మించు ప్రేమంబునఁ • బెంచెనెవరు

తే॥గీ॥ చింత యావంత నాచెంతఁ • జేరకుండఁ
గాంచి యతులి... మ స... దెవ్వ
రట్టి నాకూర్మి ... • నాక...
రల కనులఁ జూ... నఁ • గలుగు వాఁడె

...ణః:— అక్కా! జననీజనకులకై మన మిరువుర ... నోమె నోచితిమి. వి చారించినఁ గార మేమి! సర్వము నీవె యందు నీ సారసాక్షుచారుపాదార విందములకు సప ర్యలొనర్చుచుందము

...బా:— ఔనమ్మా జగన్మోహినీ! హరిపురగమునకరిగిన జననన్నకై నీవహోరాత్ర ములడలి బడలిన రవంతయుఁ గార్యములేదు

...:— భూపతిలకా! మీవంతనంతయు నంతమొందించి మూడుమాసములనుండియు ననాథయైయున్న మీపాంచాలమును, మీమామగారిఁ బొఱఁదోలి యక్రమముగా నాక్రమించి తమ్ముఁగష్టమ్మల ముంపనోర్వక జనులెల్లరా జనవిభుని జముని నిల యమున కనిపి మారాజును మాకనుగ్రహమునని డరే యనుచునడుగుచు వచ్చిన సింధుప్రజలఁ గరుణించి సింధుదేశమును, మిమ్మె పట్టమ్ము గట్టుకొమ్మని ప్రా ం చెదునీ నేపాళప్రజలవాక్యానుసారముగనీ నేపాళమ్మును బ్రజానురంజన గ నేల మీకనకసింహాసనారూఢలౌటకు మిమ్ము వేగిరింప వలసి వచ్చె. లెండు. "శుభస్యశీఘ్రము"ని వేగిరము కదలి రండు

:— మండలేశ్వరా! ఈ మహనీయులతలంపట్లు పట్టాభిషిక్తులరు గండు. మా కనులపండువిండు. మీదుఃఖమును మరవుండు

చంద్రమతీహరిశ్చంద్రులు సిలుగులు
చెందరే గాధేయు • చేతనడవి
భూపుత్రిరాముఁడు • మునుఁగరే దుఃఖానఁ

గైక సంపదఁ గారు ♦ కాననముల
నలదమయంతులు ♦ నలుగులు వడలేదె
కలిపన్ను గడలచేఁ ♦ గాననముల
ధర్మరాజాదులు ♦ ద్రౌపది ధార్త్తరా
ష్ట్రు లు పంపఁ బడలేదె ♦ శోకమడవి
తే॥గీ॥ మఱియు ద్వేషా[illegible]గి ♦ సురుచి పంప
నంగదలఁ బా[illegible] ♦ రంగ [illegible]
ధ్రువుఁడు [illegible]కా ♦ [illegible] [illegible]థ!
మున్ను నిను [illegible]లియున్న [illegible] వారు.
తల్లీ జగన్మోహినీ [illegible]జనః ల్పవ ! నీవునూ విచారింపఁ బనిలేదు
సీ॥ చందనగంధిరో! ♦ [illegible]ందనమరుగఁ దీ
య తావి నల్గడ ♦ లలము కొనునె
నారీశిరోరత్న ♦ మా! రత్నముల్ సానఁ
బట్టక యున్న చోఁ ♦ బ్రజ్వరిలునె
కనకగాత్రి ! గభీర ♦ ఖనుల డిగకయె పూ
జితపుసువర్ణము ♦ జిక్కు నొక్కొ
లావణ్యవతి! దుఃఖ ♦ లవణోదధి ♦ మునుంగ
కే కీర్తిముక్తలు ♦ జేకురునె య
తే॥గీ॥ నుచుఁ దలంచియే ధాత నీ ♦ నుదుట వా[illegible]సె
సిలుగులను బహుమని నిను ♦ కలువకంటి!
యంతియే కాని యీ కాని ♦ వంతలిచుట
తులువత[illegible]నఁ గాదని ♦ తలఁతు మదిని
మఱియు నో యువతీరత్నములారా!
మ॥ మఁనుముల్లోకములందు ధర్మము ముద ♦ మ్మున్నిల్పి పాలించి
ర్తిన జేయుండయినట్టి విష్ణువునవ ♦ ష్ణా దగన్భోలుసాం

పున రాజిల్లెడు వీనిఁ జేరి సతమా ♦ భూదేవిశ్రీ దేవి క
తిని నీ భూపతిపాదపద్మములు భ ♦ క్తిన్ ముక్తికై కొల్వరే
మానవాధీశా! మానవతీమణులారా! ఇఁక మీకుఁ గావలసినదెద్ది

జయం:—విశారదా!

సీ॥ భూపాలవరులిఁక ♦ భూమిని సుఖానఁ
బడి చింతిలక యుండు ♦ వారుగాత

గుణ:—కలకాలమెల్లరుఁ ♦ దలిదండ్రులను గల్గి
ంత లే[illegible]ను ♦ వారుగాత

జగ:—తెగవలుత[illegible] తివ[illegible] గల్గి
[illegible]సౌఖ్యముల[illegible] ♦ వారుగాత

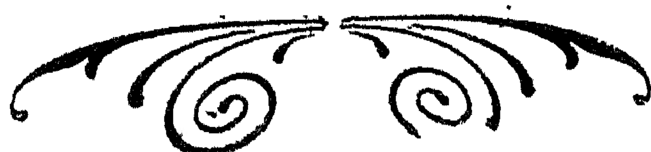
జయం:—క్ష్మాపా[illegible]రా ♦ ష్ట ము[illegible] గల్గి సొం
పారఁగాఁ బ్రజలను ♦ వారుగాత

గుణ:—తే॥గీ॥ ఈతిబాధలకెడమం[illegible] ♦ యింపునింపు
మైరుపంటలతో ధర ♦ వరలు గాత

జగ:— సత్యశౌచాదిసద్గుణ ♦ సమితి తో[illegible]
బ్రజలు వసుధఁ బ వర్ధిల్లు ♦ వారు గాత

మంత్రి, బ్రాహ్మణులు.— తథాః [అని వింతురు.]

గద్యము. ఇది శ్రీమత్ స[illegible]స్ర సహస్రపత్రమిత్రప్రఖ్యాతనమాన
శ్రీరామకరుణాకటాక్షవీక్షణసాహాయ్యలబ్ధకవితాధారేయ
సుకవివిధేయ పైడిపాలగోత్రోద్భవ పాముర్త్యన్వయా
బ్ధిప్రదీపాబ్ధినవనీత వీరస్వామ్యాఖ్యతనూభవ
రంగమాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫల బుచ్చినా
[illegible]ప్రణీతంబైన శ్రీసంగీత జగన్మో
హినీనామనాటకంబు సర్వము
షష్ఠాంకము స[illegible]ప్తము.

సదయాంతరంగులారా!

ఇందునచ్చటచ్చట సవరింపవలసిన యచ్చుతప్పుల నెల్ల నొప్పులుగ మార్చి యింకను నరసున్నలోపములు మున్నగాఁ గలవాని నెల్ల నాటకసమాజికుల కంతగా నాటంకములుగఁ జేయవనెడి తలఁపునఁ నట్లేయుంచినాఁడ. ఇయ్యవి రెండవ కూర్పున దిద్దువాఁడనని యిందునఁ దెలియఁజేయుచున్నాఁడ. కార్యావసరంబులం బట్టి యిట్లొనర్చిన నా యీ తప్పులను దప్పులఁగా గణియింపకుందురు గాక.

తప్పొప్పుల పట్టిక.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
2	8	[నా[illegible]	[నూరకుండుము]
6	10	కొ[illegible]	కొద
24	12	ఛీ[illegible]	చీ
27	18	తలఁప[illegible] న్న	తలఁపనున్న
25	22	కాంచును కాంచును	గాంచును గాం
		కాంతు	చును గాంతు
28	4	ద్రోటుడు	ద్రోటుపడు
30	19	బుణ్యునెంచెదన్	సన్నుతించెదన్
50	20	తగునో	దగునొ
56	8	వచించి	వంచించి
56	9	,,	,,
6	16	యిందువృదన	యిందువదన
8	24	తాటిపండు	తాళఫలము
61	8	నాథ	సఖుఁడ
	20	ఛీఛీ	ఛీఛీ
	10	న్న[illegible]	న్న నా
120	22	హిందూస్థానీఫీల్వా	హిందూస్థానీముఖారి

చాలుచాలు నీదు ముసినే ♦ సంటిపోసి నొంటిగ నటిగారింపము

నటి:—ఛీ! ఛీ!

మేలమాడుటకు సమ్బలటి ♦ మాన్నపోదు మా నాథ వల

సూత్ర:—మేలమాడుటకును గాదు ♦ నాలత నిన్ను బతుం బిలచుట

నటి:—ఏలనన్ను బతుంబిలచితివ న

—

సూత్ర:—తాళితాళు చెల్పెదనో నా

నటి:—జాలమేల తెల్పుము వేగ రా

సూత్ర:—బాలనేల తెల్పెద నటిగా [అని నందనిస్మృతము నాగరానాసా]

నటి:—[శ్రోత్రములగముం బరికించి] నాగబాగ నామంచిగా నా కెక్కగింపక
మేలుమేలు తెల సందోలతో నానా ♦ మేలమాడుటకుం బిలచితివని

[అని ముఖము త్రిప్పుకొని పోవును]

సూత్ర:—చెలీ! త్వరపడకుము [అని చెంగుపట్టి పట్టును]

నటి:—ఊఁ చాలును మీ సరసము నన్ను విడువుఁడు [అని చెంగును విడిపించుకొనఁ
బోవును]

సూత్ర:—ప్రియసఖీ! ఇంత తొందరపాటేల?

మేలినాటకము నాడఁదలఁచి ♦ నాలత నిన్ను బతుం బిలచితి

నటి:—[చిరునగవున] ఈవాక్యము తొలుతనే వచింపరాదా?

సూత్ర:—ప్రమదామణీ! మీయాడువారి యోర్పెంతయో చూతమనియట్లొనరించితి.

నటి:—అవునవును ప్రత్యక్షప్రమాణమై కనఁబడు మీ పురుషు తాళిమి యెరుఁటుమా స్త్రీ
జాతికుమ నెఱుంగనెంచితిరి కాఁబోలు?

సూత్ర:—నటీ! నీవింతకు నెఱజాణవు గదా? నీవచించిన తెఱంగున నీసభ్యులోర్పు
వహింపమియే నీసహాయమపేక్షించితి.

నటి:—ఓర్పుగల్గిన మగవారికి మా మగనాలి తోడేల?

సూత్ర:—మాటలకేమిలే కర్తవ్యమాలోచింపుము

నటి:—కర్తవ్యమేమి?

సూత్ర:— అప్పుడే మరచితివా? కాదుకాదు నాచేమఱల చెప్పింపఁదలఁచితివి కాఁ
బోలు, అయినఁ దప్పేమి మఱల తెల్పెద వీనులొగ్గి వినుము, నేఁడీ